

НИКОЛАЙ ПАНОВ

Богуманът
от кораба
„Атла“

ДЪРЖАВНО ВОЕННО ИЗДАТЕЛСТВО ПРИ МНО

НИКОЛАЙ ПАНОВ

Труманът
от кораба
- „Мугла“

1957

ДЪРЖАВНО ВОЕННО ИЗДАТЕЛСТВО ПРИ МНО

Превели от руски:
Ат. Далчеви и Я. Урумов

Николай Панов
БОЦМАН С „ТУМАНАЛ“

Военное издательство
Министерства обороны Союза ССР
Москва — 1955

Под палубата пеят пак
безспир турбините във такт.
Да вдигнем котва сме готови
и тръгнем в път без светлини. . .
Пак в тихите московски дни
си спомням битките сурови.

Пак сред полярните скали
пред мене пътят криволи.
Десантници отвед прииждат. . .
Звъни моряшка руска реч. . .
От хълми и вълни далеч,
пак северните чуки виждам.

На нашите бойци тогаз
за първи път прочетох аз
глави от мойта книга нова,
от пръски на вълни облян,
преплел действителност и блян
във тъканта на тази повест.

Аз исках нашата борба
да възсздам в една творба,
та подвизите ни във нея
и героичния ни дял
подобно слънце през кристал
със правда и живот да греят,

та тоз, когото въведа
в света на подвиг и беда,
на приключения нечути,
да вижда ясно като мен
пейзажа необикновен,
незабравимите минути.

Здравейте, северни бойци
Привет на вас, о храбреци
И нека тук да заговорят
със теб, читателю мой драг,
Агеев, боцманът-смелчак,
Медведев с храбрите си хора.

1. ПЛАМЪК НА МУСТА ТУНТУРИ

— Мълчанието е крепост на мъдростта — обичаше да привежда капитан Людов една стара източна поговорка.

И след като помълчаваше, обикновено добавяше:

— А на прост език това значи: дръж си устата. Колкото по-малко другите знаят за раз-узнавача, толкова повече знае той самият...

Напълно обяснимо е, че през Великата отечествена война подвизите с участието на „орлите на капитан Людов“ не намираха почти никакво отражение в печата. И докато в определени кръгове имената на Людов и на старшината първа степен Сергей Агеев се ползват с огромно уважение и дори със слава, те засега нищо не говорят на обикновения читател.

Не привлече особено внимание и необичайната сребристо-червена светлина, която блесна над планинския гребен Муста Тунтури през една от военните ветровити, дъждовни нощи.

А тъкмо с това избухване завърши целият фантастичен роман, започнал с похода на торпедния катер на старши лейтенант Медведев, който търсеше неприятелски кораби край бреговете на Северна Норвегия.

Сега най-последно мога да разкажа подробностите около тоя необикновен подвиг.

Светлината, за която говоря, беше много по-ярка от бледите трепетливи отблясъци, които по това време сегиз-тогиз излитаха откъм океана над Скандинавския полуостров, където се водеше артилерийски двубой между наши кораби и бреговите батареи на немците.

Но бойците, заглушени от писъка на полярните ветрове, които атакуваха нощем непристъпните планински чукари, моряците, които дежуреха на заливаните от вълните корабни палуби, взеха това чудновато избухване за огромен пожар на торпедиран транспортен кораб или за светлина, излъчена от някаква особено мощна осветителна ракета.

Самият аз наистина бях просто потресен, объркан от тая светлина.

Току-що бях излязъл от землянката; наоколо виснеше черна полярна нощ и заслепяваше очите с непрогледна влага. Аз предпазливо стъпвах от камък на камък, като се ста-

раех да не пропадна в някоя от пукнатините, изпълнени с ледена вода.

Изведнъж, като че плътна пелена падна от очите ми. Всичко наоколо се освети до най-малките подробности: далечната линия на синкавочерните околни планини, кафявият хаос от камъни в базалтовия изкоп, вратите на земянките, замаскирани в скалите, дори червеникавите жици на полевите телефони, опънати по камъните.

Стори ми се, че далеч на запад се изду димящо розово кълбо, което с голяма бързина отлиташе към черното небе.

Кълбото се издигаше нагоре, превръщаше се във въртящ се стълб от димящ разноцветен огън. И отново надвисна мрак — океанът на тъмнината още по-плътно се заключи над нас.

— Ама че фойерверк! — каза застаналият до мене морски пехотинец с пресипнал от почуда глас. — Осветителна ли хвърлиха? Не, не прилича на осветителна!

Но когато сега си спомням тази минута, пред мене израства не озареният с фантастична светлина планински пустинен пейзаж, а душният и тесен кубрик¹ на кораба, в който един ден по-късно се срещнах с героите на описаните по-нататък събития.

Аз виждам опалените от вятъра лица на моряците, седнали на леглата около тясната

¹ К у б р и к — моряшко помещение в долната част на кораба.

корабна маса; виждам растата на фланелките, потъмнели от пот, изпод разкопчаните яки на памуклийките. . . С черен гланц блестят автоматите, сложени на едно от леглата. . . Чува се сухото ясно тракане на плочките, с които увлечено играят на домино насядалите около масата.

— Седнете за малко, другарю капитан — ми каза, като се посмести петият моряк, който не вземаше участие в играта.

— Ще тръгваме ли скоро? — запитах аз, като седнах на леглото и с наслада изпружих нозе. Аз почти бежешком бях извървял пет километра от земянката до кея и още не бях се съвзел от разочарованието, когато узнах, че торпедният катер, за който бързах, е заминал за базата си половин час, преди да дотърча до дъсчената, едва белееща се в мрачината, настилка на пирса¹.

Но и моторният бот², който смътно се издигаше над невидимата вода, беше препълнен с пътници. Моряците, с щръкнали изпод платнищата им автомати, заемаха цялата палуба. Като видяха офицерската ми фуражка, те мълчаливо се разстъпиха и ме пропуснаха към люка, вътре в кораба. . .

И тъй аз седнах на леглото. Краката ми, обути в тежки платнени ботуши, се допряха до някакъв правоъгълен предмет.

¹ Пирс — издатина от кейовата линия, съоръжение за приставане на корабите.

² Бот — вид малък кораб.

— По-внимателно, другарю капитан — без да се обръща, каза широкоплещест риж човек, който току-що удари шумно на масата една плочка от доминото. Под смачканото му кепе, килнато на тила, превръзка като бяла сянка разсичаше неговото бакъренокафяво лице. — Аз, разбира се, се извинявам, но под леглото ни има пет килограма взрив. Неприятно ще е да хвъркнем сега във въздуха. . .

Моряците очевидно „си играеха“ с мене. И за да поддържам играта, аз с достойно спокойствие подвих нозе. Когато говориш с моряци, понякога е трудно да разбереш кога са сериозни и кога те „ядат“ — казано на моряшки език, кога се шегуват с теб.

Слабият дългонос човек, който се поотмести на леглото, когато седнах до него, ме погледна изпод кръглите си рогови очила. Той беше облечен в ожулен войнишки шинел с капитански пагони на раменете.

— Старшината каза: „Ще тръгнем, щом почне да се разсъмва.“ Не иска да рискува в тъмнината. Вчера немците пак минираха залива.

— А къде е катерът с разузнавачите на капитан Людов? — запитах аз.

— Катерът замина още по мръкнало — бавно, но твърде предпазливо отвърна офицерът с очилата. — Разстоянието, което моторният кораб взема за осем часа, той ще мине за час и половина. Той има и движение, и наблюдение по-друго.

Този, който говореше, седеше полуизвърнат, ала ми се струваше, че ме гледа втренчено.

— Ние подбрахме за него специални пътища — каза един червендалест моряк с квадратни мустачки, който подравняваше на масата плочките. — Моторният бот не е за децурлига. Ще ги хване морска болест. . .

— Още повече пък за немските професори — подхвана нисичкият боец, седнал до него, — тъй като лабораторията сред планините отиде по дяволите. . .

— Матроси! — предупредително отсече човекът с очилата. В неговия тих глас прозвучаха нотки, които веднага накараха нисичкия боец да млъкне.

Смутен, той така удари с длан по масата, че останалите плочки подскокнаха, а една падна на палубата.

Аз видях, че силна възбуда беше обзела насядалите в кубрика. Такава възбуда бях срещал у летците, които се връщат от полет, у моряците след тежък боен поход. . . След вика на офицера с очилата настъпи напрегнато мълчание.

— Разправят, че старши лейтенант Медведев отново ще командува катер? — опитах се да завържа пак разговор.

Всички млъчаха.

— Позволете да се запознаем! — офицерът с очилата внимателно сгъна и мушна в джоба на шинела си листчето, което държеше в ръце. И сега действително се обърна и ме погледна с тъмните си, окръжени със сенки

очи. Молбата да се запознаем твърде много напомняше вежлива заповед, с която искат да си представиш документите.

Аз не се обидих. На фронта случайните спътници трябва да бъдат сигурни един в друг. Извадих удостоверението, издадено ми от редакцията.

Напрежението изчезна от лицето на офицера. С неочаквана сила той стисна ръката ми с дългите си тънки пръсти.

— Капитан Людов — каза той. — А това са моите разузнавачи, орлите, албатросите на полярните морета. Връщаме се от морска операция.

— Вие сте капитан Людов? — възкликнах аз.

Неговите хлътнали набръчкани страни леко поруменияха. Със стеснително движение той си оправи очилата.

Човекът, с когото неведнъж се бях опитвал да се срещна в базата, се оказа мой съсед и спътник за дълги часове.

— . . . Значи вие помните старши лейтенант Медведев? — запита замислено Людов, когато след малко излязохме от кубрика и седнахме на палубата, заслонени от острия вятър на кърмата зад рулевата рубка¹.

Настъпваше мътна, зеленикавосива полярна зора. Корабът се беше отделил от пирса и като се олюляваше равномерно и бумтеше с

¹ Рубка — палубна будка, кабинка, надстройка.

изхабения си мотор, се движеше по спокойния Мотовски залив.

Той се движеше покрай нашия бряг и неговите замаскирани черно-бели бордове се сливаха с еднообразно сивия гранит на брега. Синкавата линия на заетите от фашистите планини, още прибулени от мъглата, се точеше далеч от нас. Много време беше необходимо, за да се стигне от Средния полуостров до главната база на Северния флот...

Дали помнех старши лейтенант Медведев?

Разбира се, всички във флота знаеха историята на неговия героичен катер. Знаеха за отчаяната храброст на старши лейтенанта, за любовта му към морето, за странныя стремеж към планините -- към сухопътния фронт.

Веднъж аз видях съвсем отблизо Медведев в офицерския клуб. Той седеше на една съседна масичка в ресторанта. В танцувалната зала свиреше оркестър. Весело си приказваха моряците, завърнали се от своите бойни задачи. А той седеше неподвижно, изправен и висок, опрял на широка длан скулестото си лице с тежко чело, надвиснало над дълбоко хлътналите му очи.

Той сякаш дори не съзнаваше къде се намира в тази минута. Беше се замислил тъжно и дълбоко. Едва когато го повикаха от съседната масичка, той свали ръка от лицето си. Мътно проблеснаха върху ръкава на куртката му две изтъркани златни нашивки.

Тогава Медведев още служеше в катера, но беше вече получил известие за жена си...

Той се обърна при повикването и се усмихна с широка, добра, някак си детска усмивка. . .

И ето пред мене е фантастичната история на старши лейтенанта и неговия малък отред, която записах на борда на моторния бот, както ми я разказаха капитан Людов и Сергей Агеев — знаменитият северен следотърсач.

Много по-късно аз се запознах с документите, заловени у немското разузнаване, разговарях със самия Медведев — по това време той беше вече капитан втори ранг. Но сега за читателите особен интерес представлява дори не историята с Медведев, а самият подвиг на шепата себеотдайни моряци, който като че беше увенчан с чудните пламъци, заблестели над планините.

За щастие през целия път капитан Людов беше в онази нервна, обикновено съвсем несвойствена за него възбуда, за която споменах по-рано. Капитанът не беше спал три нощи. Командирът на бота му беше предложил своето легло, но Людов предпочете да седи на горната палуба, зиморничаво сгушен в шинела. Отначало той разказваше сам, а след това наблюдаваше как записвам разказа на Агеев.

Понякога набитият, нетърпелив Агеев спираше и замислено докосваше марлената превръзка на къдравата си глава. Аз разбирах: той беше стигнал до момент, който му се струваше, че трябва да остане в тайна. . . Той вдигаше към Людов живи очи и Людов или едва забележимо кимаше, или още по-неза-

белязано мърдаше с очилата. В такъв случай Агеев доста безболезнено изпускаше забранената част от разказа. Но капитанът по-често кимаше, а по-рядко правеше отрицателен жест.

— Записвайте по-подробно, после няма да съжалявате — каза той, щом видя, че престанах да пиша и започнах да разтривам изтръпналите си пръсти. — Нали си спомняте Стендал, когато говори за „Червено и черно“, пише: „Читателят ще бъде учуден от едно обстоятелство — този роман съвсем не е роман.“ Същото мога да кажа и аз. Ако напечатате вашите бележки, никой няма да повярва, че всичко написано е взето направо от живота.

— Да, имате право! — казах аз, като поставих във военната си чанта последния изписан бележник. — Наистина, това е готов роман с приключения. Всъщност вие сами бихте могли да напечатате тази работа.

Капитан Людов замислено извади от джоба си прозрачна табакера, една от ония, които нашите моряци сами си правеха от отломките на свалените неприятелски самолети. В табакерата имаше не цигари, а грижливо наредени бучки захар. Той ми предложи една бучка, а друга сложи нехайно в устата си. Захарта захруска между здравите му зъби.

— Драги приятелю, аз съм преживял десетки такива романи. Но знаете ли, един писател е казал: „Да преживееш роман — не значи още да умееш да го напишеш.“

Още тогава аз започнах да забелязвам пристрастието на Людов към литературните ци-

тати. И той твърде много се обиждаше, когато събеседникът му възразяваше, че у посочения писател няма такова изречение. Всеки случай едно трябва да отбележа: капитанът беше дълбоко и всестранно начетен, и то не само в областта на художествената литература.

— Зависи за кого става дума — с известен жар възразих на последния му цитат. — За някои е по-лесно да напишат роман, отколкото да преживеят дори и една стотна от него.

— Аз имам предвид хубавите романи — сериозно каза Людов. — Аз, например, нямам ни време, ни способност за истински роман, а за лош не си струва човек да се труди. Но все пак човек трябва да се потруди. Струва ми се, Анатол Франс е писал за разпространената заблуда, че по-лесно е да се напише лош роман, отколкото хубав? „Не — казва той, — и единият, и другият се пишат еднакво мъчно, и двата изискват еднакво изразходване на хартия и сили..." Но... — той ме погледна с лека усмивка — при вас рискът е минимален. Материалът говори сам за себе си.

И тъй, след като прегледах наскоро записките си, не мога да не се съглася с капитана. Материалът наистина говори сам за себе си!

И първото, което израства в моето въображение и ме кара настойчиво да го предам на книга, е походът на катера на лейтенант Медведев край бреговете на Северна Норвегия, издирванията на неприятелски кораби през есенната полярна нощ: първата брънка във веригата от по-нататъшните необикновени събития.

2. МОРСКИ ЛОВ

— Гледай по-добре, Фролов! Инак току-виж кацнала чайка на главата ти! — викна Медведев, като надви вятъра и остави мегафона¹ на влажния шперплат на рубката.

Сигналистът Фролов едва не изтърва от почуда бинокъла. Командирът се шегува в края на несполучливия поход, когато катерът вече се завръща в базата, а торпедата както преди спокойно лежат на борда. Чудно, невероятно!

Той изгледа накриво командира. Старши лейтенант Медведев стоеше в бойната рубка както обикновено попрегърбен, нахлупил до правите си сурови вежди фуражката с монограм, потъмнял от водния прах. На сигналиста се струваше, че и лицето на командира, поотслабнало от безсъние, изразява скрита радост. Радост в края на един несполучлив поход! . . .

Висока мътна вълна удари в борда и оплиска лицето на Фролов и лещите на бинокъла. Фролов избърса лещите, отново старателно насочи бинокъла към морето и небето.

Отдясно до самия хоризонт се разстилаше разлюляната хълмиста пустиня на океанската вода. Бинокълът се плъзна вляво — израсна гол лъкатушен бряг. Черни камари се издигаха отвесно над водата. Над разкъсаната пя-

¹ М е г а ф о н - високоговорител, тръба за усиляване на говора.

на излитаха снежните фонтани на биещите се в тях вълни.

Океанът глухо ревеше. В небето още се блееше луната, а бледото полярно слънце вече изгряваше. С розов сок се наливаха дългите снежни поля в проломите между планинските върхове.

Бинокълът пак се плъзна по вълните. Палубата се издигна и се спусна надолу. Отново пръски заляха изпъкналите стъкла и Фролов избърса бинокъла с кожената си ръкавица.

Цялата нощ катерът танцуваше над вълните покрай бреговете на Северна Норвегия. Зад кърмата на втория кораб от разузнавателната група се стелеше светла водна пътека.

Еднообразно и страшно бумтяха моторите. Нестихващ вятър свиреше в ушите. Заобиколихме островърхия, забулен с плосък облак, нос и палубата се залюля по-силно. Над бака¹ се надвеси кипнала вълна, разля се по палубата като прозрачна, пенлива покривка.

Да, Медведев се радваше. Той гореше за бой, страстно ненавиждаше врага, но сега изпитваше облекчение, задето не е срещнал неприятелски транспорти. „С торпеда да не се връщате!“ Това беше бойният лозунг, въпрос на чест за екипажите на торпедните катери. Но дългите, лъснали от смазка торпеда, като огромни спящи риби лежаха в апаратите по бордовете.

Катерът вече поемаше обратен курс и Медведев дори си позволи да се пошегува, а той

¹ Б а к — предна, носова част на палубата.

се шегуваше само в минути на душевно спокойствие и подем.

Той изтри от лицето си горчивата влага от непрекъснатото летящите пръски и обгърна с поглед своя малък боен кораб.

Колко пъти с тази малка дървена черупка той излизаше в открито море, гледаше направо в разтворената паст на смъртта! Колко пъти — както сега — наоколо се люлееше разпенената водна пустиня, тъмните вълни хищно се гънеха, прииждайки от безкрайната далечина.

Палубата се издигаше и падаше. Далече чернееше стръмен див бряг. Хванати за перилото, моряците гледаха — всеки в своя сектор. Фролов, облечен в дълъг овчи кожух, се стараеше да прикрие с кожата на яката румените си момчешки бузи, без да сменя бинокъла от очи.

— Значи напразно сме се щурали цяла нощ, другарю командир? — запита боцман Цершов, хванал се за картечния станок.

— Връщаме се в базата, боцмане! — бодро каза Медведев.

И боцманът също с учудване погледна старши лейтенанта. Командирът имаше неподходящ за положението доволен глас! Старши лейтенант Медведев, който беше потопил три неприятелски кораба, който като бесен се устремяваше към тях и пробиваше всякакви огневи завеси!

От квадратния люк се подаде ниско остригана глава с весели кестеняви очи под изпъкнало чело. Младият машинист Съомушкин — той беше и готвач на катера, — като си слагаше вървешком безкозирката, стъпи на палубата, като пазеше равновесие с голям никелиран термус и чаша в ръце. Стигна, танцувайки до рубката, застана пред Медведев разсъблечен, само по ленена галанка¹ с панделки, развени зад гърба му.

— Другарю командир! Чаша горещо кафе! От снощи не сте яли, нито сте пили!

— Кафе ли? — замислено го изглежда Медведев. — Горещо ли е?

— Горещо, другарю командир. Ето вижте колко топло държи този термус.

— А ти сам опита ли го вече?

Съомушкин ловко отвъртя капачето, разкрачен широко върху палубата, наклонена от вълната.

— Добре, налейте чашка — решително каза Медведев. — А после почерпете всички мои тигри, в базата ще бъдем чак след два-три часа...

— На хоризонта дим! Вдясно, курсов ъгъл сто и тридесет! — викна изведнъж, наведен напред, Фролов.

Чашката падна от ръцете на командира. Съомушкин я хвана във въздуха.

Да, командирът трепна, сърцето му се сви. Загледа се натам, където му посочиха, стреми-

¹ Галанка — горна моряшка рубашка

телно сграбчил бинокъла. Видя: нисък сив дим действително плуваше над развиделялото се море.

Сигнал в моторното отделение... Замлъкнаха моторите, катерът безшумно се заклати върху вълните.

— Предайте на мателота¹: „На хоризонта виждам пушек“ — тихо каза командирът.

Всички гледаха напред. Сърцата туптяха в очакване на близък бой. Съмушкин тутакси изчезна в люка на моторното отделение.

Пушекът се съгъстяваше, растеше. Неясен силует на голям кораб се показва над линията на хоризонта.

— Виждам керван! — докладваше възбудено Фролов, без да сваля бинокъла. — Един транспорт, два кораба за охрана. Идат с курс към нас... Немски кораби, другарю командир.

— Готови за торпедна атака! — заповяда Медведев. — Фролов, предайте на мателота: „Излизаме на атака срещу транспорта“.

Той говореше със звънлив, ясен глас. В погледа му имаше непреклонна решителност. Моряците бяха свикнали да виждат винаги такъв своя командир.

Медведев се изправи, уверено стисна щурвала. Само очите му хлътнаха дълбоко, с необяснима горчивина се стиснаха изпръхналите му от вятъра устни.

Моторите отново забумтяха — сега почти безшумно: с ауспук във водата. Фролов, об-

¹ Мателот — съседен кораб в строл.

кръжен от пламъка на пърхащите флагчета, сигнализираше заповедите на командира.

Катерът се устреми напред.

Торпедистът Илин деловито сновеше около апаратите. Катерът се носеше напред — срещу фашистките кораби.

— Другарю командир!

От рубката на радиотелеграфиста гледаше широко, скулесто, добродушно лице с тесни очи. Посмачканата безкозирка беше накривена над ухото.

Катерът летеше напред.

— Другарю старши лейтенант!

Вятърът отнасяше думите, но този път радиотелеграфистът досегна ръката на Медведев.

— Какво има, Кулбин?

— Другарю старши лейтенант! — сега Кулбин стоеше до Медведев. — Приета е шифровка от командира на съединението. Ето! — радиотелеграфистът подаде развявано от вятъра листче.

Медведев взе шифрованата радиограма.

Прочете я, облегнат върху навеса на ветроотвода.

Не повярва на собствените си очи. Отново я прочете, като се взираше напрегнато. Даде сигнал — да се спрат моторите.

— Кулбин, приятелю, очите ми нещо се премрежват. Прочетѝ. . .

„На катерите от разузнавателната група — бавно четеше Кулбин — забранявам да торпедират транспорта, който пътува в северна посока, охраняван от два катера...” И подпис на капитана първи ранг!

Кулбин вдигна учудени очи към Медведев.

И той бе поразен, когато видя лицето на старши лейтенанта. Това опалено от вятъра, засенчено от козирката на фуражката лице беше добило странен израз. Не израз на разочарование, не!

Това беше израз на човек, който се е задръжал на края на пропастта, избягнал е огромна опасност и още не вярва напълно в своето спасение.

— Отменя се торпедната атака!

Моряците гледаха навъсени, разочаровани. Силуетът на неприятелския кораб се открояваше все по-ясно. Вече се виждаше: около него се движат — засега едва забележими — два катера за охрана.

Фролов свали бинокъла от лицето си, разгорещен от възмущението и вятъра, и ядосано махна с ръка...

— Другарю командир! Мателотът дава сигнал: „Съгласно приетата заповед, отказвам се от атака, тръгвам към брега.”

Медведев кимна. Разбира се, щом няма да завързват бой, най-правилно е да се притаят край брега, да се слеят с неговата дълбока сянка. Без пенестата следа врагът не ще открие катерите върху фона на бреговите скали

Без да каже нито дума, той откара катера по-близо до брега. Боцман Шершов се наведе към командира:

— Какво е това, другарю старши лейтенант, мигар ще изпуснем фашиста, когато ни е в ръцете, мътните да го вземат?

— Не чухте ли заповедта, боцмане? Има да воюваме още много дни. Началството вижда по-добре.

— Та това е обидно, другарю командир. И охраната е малка. Сигурно щяхме да забием в тях торпедата.

— Заповедите на командуването не се обсъждат, боцмане!

Катерът се полюляваше в крайбрежната сянка.

Все по-високо нахлуваше шумът от витлата на неприятелския керван, смесен с рева на прибрежните вълни.

Опушеният транспортен параход с високи бордове равномерно се издигаше над вълните. Бавен тежък дим излиташе от комините, събираше се в кръгли облаци и плуваше, оредявайки към хоризонта. Двата охранителни катера се движеха на зиг-заг около него...

Керванът се приближаваше все повече и повече.

В лещите на бинокъла се плъзнаха изви-тите бордове. Дребните фигурки на матросите се движеха по стълбите нагоре-надолу и на тъмните палуби сред натрупаните товари като че беше се сбрала гъста тълпа...

Медведев се наклони напред, до болка притисна бинокъла до очите си. Но парцаливо

облаче дим забули гледката пред него, вятърът събори дима до самата водолиния на транспорта.

Един бърз охранителен кораб с трептяща свастика¹ на знамето си затули палубата, минавайки встрани от катера. Транспортният кораб вече променяше курса си, кърмата се извиваше, палубата се скри от очите.

Конвойт отиваше нататък, в северна посока.

Сякаш събуден, Медведев свали бинокъла.

Приповдигна фуражката, без да усеща острия вятър, избърса от челото си внезапно избликналата пот.

Шумът на витлата почна да се отдалечава. Медведев усети всички студ, всичката пронизваща влага на бушуващия наоколо океан. Нахлупил фуражката до очи, той даде сигнал на моторното отделение, налегна щурвала и след несполучливия поход поведе катера към базата.

Но равнодушието в миг изчезна, когато един ширококрил самолет изрева над водата. Устремен към катера, той се беше промъкнал крадешком откъм бреговата верига, взе боен курс, като стреляше с всичките си оръдия и картечници.

— По самолета — огън! — извика с гръмовит глас Медведев и завъртя колелото на щурвала.

¹ С в а с т и к а — пречуен кръст, хитлеристки знак

Малко неща са се запазили в паметта му от този миг. Само прозрачните вихрушки на самолетните витла над самата вода, тъмните вретена на бомбите под широко разтворените криле.

Катерът се изви сред вълните като жив. Върху него плюнцяха водни потоци — Медведев почувствува струя вода, твърда като желязо, която го шибаше направо в очите, горчивата сол на изведнъж пресъхналите устни.

„Фоке-вулфът“ стреляше непрекъснато, снаряди и куршуми удряха вълните и се приближаваха като кипяща завеса. Всички звукове потъваха в непрекъснатия грохот. Фролов потрепваше заедно с боботещата картечница, вкопчен в разтърсваните дръжки. До него стреляше боцман Шершов. Пътищата на катера и самолета се кръстосваха.

Няколко черни накъсани звезди се появиха изведнъж върху мократа обшивка на рубката. Като в нямо кино торпедистът беззвучно се люшна и се строполи между цилиндрите на торпедата. Кървава струя потече по дъските на палубата и в следния миг една плиснала вълна я изми. А след това огромните крила се извиха встрани, два димящи стълба израснаха във водата, катерът подскочи, сякаш невидима великанска ръка го издигна от водата.

— Ура! — чу Медведев слабия вик на Фролов.

Вода бушуваше около набъбналите ботуши. блъскаше се под краката. И Медведев само

бегло видя овалното сивожълто крило, което косо се връза във вълните и почти за миг изчезна под водата.

Фролов по галанка, залепнала върху сухите му стройни рамене (кога беше сварил той да свали кожата си?), тържествено вдигна палец. Медведев видя това бегло, когато изравняваше курса на катера. Но Фролов докладваше вече друго. Той видя огромната пробойна на дървения борд, нахлуващата в нея пенлива вода, безцветните езици на огъня, които тичаха по палубата недалеч от торпедата.

— Другарю командир, пробойна в десния борд! — бързо докладваше боцманът.

— Другарю командир, в моторното отделение навлиза вода! — показва се от люка покритият с мокри сажди старшина на машинистите.

Медведев предаде щурвала на боцмана. Хлътна в люка на моторното отделение. Сърцето му се сви.

Тук под мъждивата светлина на лампите, поставени под металически мрежи, белееха извивките на лъхащите горещина авиационни мотори. Миришеше остро на бензин. Съмушкин седеше, опрял гръб в азбестовата стена на мотора, отпуснал остриганата си глава върху високо вдигнатите си колене. Безкозирката му лежеше на палубата до него, наоколо се плискаше водата.

— Съмушкин! — подвикна Медведев.

— Убит е, другарю командир — глухо доложи старшината. — С шрапнел в гърдите, на място. . .

Заедно с другия машинист той развиваше пластира¹.

— Пробит е бордът до десния мотор — докладваше старшината. — Снарядът се е пръснал в моторното отделение. Ако поставим пластир, ще можем да караме с един мотор.

— Действайте — каза тежко Медведев, без да сменя очи от Съомушкин. „Може би е още жив?“ Докосна рамото му. Главата на Съомушкин се люшна встрани, върху галанката тъмнееше кърваво петно. Сърцето на Съомушкин не биеше.

Медведев изскокна вън. Матросите заливаха огъня, с брезентови ведра гребяха вода зад борда.

— Радиотелеграфистът! — викна към рубката Медведев.

Кулбин се показва от рубката. Гледаше спокойно, като че нищо особено не беше станало наоколо.

— Предайте на сто и единадесет: „Катерът получи пробойна на борда, единият мотор е повреден, има попадения на запалителни снаряди. . . — Медведев бързо премина по палубата, коленичи до падналия ничком Илин. — Убити са двама червенофлотци.“ Само това предайте на капитана първи ранг. . . Свободен сте!

¹ Пластир — четириъгълно платнище, с което се покриват пробойните от външната страна на кораба

— Слушам, другарю командир. — Кулбин се скри в рубката.

Палубата беше гореща и изсъхнала, струйки дим излизаха от полуотворения люк.

Медведев надникна в люка и отскочи. Събрал въздух в белите си дробове, почти се търкулна по стръмната стълба.

Тясното коридорче беше изпълнено с черен дим, под краката му плискаше вода. Огнени отблясъци играеха по металната стена.

— Запалителен снаряд! Като че...

Пушекът го сграбчи за гърлото. Но Медведев отвори и затръшна зад себе си вратата на малката каютка, където прекарваше толкова часове в почивка, където всяка вещ му беше скъпа и беше се запечатала в паметта му.

В каютата гореше светлина. Над леглото висеше резервна полушубка, полюляваше се шапката-ушанка, която Медведев от моряшко кокетство не носеше никога. На лавицата, над масата — няколко любими книги. И тук в синя кожена рамка — голяма снимка под стъкло: слабичка жена с откровен сериозен поглед под мекни вежди, едно шестгодишно дете е обгърнало шията ѝ...

Димът се процеждаше в каютата... Най-напред документите на кораба... Дръпна чекмеджето на масата и след като ги събра грижливо, пхна пакета в пазвата си, под кожата на реглана, заедно с дневника за бойните действия.

Сега снимката...

Тя не се откачаше, беше здраво прикрепена на стената. Ноктите се плъзнаха по рамката

и стъклото. Димът лютеше на очите и ги заслепяваше. „Още малко и може би не ще мога да изляза горе. . .“

Той дръпна рамката, остра болка прониза ноктите му. Пъхна снимката в пазвата си и без да диша, се затече по коридорчето, заизкачва се бързо-бързо по стълбата.

И завинаги се връза в паметта му картината, която видя тук: дясната дървена палуба, потъмняла от водата и дима, сивият брезент на пластира с неравна кръпка, който се издуваше на борда, мъртвият Илин, който лежеше ничком между двете лъснали като злато от смазката торпеда.

Медведев сам грабна пожарогасителя. Насочи съскащата струя в люка. Помагаше му Фролов — сериозен както никога, с широко разтворени очи.

И отново зад гърба му прозвуча спокойният бавен глас на Кулбин:

— Другарю командир, капитанът първи ранг ви поздравява за сваления „фоке-вулф“. Пита имаме ли нужда от помощ. Сто и единадесет даде сигнал: „Може ли да ви взема на буксир, ще ви охранявам?“

— Предайте: „Нямам нужда от помощ, сам ще се завърна“ — каза през рамото си Медведев.

Той смени Шершов на щурвала. Фуражката на боцмана се беше смъкнала на тила, струйка кръв беше засъхнала върху мургавата, сякаш отлята от бронз, буза.

А след това: дългият дъсчен кей в плаващата база, офицерите и червенофлотците, кои-

то се тълпяха на стълбата. . . Минута на тържествено мълчание, когато пренасяха от палубата на сушата двамата загинали моряци...

И едва когато завързаха кораба, когато се изми и преоблече в каютата на плаващата база, преди да иде на доклад при командира на съединението, Медведев приседна на леглото, помъчи се да приведе в ред мислите си, да разбере онова чудно нещо, което стана през време на похода.

Защо беше дадена шифровка, с която се забраняваше торпедирането на неприятелския транспорт? Мигар това не съвпаднаше с личните му опасения, които го измъчваха не от един ден?

Тъкмо тогава, след размисъл и колебание, той написа рапорта си, който учуди всички, огорчи прякото му началство, а самия него въвлече в света на нови необикновени преживявания.

3. ГРАД В ПЛАНИНТЕ

— Не знам! — каза командирът на съединението. — Не знам защо е дадена такава заповед. Щом ми позвъни командувачият флота, аз предадох шифровката до вас. . . Казвате, че сте се готвели да излезете в атака? Сигурно сърцето ви е трепнало в гърдите? Да се изпусне такъв лов?

Медведев мълчеше и въртеше из пръстите си загасналата цигара.

— Хубаво, не само вие сте изпитали това — продължи капитанът първи ранг. — Такава заповед имаше и миналата седмица. Транспортът пътуваше също на север. . . Питам командувачия: „Каква е тая работа? Ако върви така, торпедата на моите моряци сами ще почнат да изскачат от апаратите.“

— И какво каза командувачият, другарю капитан първи ранг?

Старият моряк се намръщи. Вдигна към Медведев зорки очи.

— Каза: „Изпълнявайте заповедта. Заповедите на командването не се обсъждат.“ А с този „фоке-вулф“ вие се показахте юнак. Майсторски проведохте маневрата, объркахте бойния му курс — вашите момчета стреляха точно. . . Зачудих се как сте се домъкнали сами в базата. . . Моторът излязъл от строя, резервоарите за бензин почти празни. Как докарахте катера?

— С ентусиазма на матросите докарах кораба, другарю капитан първи ранг! — сериозно каза Медведев.

Той седеше в светлата просторна каюта пред масата на командира на съединението торпедни катери. Жълтеникави отблясъци от лампата на потона падаха върху вишневия емайл на ордена Червена звезда над джобчето върху гърдите на старши лейтенанта. Едва преди половин час капитанът първи ранг беше връчил на Медведев този орден.

— Е, ден-два си починете, отспете си, а след това отново в морето, старши лейтенант!

— Позволете да запитам, другарю капитан първи ранг: какво става с моя рапорт?

— С вашия рапорт ли? — отново се намръщи командирът на съединението. В гласа му имаше учудване и досада. — Настоявате ли за своя рапорт?

— Не мога да почивам сега — приповдигна се Медведев от стола. — Моят катер ще бъде в ремонт около два месеца. Непоносимо е да се стои без работа.

— Тогава тръгнете на морска операция още сега. Ще ви възложи задача на който и да е друг кораб!

Медведев пребледня. Пребледня така, както в оня миг, когато Фролов му доложи за дима на хоризонта.

— Моля ви, дайте ход на моя рапорт, моля ви, преведете ме временно от торпедните катери в частта на морската пехота, в планините.

— Но защо? Какво ви тегли към брега, старши лейтенант?

Медведев мълчеше. Как можеше той да обясни своя странен замисъл, своите фантастични мисли? Дори сам на себе си не си даваше ясна сметка за тях. Ще го сметнат за смешен дърдорко. Не искаше с никого да споделя своята идея, защото се страхуваше, че ще му докажат нейната неосъществимост.

— Ето какво, драги — меко каза командирът на съединението, — говоря ви приятелски: вие сте уморен, изнервили сте се и се каните да извършите глупост. Аз нарочно задържах вашия рапорт. Хора на сушата са

нужни, командуваният може да ви отчисли, при това сте служили в морската пехота... Дотегна ли ви морето?

— Другарю капитан първи ранг! — разпалено каза Медведев. — Вие знаете колко обичам кораба си!

— Зная — ласкаво го погледна опитният моряк. — Но избийте из главата си тази лудост. Лесно е да се излезе от плаващия състав, много по-трудно е да се върнете обратно.

Той извади от папката листа с рапорта.

— Отпочинете си ден-два, ще ми бъдете благодарен. Вървете да си починете.

Медведев стана от стола.

— Рапорта може да го вземете. Ако щете, накъсайте го, ако щете, запазете го за спомен. Ето, вземете го!

Медведев стоеше неподвижно, изопнал ръце на бедрата си.

— Много съм ви благодарен за добрите думи... за приятелството... но — гласът му укрепна, — моля ви, без да го бавите, предайте на командувания рапорта ми!

Настъпи дълго мълчание.

— Добре! — рязко каза капитанът първи ранг. — Ще доложа на командувания. Свободен сте!

И ето така се случи, че втори ден вече Медведев не беше на служба и очакваше резултатите от своя рапорт.

В подножието на гранитния хълм, в дълбочината на лъкатушния фиорд беше завързана плаващата база на торпедните катери — широкопалубният пътнически моторен кораб „Вихър“.

Никога Медведев не предполагаше, че човек може да има на разположение толкова много излишни минути и часове.

Заранта той лежа най-дълго от всички, мъчеше се да спи, изтегнат на коженото пружинено легло, което не приличаше на тясното диванче в каютата на катера. Той беше един от последните, които влязоха в изработената от карелска бреза, наредена с мека мебел кают-компания на базата.

Тук имаше маси с твърди колосани покривки. Ординарци в белоснежни работни дрехи безшумно се движеха, разнасяйки чай в кристални чаши, сложени върху ажурени лъснати подложки.

През кръглите илюминатори се лееше утринна светлина. Отвън долитаха револверните изстрели на запалени мотори. Някакъв офицер в походен костюм дъвчеше сандвич, бързо допиваше чая си, за да изтича при своя катер по широката параходна стълба, постлана с мек килим.

— Отново тръгваме на голям лов, Андрюша! — подхвърли на Медведев през рамо един офицер. — Разправят, че до Килдин нашите летци са открили с радиозасечника подводник. Пожелай ни добър лов!

— Попътен вятър и пет фута чиста вода под кила¹! — прати подире му Медведев обикновеното пожелание на северните моряци. А офицерът вече се скриваше зад вратите на кают-компанията, като закопчаваше вървешком копчетата на реглана си.

Медведев бавно си изпи чая. Седна за малко до черната грамада на рояла в ъгъла на кают-компанията.

С пръсти, станали грапави от морската вода и океанските ветрове, небрежно докосна гладките клавиши и като въздъхна, спусна капака на рояла.

Ординарците вече снемаха покривките, заменяха ги със зелено сукно, поставяха по масите пепелници.

Медведев се приближи до илюминатора, отви страничния болт, бутна дебелото мътно стъкло. Солен вятър се втурна отвън. Около „Вихър“ бавно се виеха бели чайки, с курс на запад заминаваха катерите, с курс на запад — високо в небето — се носеха нашите изстребители и торпедоносци...

Взел от каютата фуражката си, старши лейтенантът излезе на горната палуба на „Вихър“. Приближи се до мостчето, което водеше към брега.

Часовоят-червенофлотец при сходнята² застана мирно.

¹ Кил — надлъжна греда, която служи за основа на долната част на кораба.

² Сходня — стълба (дъска), свързваща пристаналия до кея кораб с брега.

Тук брегът стръмно се издигаше нагоре. Долу, до корабната стълба, хълмът тъмнееше с оголения си гранит. По-нагоре по склона зеленееха ниски храсталаци от пълзящи полярни брезички.

— Нашият парк за отдих и култура — така говореха за това място моряците от плаващата база.

По криволичетата пътека Медведев бавно се изкачваше нагоре. Все по-високо водеше пътечката, пресичаха я планински поточета, водата блестеше като живак под омокрения корав мъх. Краката се плъзгаха по мокрия гранит.

Старши лейтенантът възлизаше все по-нагоре.

„Вихър“ стоеше долу, прилепен до крайбрежните скали. Оггоре беше покрит със сива маскировъчна мрежа. Мрежата обвиваше скалите и мачтите на кораба, отгоре целият кораб приличаше на плоска издатина от каменистия бряг.

Полускрити в маскировъчна мрежа, върху оловната грапава повърхност на фиорда се притискаха към борда на кораба малките торпедни катери.

Оттам долиташе грохот на мотори. Ту един, ту друг катер тръгваше към гърлото на фиорда, оставил зад себе си стъклено-синкави следи върху водата...

Колкото повече наближаваше върхът, толкова по-силно духаше в лицето силният морски вятър. Старши лейтенантът навлизаше в жилав гъсталак от брези, в море от раз-

зеленили се боровинки. Зад завоя се виждаше иззидана от камък огнева точка, блестяха укрити под зелена шума дългите дула на зенитките от бреговата батарея.

Малко по-надолу, на открито място, тъмнееше прясното хълмче на малка братска могила. Върху него бяха положени големи венци от розови планински цветя. Тук бяха погребани Съомушкин и Илин, паднали в морския бой.

Медведев бавно се приближи до урвата.

Запали цигара, загърбен към вятъра. Гледаше към открилия се на запад огромен простор.

Отвъд назъбената стена на планините се виждаше синкавата ивица на Баренцово море, по-нататък — широката сива като пушек пелена на норвежките планински хребети. Там бяха се окопали фашистките стрелкови части. Медведев дълго време гледаше в тая посока, без да откъсва очи, дъвчеше края на цигарето си и все повече у него се затвърдяваше всецяло обхвааналата го тъй странна на пръв поглед мисъл...

Той се спусна надолу, запъти се към мястото, където ремонтираха кораба му.

Катерът, извлечен на брега, стоеше върху високи дървени подпори. Високо се издигаше над земята извитият тесен кил. Още личеше на рубката старателно изрисуваната цифра „3“ — броят на потопените неприятелски кораби. Но червенофлотците вече раз-

събличаха катера, стържеха от подводната част полепените по дървото миди и старата олющена боя.

Колко рязко изпъкваха сега всички рани на кораба, получени в последния бой! Пластирът беше снет, огромна пробойна чернееше до самата водолиния. През нея се виждаха мотористите, които разглобяваха повредения мотор.

Мрачно се изправяше над палубата пробитата от шрапнели и куршуми рубка. Сиротно се извисяваше мачтата — без флаг и антена. Медведев се почувствува тук като в операционна зала, при тежко болен приятел.

По едно време той чу разговор на червенофлотци. Приближи се незабелязано, спря под кила, до широкия плавник на кърмилото.

Медведев веднага разпозна гласовете. Говореше радиотелеграфистът Кулбин със своя обичаен, малко сънлив глас:

— Защо си станал такъв кисел? Да не те е хванала морска болест на сушата?

И разбира се, отвърна му Фролов. Медведев знаеше каква дружба свързва тези толкова различни един от друг матроси.

Фролов, живият, лекомислен момък, шегобиецът, драката в кораба, сега изглеждаше подтиснат и раздразнен.

— Суха ти е душата, Вася. Трети ден откак съм на сушата и все не мога да дойда на себе си. Гледай как се е изкривил моторът.

Помълчаха малко. Те работеха на палубата, отдето изнасяха някакви вещи. Отново заприказва Фролов:

— Какъв катер! Бърз като чайка. Три кораба потопихме, изпратихме един самолет на дъното. А сега какво? Да се пръснем по чужди кораби?

— На него и без това му беше време да стиде на ремонт — тихо каза Кулбин. — Ти, какво, Дима, като че го погребваш? Ние ще го направим по-мощен, нова радиостанция ще поставим. Има още да воюва той...

— А момчетата? Дето загинаха? Когато ги спущаха в гроба, слънцето ми се стори черно. За да не се разплача, честна дума, Вася, прехапах си устната. Злато момчета.

— Война! — прозвуча развъълнуваният глас на радиотелеграфиста. — Със сълзи, друже, работа не се върши! За матросите сълзите са толкова скъпи, колкото кръвта...

— Бих отишъл още сега при сухопътните — каза страстно Фролов. — Гуша за гуша да се хванем с немца. Разправят, командирът е подал рапорт — за морската пехота. Хайде с него, докато тук лекуват кораба. Вася, идваш ли и ти?

— Не знам — замислено рече Кулбин. — Оставиш ли кораба — може назад да не те върнат. Аз искам да умра като моряк, ако дотрябва да се мре...

Медведев стоеше, опрян върху стоманеното перо на кърмилото. Да, злато момчета! Как се сдружи той с тях през краткото военное време... Може би ще е по-добре да си взе-

ме назад рапорта, да остави всичко, както си е било, да се довери на случая.

Но три часа след това на борда на един рейсов катер той вече се приближаваше към кея на главната база на Северния флот.

Много дни и седмици той не беше виждал тоя град сред планините — град без деца и дървета, изникнал върху голите гранитни скали, оглаждани от постоянните яростни ветрове, които духат от всичките тридесет и два румба¹.

Рейсовият катер беше вече преминал линията на противоподводничните заграждения. Избикаляше полегатия Екатеринински остров, дето тук-там се виждаха дървени къщи.

Ненадейна снежна фъртуна се изви във въздуха. Посипаха се зрънца сняг по сивите калъфи и по мъхнатите шинели. Зимата надвисна за миг и отмина, отново засия слънцето, светнаха прозорците на къщите в базата, с всички цветове на дъгата заблестя водата в залива.

Тъмнееха полегатите гранитни хълмове, светлееха по тях тесните мостчета-стълби, превърнали целия град в огромен каменен кораб. Още от кея се виждаха централният градски стадион, тежката сграда на щаба

¹ Румб — всяко едно от 32-те деления на компаса, което съответствува на всяка $\frac{1}{32}$ част от хоризонта.

върху склона на хълма, подобна на предно укрепление на някой рицарски замък.

При стълбата един старшина проверяваше документите на пътниците, които слизаха на брега. Той задържа погледа си върху Медведев. Някакъв капитан, дългонос, с кръгли очила, се разхождаше по пирса, като се любуваше лениво на блесналия с всички цветове на дъгата залив.

Медведев мина край ниския борд на пусналия котва до кея ескадрен миноносец.

Дългите, полускрити във водата, тела на подводниците се поклащаха по-далече като заспали алигатори¹. На рейда стоеше бял английски корвет², бяла лодка се движеше от борда му към брега.

Група високо приказващи англичани идеше откъм стадиона. Вслушан в бързата шумоляща реч, старши лейтенантът долови: ставаше дума за току-що завършилия футболен мач. Англичаните се изравниха с Медведев. Черни мушамы, безкозирки много високи отпред и ниски отстрани, а офицерът — с висока фуражка. Офицерът мина, без да козирува, матросите се поотдръпнаха, докоснали с пръсти безкозирките, загледани към Медведев с воднисто-сини очи, блеснали от страст към спорта и от почуда.

Те говореха за руския полярен град, чиито моряци току-що бяха спечелили с 9:0 ма-

¹ Алигатор — крокодил, живеещ в бразилските реки и други места в Америка.

² Корвет — вид кораб.

ча срещу британския тим, дошъл тук от родината на футбола...

Медведев слезе по мостчето.

Като скачаше от камък на камък, той прескочи проспекта, забързан към двуетажната къща в горния край, където не беше идвал толкова седмици.

Изгнили стъпала се спускаха от площадката от двете страни на високия вход. Отначало, когато дойде тук Настя, жена му, винаги се учудваше: защо строят тук такива високи входни площадки? После, когато видя полярните снеговалежи, разбра: да не завяват преспите вратата...

Медведев влезе във входа. Както и по-рано стоеше отворена вратата на жилището, което никога не се заключваше. Пустото антре беше осветено от студена електрическа светлина. Върху прашната закачалка, в ъгъла, се виждаше неизвестно откъде попаднала тук бяла офицерска фуражка без монограм...

Медведев извади ключа от джоба си, отвори стаята, стояла толкова време заключена. и щом влезна вътре, се учуди: защо така бързо, с неясно очакване на нещо ново и радостно той дойде тук?

Всичко имаше тук — старата, погинала уютност и сегашното дълбоко запустение. През пукнатото от бомбардировките прашно стъкло дневната светлина падаше върху розовия копринен абажур на масата, върху полуотворения огледален шкаф, върху двата,

поставени до стената, грижливо застлани
кревата.

На единия от креватите лежеше и досега
набързо завързан денк, загънат в карирано
одеяло. Отпърво Настя беше решила да го
вземе, а после, когато избоботиха моторите
над покривите и бързо-бързо затрецяха зе-
нитките и екна от рейда морското оръдие, го
захвърли на кревата. На края на масата стое-
ше счупено оловно войниче, за което Альоша
толкова горчиво бе плакал по-сетне на борда
на буксира...

— Стаята трябва да се разтреби — каза
си високо старши лейтенантът. Гласът му,
приучен да дава команди, неестествено гръм-
ко прозвуча в тишината.

Той прокара пръст по покривката: на пръ-
ста му остана кадифян сив слой. По покрив-
ката се проточи бяла отчетлива рязка.

Медведев седна на кревата. Тутакси стана
и старателно почна да изтърсва панталоните
си. В огледалото се мярна костеливо мургаво
лице със сресани назад коси, с очи, които
гледаха тъжно изпод зачервените клепачи.

— Остарял си, Андрей! — отново гласно
си каза старши лейтенантът и притвори вра-
тичката на огледалния шкаф.

Откопча чантата за противогаза, предпаз-
ливо извади снимката. Лакът на снимката
беше се полющил и пожълтял по краи-
щата от огъня и водата. Като че беше потъм-
няло, беше се посъстарило лицето на жена-
та с широко отворените очи. Само Альоша

се усмихваше както преди и гледаше някъде встрани, далеко...

Къде да я закачи? Разбира се, засега тук, на предишното място — над кревата. Но гвоздеят, който едва се държеше на стената, падна и рамката се плъзна зад кревата. И Медведев едва успя да я хване.

Някой внимателно почука на вратата.

— Влезте! — нетърпеливо каза Медведев.

Офицер в морски шинел, с три сребърни нашивки на ръкавите, откряхна вратата и допря пръсти до кръглите си очила под козирката на фуражката.

Медведев хладно го поздрави.

— Кого търсите, другарю капитан?

— Вас — дружески усмихнат каза офицерът с очилата.

— Сигурно грешите — промърмори мрачно Медведев. — В базата съм само от двадесетина минути, тук не съм си идвал от няколко месеци. Съжалявам, нямам удоволствието да ви познавам...

— Затова пък аз ви познавам — тихо каза влезлият.

Той сложи фуражката си на масата.

— Доколкото виждам, в жилището няма друг. Това ме улеснява. Ще поговорим за неща, които трябва да знаем само ние двамата... Казвам се Людов.

4. СПЕЦИАЛНА ЗАДАЧА

Медведев гледаше въпросително. Откъснат от главната база, като прекарваше цялото си време на катера, в бойни походи, в обучения, той беше от малцината, на които името на Людов не казваше нищо. Наопаки, този капитан с очила, с явно сухопътна походка, събуди у него чувство на леко пренебрежение, което някои моряци от бойните кораби изпитват, щом се срещнат с брегови персонал.

— Моля, седнете. . . — той направи неопределено движение, отново видя в огледалото поотслабналото си лице, сие фуражката, като затърси с очи где да я тури. — Но виждате ли, тук цари такова безредие. Трябва да се направи генерално чистене. Ей сега ще избърша праха от стола.

— Нищо, не се безпокойте — каза усмихнат Людов.

Медведев беше поразен от усмивката, която като че никога не слизаше от това вече не младо, прорязано от множество бръчки лице. Но, чудно нещо, тази вечна усмивка не изглеждаше пресилена, неуместна. Нещо приятелско, много приветливо имаше в нея, сякаш вътрешна светлина озаряваше резките, некрасиви черти. . .

Людов изпуха праха от стола и седна. Снял фуражката си, той с привично движение я сложи на напречната пръчка под седалката.

— Едно време е вън. . . --- каза той, като отърси от шинела си топящия се сняг — уж е лято, а погледнете — виелица. Мисля, На-

полеон е казал, че изненадите на руската природа трябва да бъдат взети предвид при разработване на какъвто и да е стратегически план. А той е стигнал едва до Москва. Какво би рекъл, ако отидеше в полярната област?

Медведев се мръщеше и все още държеше в едната си ръка снимката, а в другата — фуражката.

— Доколкото зная — тонът на Людов стана отсечено делови, — вие сте подали рапорт да ви отзоват от торпедните катери?

Медведев мълчаливо кимна.

— Вие сте напуснали торпедните катери, тъй като се боите... — Людов помълча, като си подбираше думите, — боите се да не станете причина за гибелта на вашето семейство?

Медведев изтърва рамката и фуражката на масата. Веждите му се сбраха в една тъмна черта.

— Другарю капитан, нищо подобно не съм писал в рапорта!

— Вярно, не сте писали — потвърди Людов. — И не бихте могли да пишете, тъй като не знаете нищо определено. Но аз си представям как сте страдали, като сте дебнели с торпеда корабите, на един от които са могли да бъдат вашата жена и вашият син. — Той помълча, като гледаше съчувствено Медведев. — Успокойте се, Андрей Александрович. И трите кораба, които превозваха нашите мирни хора, взети в робство, спокойно са стигнали местоназначението си. Ние научавахме за времето на потеглянето и курса им

и давахме своевременно шифровки... Наистина, последният път шифровката малко позакъсня, вие вече, струва ми се, искахте да влезете в атака...

— И вие също мислите, че на оня транспортен кораб е могло да бъде моето семейство? — с пресеклив глас запита Медведев.

— Това не смятам — бавно рече Людов. — Аз вярвам във възможността на всякакви съвпадения. Но да се изгражда такова предположение би било твърде наивно.

Медведев тежко седна на кревата.

— Да сумираме фактите — продължи Людов. — Вие се обърнахте към щаба на партизанското движение с молба да се уясни съдбата на вашата жена и вашия син, заловени от немците край Ленинград. Отговориха ви, нали така, че семейството ви в началото е било в концентрационен лагер, после са го прехвърлили в едно норвежко пристанище, за да го изпратят с транспортен кораб в полярната област... Така ли беше?

Притаил дъх, Медведев кимна.

— Сега, когато на рапорта ви е даден ход — след като помълча, каза Людов, — защо отивате в сухопътните части?

Медведев мълчеше.

— Представям си вашите мечти... — Людов сне очилата си и замислен започна да бърше с носната си кърпичка стъклата. — Вие молите да ви пратят на първа линия, смятате да се свържете с разузнавачи, да проникнете в немския тил, да намерите лагера на робите, да отървете семейството си. — Ка-

питанът седеше без очила, към Медведев бяха насочени много уморени, добри, дълбоко хлътнали очи. Но Людов пак си тури очилата. Гласът му стана твърд. — Едва ли това ще ви се удаде. Северна Норвегия е океан от пустинни планини. Вашите дирения са обречени на неуспех, дори ако командуването се съгласи да ви изпрати на такава съмнителна работа.

Медведев стремително стана.

— Кажете, другарю капитан, защо започнахте целия този разговор?

— За да ви предложа да дойдете под мое разпореждане — просто каза Людов.

— Под ваше разпореждане?

— Командуващият ми предаде вашия рапорт. Аз смятам, че вие сте тъкмо човекът, който ми трябва за една операция.

— Операция зад фронтовата линия, сред планините?

— Говорете по-тихо. Да, зад фронтовата линия, сред планините. Но най-напред да се уточним правилно ли съм ви разбрал. Вие сте комунист и съветски морски офицер. Тревогата за семейството ви не може да засенчи във вашето съзнание мислите за родината, разбирането за съветския воински дълг. Главната ви мечта е да се унищожат фашистките нашественици и по такъв начин да се освободят от хитлеристко робство хиляди наши деца и жени. Така ли е, старши лейтенант?

— Вие, другарю капитан, изразихте моите най-съкровени мисли — развълнувано каза Медведев.

— Така значи. Сега командуването се нуждае да установи точните координати на района, където фашистите отвеждат нашите хора. С каква цел — ще ви бъде съобщено по-късно. . . Вие сам не ще тръгнете да дирите вашето семейство. Вие ще помогнете само да се установи мястото, всичко останало ще предоставите на други. Пригответе се да се разочаровате. Пригответе се да се подчинявате безусловно на инструкциите, които ще ви бъдат дадени. . . Съгласни ли сте да идете в тила на врага, срещу неизвестни опасности, за неопределен срок? Вие. . .

Той не се доизказа. Медведев се хвърли към него, стисна тънките му възловати пръсти. Като не намираше у себе си думи, той разтърсваше ръката на Людов.

— Ако ми строшите пръстите — намръщен каза Людов, — няма да мога да подпиша заповедта за назначението ви.

Медведев разтвори вратичката на шкафа, извади бутилка вино и две лепкави чаши. В дъното на едната имаше угарка, а в другата пълзеше омърлушена полярна муха. Като изтърси от чашите мухата и угарката, той мълчаливо изскочи от стаята.

— Андрей Александрович, не трябва! — викна подире му Людов.

Зад вратата се чуваше бълбукане и плискане на вода. Медведев се върна с измити чаши.

— Аз рядко пия — отсечено каза той. — Последен път пих от тази бутилка, когато се разделих с Настя. Мислехме да изпием бутилката, когато тя се върне. Но за такъв случай...

Червената гъста струя се удряше в стените на чашите.

— Нека не бъде последна! — каза Медведев, като вдигна тържествено чаша.

— Нека не бъде последна! — повтори Людов суровата наздравица на военните моряци. Те пиха. Сложиха чашите една до друга.

— Вие имате здрави нерви, Андрей Александрович — с уважение каза Людов. — Вълнувате се, а ръката ви не трепери.

Наведе се, извади изпод стола фуражката си и я избърса с ръкава.

Медведев гледаше учудено.

— Сега ще ви оставя, Андрей Александрович. — Странно звучеше за Медведев това гражданско, още неприето тогава във флота обращение. — Главното е, че ние с вас се сприятелихме. Вие ще постъпите под мое разпореждане. Обмислете още веднъж тази стъпка. Няма ли колебание? Тогава помислете още едно: кого от своя екипаж може да вземете със себе си. Потребни са двамина: радиотелеграфист и сигналист.

Медведев не успя да каже нито дума. Капитанът предупредително вдигна мургав пръст.

— Не бързайте, обмислете кандидатурите всестранно. След половин час ще ви чакам

при командувания, на скалата... Мисля, че е по-добре да не вървим заедно по улицата...

Той допря пръсти до фуражката и излезе, като притвори тихичко след себе си вратата...

Точно след половин час дежурният червенофлотец пред овалния вход в скалата поиска пропуск от приближилия се офицер.

Ранният здрач обгръщаше вече улиците, корабите на кея, стадиона, където допреди малко летеше влажната футболна топка, свиреха и тропаха англичаните, аплодираха нашите моряци, когато тимът на нашия гвардейски ескадрен миноносец вкарваше в английската врата гол след гол. Медведев подаде удостоверението. Дежурният натисна копчето на звънеца.

В дъното на тунела гореше електрическа светлина. Дежурният офицер се показва иззад завоя.

— Старши лейтенант Медведев? Влезте.

Медведев тръгна в тунела, който полегато слизаше дълбоко в хълма. По грапавите каменни стени се стичаше вода, точеха се жици, тъмнееше оловен кабел.

Отвори се тежка, обвита с гума врата. Още една врата — с висок стоманен праг-комингс като в линеен кораб.

Изникна дълъг прав коридор, редица врати от едната и другата страна. Зад вратите се чуваше приглушен разговор, звъняха телефони, тракаха ключовете на телеграфа.

Адютантът се спря, пусна Медведев напред в малката приемна.

— Почакайте малко, ей сега ще ви приеме вицеадмиралът.

... В кабинета на командувачия флота се деше капитан Людов.

Просторната сводеста стая се намираше дълбоко под повърхността на хълма. Подът бе постлан с линолеум. На едната от тапицираните с боядисан шперплат стени висеше огромна карта на полярния сухопътен фронт. В дъното — писалище, пред него дълбоки меки кресла. Вицеадмиралът, поприведен набит моряк с профил, като че издялан от гранит, беше се навел над ниската широка маса — макет на морския полярен фронт.

Върху макета синееше Ледовитият океан — книжен простор, пресечен от линиите на паралелите и меридианите. Извиваше се накъсаният, прорязан от стотици фиорди, бряг. Мъничките модели на бойните кораби бяха пръснати по синеещата повърхност. Всеки момент намиращият се тук виждаше разположението на подводните и надводните сили на флота, виждаше в коя точка се намира един или друг кораб, който и да е подводник.

Острият профил на вицеадмиралът се нагвеждаше над назъбения полумесец на Нова земя. Командувачият премести тясното вретенце на един подводник, който отиваше на друга позиция. Изправи се, погледна Людов.

— Всичко, което ми разправихте, капитане, прилича на фантастичен роман.

— II все пак е действителност, другарю командущ.

— Аз не обичам да намесвам семейните истории във военните работи.

— Но това е един от ония случаи, когато семейните взаимоотношения престават да бъдат от обсега на двама души, другарю вицеадмирал.

— Вие, капитане, обичате отвлечените формулировки.

— Извинете, другарю командущ — това е от професията. Аз не съм военен, а доцент по философски науки. Щом завърши войната, отново ще се върна да работя в своя институт.

— Добре, капитане, продължавайте... — Вицеадмиралът отново размести корабчетата на картата. Току-що дойде съобщение, че дивизион ескадрени миноносци е излязъл в морето за конвоиране на керван.

— Аз вече докладвах, другарю командущ: този офицер иска страстно да отиде в планините, вашето съгласие ще приеме като истинско благодеяние.

— Искате да кажете — усмихна се вицеадмиралът, — че стремежът към планините не е при нас чак такова често явление?

— Да — погледна без усмивка Людов, — вие сам знаете, другарю вицеадмирал, нашите хора превъзходно, всеотдайно се бият на сушата, ала мислено са винаги на корабите си. А в случая човекът ще се разболее, ако не

го пуснете. Пък и условията на операцията са тежки, отредът трябва да се командува от човек, който е ентусиаст в работата си, ако щете, даже фанатик.

— Да допуснем. . . — замислен каза вицеадмиралът.

— Има още едно обстоятелство — продължаваше Людов, — ни един офицер, подходящ за разузнаване, аз не мога сега да откъсна от главната му работа. Хората са претрупани с не по-малко важни задачи. А старши лейтенант Медведев е смел, напълно предан на родината и партията офицер. Той е изпълнителен, отлично развит физически, ще може да издържи всякакви мъчности в похода. Ценно е и това, че през първите дни на Отечествената война той, както и много други офицери от нашите кораби, е бил пратен на сушата, командувал е, наистина за късо време, отред от морска пехота и се е отличил там.

— Спомням си — каза вицеадмиралът. — Възникна тогава дори мисълта, дали не е добре да го оставим на Рибарския полуостров. Ако не беше ходатайството на капитана първи ранг. . . Но не смятате ли вие, че сега мисълта за семейството. . .

Командуващият замълча и премести макетата на друг кораб.

— И мене самия ме тревожи този въпрос — бавно каза Людов. — Но у Медведев е високо развито съзнанието за воински дълг. Той не се поколеба да излезе в торпедна атака дори когато предполагаше, че на борда на неприя-

телския транспорт може да се намира семейството му.

Вицеадмиралът се изправи.

— Какво е тогава вашето мнение: подозират ли немците, че ние сме заинтересовани от този обект? Не им ли се струва подозрително, че ние не потопихме нито един от тия транспорти?

— Напротив, те сигурно са приписали това майсторство на своите конвоири. Ние организахме лъжлива атака с подводник срещу втория керван. . . Мисля, че немците засега не подозират нищо.

— Добре — рече командувачият, — повикайте старши лейтенанта.

Людов отвори вратата. Влезе Медведев.

— Другарю командувач, старши лейтенант Медведев се явява по ваша заповед! — Медведев замръзна до вратата, поздравявайки вице-адмирала.

— Здравейте, старши лейтенант! — командувачият сърдечно протегна ръка. — Поздравявам ви за успешните действия в боя със самолета. Връчена ли ви е наградата? — той плъзна очи по ордена върху куртката на Медведев. — Е, всяко начало е трудно. . . Сега искате отново да се поразходите из планините. . . Не ви ли е жал да оставите кораба?

— Той е в ремонт, другарю командувач.

— Капитан Людов се нуждае от вас — командувачият седна зад масата. — Добре, нямам нищо против. . . Капитане, доложете в какво се състои операцията.

— Преди известно време — започна тихо Людов, — британското разузнаване извърши в Южна Норвегия интересна операция. В провинцията Телемарк е била спусната с парашути една група командос. Спусната сред планините недалеч от Сингдал, тя е имала за задача да унищожи намиращия се там завод за тайно оръжие...

— Почакайте, капитане — припряно каза вицеадмиралът. — Старши лейтенант! Ако не ви пратя сред планините и намеря за необходимо да ви оставя на кораба, ще можете ли, както по-рано, да работите с всички сили?

Медведев се приповдигна от креслото.

— Седнете, Андрей Александрович — каза командувачият, без да вдига очи, — отговорете на въпроса седнал.

Медведев мълчеше, стиснал ръчките на креслото.

— Отговорете честно, като съветски офицер и комунист — продължи командувачият. — Аз знам кое ви тегли към планините. Но ако родината и партията наложат, ще можете ли да се откажете от мечтата си? Съгласни ли сте да се сражавате там, където ще допринесете по-голяма полза?

Медведев се наведе напред. Ето въпросът, който той сам си поставяше неведнъж. Въпрос, на който трябваше да отговори напълно откровено.

— Дума на комунист и офицер — твърдо, отсечено каза Медведев. — Където и да ме прати командуването, на суша или море,

всичките си сили и способности ще отдам за нашата победа.

— Добре казано, старши лейтенант. — Командуващият вдигна своите блестящи очи. — Не забравяйте за това там, на неприятелския бряг. Продължавайте, капитане — той отпусна глава на сключените си длани.

— Групата, под условното име „Линдж Къмпани“, след като се е съединила с друг отред командос — с равномерен глас продължаваше Людов, — е могла да проникне в територията на завода и да вдигне във въздуха цеха за концентрация. Щом заводът се оказал разкрит, от Германия дошло нареждане да демонтират инсталациите, да ги прехвърлят на друго място. Англичаните успели да минират транспортния кораб, който излязъл от завода. Според сведения на тяхното разузнаване заводът е напълно ликвидиран...

— А по сведения на нашето разузнаване? — нетърпеливо го пресече вицеадмиралът.

— Според сведенията на нашето разузнаване част от инсталациите на завода е заминала благополучно към планините на Северна Норвегия. Там немците бързо са изградили нов укрепен район. Тук са доставяни транспорти с техническо съоръжение и работна сила, състояща се от жени и деца. На борда на миноносеца „Тигър“ за там са изпратени няколко немски физици с цял щаб лаборанти...

Далечен тътен долетя нейде отвън, проникнал през дебелия гранит.

Високоговорителят над масата изпука и запраща:

— Говори ща̀бът на противовъздушната отбрана. Въздушна тревога! Внимание! Въздушна тревога!

Зазвъня телефонът на масата. Наблюдателната служба докладваше за обстановката. Звънна стенният телефонен автомат.

— Група бомбардировачи идват с курс към базата?

Командуваният закачи слушалката и сложи на главата си фуражката.

— Другари офицери, моля, извинете. — Той стана, излезе от кабинета.

Всички в базата знаеха обичая на вицеадмирала: щом се чуеше сигнал за тревога и корабните сирени от кея нададяха сърцераздирателен вой, бързо загърмяваха зенитките и всички свободни от наряд бързаха за скривалището — командуваният излизаше вън, започваше бавно да се разхожда пред щаба с морски бинокъл в ръце.

Скалата кънтеше и трепереше. Какво ставаше горе? Бомбардировка? Въздушен бой над базата? Това бе неизвестно тук, под каменните пластове. Но Медведев мислеше друго. Той се приближи до Людов, който неподвижно седеше в креслото.

— Кажете, другарю капитан, вие тъкмо говорехте за децата и жените. Не разбирам... Те карат нашите жени и дечица да им работят?

— Изглежда така е — погледна го Людов. — И знаете ли защо? Първо, ясно е, боят се от струпването на голяма маса мъже, макар те да са изтощени от глад, невъоръжени, сред

планините, недалеч от фронтовата линия. Освен това немците предполагат, че жените помалко разбират от положителните науки. А децата ги използват, както се вижда, в лабораториите за изпращане насам-натам около най-секретните обекти. И освен туй — няма не разбирате — това е най-добрият начин да държат в подчинение майките. Нито една от тях няма да побегне, няма да остави детето си. Чудовищен, чисто фашистки метод.

Медведев стисна ръцете си така, че ставите му изпукаха и побеляха.

— А какви са тия проклети работи? — Изглежда, придава им се голямо значение.

Людов сне очилата си и старателно започна да ги бърше.

— Да, придава им се голямо значение, много голямо... Ето всичко, което засега мога да ви кажа...

Людов замълча и отново сложи очилата си.

— Гибелта на фашистите е близка. Хитлер ще направи всичко, за да отдалечи гибелта си. Помнете едно: разрушаването на тази лаборатория сред планините ще изтръгне още един шанс от ръцете на врага; ще спаси хиляди, а може би и стотици хиляди хора от мъчителна смърт. Това е тайно оръжие... Внимание!

Той скочи от креслото. Влезе вицеадмиралът, който вървешком свали фуражката си.

— Самолетите отидоха на изток — рече той с весело святкащи очи, запътен към писалището си. — Там ще ги пресрещнат нашите, а из пътя зенитките вече ги поощипа-

ха — един бомбардировач се заби в хълма... И така, капитане, вие искате да кажете, че немците са открили в съседство с нас малко научно-производствено предприятие за изработка, да речем, на сапунени мехури? И предлагате на старши лейтенанта да се заеме с издирването на това предприятие?

— Точно така — потвърди Людов. — Досега нито отделни наши разузнавачи, нито авиационното разузнаване можаха да установят следите на този завод. Той, както се вижда, е добре замаскиран в района на планинските езера. Необходимо е да се прати постоянно действащ морски пост дълбоко в тила на противника.

— Прието! — отсече вицеадмиралът. — Старши лейтенантът се назначава за командир на поста. Вземете със себе си сигналист и радиотелеграфист. На неприятелския бряг ще ви посрещне най-добрият наш разузнавач Агеев. Слушали ли сте нещо за него?

— Слушал съм, другарю командущ.

— Сега ще го видите на работа. — Вицеадмиралът приглади късите си корави коси над прорязаното от бръчки чело. — „Дето не минава планинският елен — ще мине руският войник.“ Това като че ли за него е казано. Елате насам, другари.

Приблжиха се до стенната карта — с начупена брегова линия, с цифри на височините над заштрихованите планински масиви.

— Тук фашистите са изградили нов укрепен район — допря вицеадмиралът молив до

картата. — Смятам, че неговото назначение е да прикрива откъм морето търсения от нас обект. Тук има езера, планински върхове, на някои от тези върхове още не е стъпвал човешки крак.

— В този фиорд — моливът на вицеадмирала продължаваше да се плъзга по картата — ще ви закара една наша „малютка“¹. Ще ви дам най-добрия командир на подводника: той ще мине край неприятелските батареи, ще форсира минните полета и ще ви стовари на брега. По такъв начин вие веднага ще минете главната линия на неприятелската отбрана, ще се намерите в тила на врага.

— Къде ще установим морски пост, другарю вицеадмирал? — запита Медведев.

Командуващият го погледна. Стои спокоен, нито сянка от възмущение, като че се готви за курортна разходка. Добър офицер. Изглежда капитан Людов е наистина прав.

— Мястото на морския пост ще го изберете с Агеев. На една от най-големите височини, за да се контролират брегът и сушата. Вземете със себе си радиостанция. Ще определите радиodeжурство по час в ден. През тези часове ще получавате по-нататъшни инструкции, съобщение за започване на десанта... Когато започне десантът, осигурете корекция на стрелбата... А главното е, каквото и да става, да установите координатите на предприятието сред планините!

¹ М а л ю т к а -- вид малък подводник.

5. ЧОВЕКЪТ С ПЛАТНИЩЕТО

— Минаваме минно поле, Вася! — едва чуто шепнеше Фролов.

Кулбин напрегнато кимна.

— Току-що заобиколихме — каза приятелят му от подводника — северния край на Норвегия.

Сега влизаха в гърлото на фиорда. Корпусът на подводника едва чуто потрепваше, спокойно гореше лампичката на потона в отделението. Незабравима, душна, едва доловима миризма от работещите акумулатори и машинното масло изпълваше въздуха — миризма на подводник в поход.

Отвън като че някой с металически нокът докосна предпазливо корпуса. Скрибуцането и металическото стъргане се увеличиха. Сякаш някой отвън неуверено опипваше подводницата.

— Минреп¹! — също тъй тихо прошепна Фролов.

По влажните стени бавно се стичаха капки вода. И такава една капчица студена пот неочаквано се търкулна по снагата на Фролов.

— Млъкни най-сетне, моля ти се! — каза отсечено Кулбин.

И тримата седяха на тесните пейки зад масата в малката кают-компания. Само проскърцването на рулевото управление, шумът на минрепа и сподавените команди от централния пост нарушаваха тишината.

¹ Минреп — стоманено въже, с което е закотвена мината.

Медведев седеше неподвижно, стиснал с пръсти ръба на масата, загледан втренчено в една точка. Да, най-лошото във войната е да се седи без работа, без оръжие, да бъдеш в плен на собственото си въображение.

Личеше си ясно — ето подводникът слепешката се промъква под водата, сред висещите наоколо мини, ръководен само от щурманската карта и усета на командира. Всеки момент минрепът може да привлече мината към борда, ударникът на мината ще се удари о метала, страшен взрив ще откъсне част от корпуса и стените, кипналите вълни ще нахлуят вътре. . .

Стъргането престана. Както преди палубата потрепваше и въздухът беше пълен с метална, душна миризма.

През люка се провря главата на червенофлотец от подводника с черна пилотка.

— Другарю старши лейтенант, командирът на кораба ви вика в централния пост.

Медведев стана, промуши се през кръглия стоманен люк на стената, която разделяше отделението.

Командирът на подводника стоеше пред масления стоманен ствол на перископа, леко поразкращен, долепил око към окуляра. Откъсна се от перископа, обърна към Медведев запотено лице със светлорус кичур под килнатата назад пилотка.

— Погледнете, старши лейтенант. Познахте ли?

Медведев се хвана за ръчките на перископа, долепи око до окуляра.

Подводникът още вървеше под водата, на перископна дълбочина. Сияеше лунна нощ. Съвсем близо над сребърно-черната вода се възземаха голи скали от странно позната рисунка. „Тези очертания... — съобразяваше Медведев — днес старателно изучавах по фотографии в щаба на флота.”

— У-фиорд! — рече тихо, без да се откъсва от перископа.

— Точно така! У-фиорд! — тържествуващ, потвърди морякът. — Поздравявам ви, старши лейтенант, минахме мишното поле, докарахме ви благополучно, под носа на немците. Чувахте ли как смъртта дращеше със зверски нокти. Е, както се казва, пристигнахме, обирайте си партушините.

И като се обърна към боцмана:

— Готови за изплаване!

--- Слушам, готови за изплаване!

— Комендори¹, в централния пост!

Подводникът почна да изплава. Отвори се открехнатият рубъчен люк. Комендорите се затекоха навън и по леката стълба закънтяха токовете им. Плисналият насреща свеж морски въздух им замая главите.

С неуверени движения тримата моряци също се покатериха нагоре. Изправиха се върху високия стоманен мостик на току-що изплавалия подводник.

--- Е, като че ли всичко е в ред — каза командирът на „малютката” и свали бинокъла.

¹ Комендор --- морски артилерист.

От двете страни се извисяваха отвесни, мълчаливи, залени от лунна светлина скали. Започваше отливът. Морето едвам подплисваше край тъмните островърхи камъни. Брегът изглеждаше безлюден до най-далечните върхове, които се губеха в тъмнината.

Почти целият корпус на подводника беше под водата. Само рубката като тясна скала се издигаше сякаш направо от вълните. От наклонената палуба още се стичаше вода. Вълните плискаха в самите нозе на комендорите, които бяха насочили към брега мокрото оръдейно дуло. А на палубата вече надуваха гумения понтон, спускаха го във водата до мостика.

Медведев разглеждаше брега с бинокъл.

Приближиха се отсечени скали, заобиколени от отдръпваща се вода. Бинокълът се плъзгаше по безмълвните проломи, стараше се да напипа скритата, притаила се опасност.

Не, тук нямаше признаци на засада. Зад една от скалите мигна, угасна, отново мигна бледа светлинка. . . Медведев свали бинокъла.

— Да не изтървете боеприпасите — тихо каза Кулбин.

Той стоеше вече в полюляващия се широк понтон и като пазеше равновесие, внимателно поемаше подаваните му от палубата денкове.

— Защо подаваш радиостанцията? Радиостанцията след това.

— Тя е нежно девойче. Трябва да се подкрепя, нали, Вася? — Фролов прекрачи изду-

тия гумен борд и също започна да приема и нарежда товара.

— Хайде! — каза Медведев, като се обърна към командира на подводника.

Той беше облечен в памуклийка и също такива панталони, с праметнато през рамото скатано платнище, на главата — неразделната моряшка фуражка.

Те си стиснаха ръцете. И изведнъж Медведев направи няколко крачки по хлъзгавата стомана, силно се разцелува с този чипонос и с чорлава коса офицер, с когото прекара само няколко часа и сега се разделяше може би завинаги.

— На добър час! — каза морякът от подводника. — В случай на засада или нещо друго залягайте зад камъните. Аз ще открия огън по тях. Няма да си отида, докато не срещнете своя човек.

— Благодаря, приятелю! — каза разчувствуван Медведев.

Веслата плеснаха. Понтонът, като се поогъна леко, се плъзна по ледената вода към надвисналите над брега скали, откъдето мигаше светлинката.

Скалите се приближаваха все повече. Около големите валчести камъни водата съскаше и се плискаше. Медведев скочи на камъните, свали от врата си ремъка на автомата. Вдигнал веслото, хванат с едната ръка за камъка, Фролов гледаше с разширени очи.

— Сега почакайте тук! — прошепна Медведев.

Обградиха го гъсти правоъгълни сенки. Той тръгна навътре по брега. Щом стигна до подножието на квадратната скала, тихо свирна два пъти. Отстрани се раздаде също такава изсвирване.

Онова, което изглеждаше ъгъл на скалата, се превърна в глава с качулка. Иззад скалата излезе загърнат с платнище човек.

— Парола? — запита Медведев.

— Мушка! — с дълбок сърдечен глас каза човекът с платнището. Отговор, другарю началник?

— Молотовск! — Медведев подаде ръка на разузнавача, който почтително, здраво я стисна.

— Старшина първа степен Агеев съгласно заповедта ви чака, другарю старши лейтенант.

— Няма ли наблизко неприятелски часови?

— Имаше един. . . Понтонът ще се върне ли назад, другарю началник?

— Да, ей сега ще се разтоварим и ще го отпратя.

— Тогава моля да ми разрешите да се отделя за минутка. Имам тук една пратка с наложен платеж — за щаба на флота. Ще разрешите ли?

Той се скри зад скалата. Понтонът се издигаше и падаше до бреговата черта, в него седяха двама гребци — моряци от подводника. Целият товар на експедицията беше вече изнесен на камъните в краката на Кулбин и Фролов. Медведев се върна при понтоната.

— Почакайте, другари, не отвързвайте вѐжетата.

Изад скалата се появи Агеев. Той вървеше приведен, помъкнал на гръб някакъв безформен товар. Дойде наблизо. Изпъстреното с жълти листа платнище прикриваше увисналата фигура, люлееше се дълга, мъртвешки бледа ръка.

— Хванах език — каза задъхан Агеев, — пазача на този район. Лекичко го хлопнах — нали трябва да се пази тишина — и изобщо всичко е нормално. Нищо, ще дойде на себе си.

Той хвърли безчувственото тяло на дъното на понтонa.

— Жив ли е? — с жадно любопитство запита един от моряците.

— Жив. Предавайте го от ръка на ръка и гледайте да не се задуши. В устата му целия си личен санитарен пакет напъхах.

— Майсторски! — вторият от моряците отметна платнището и погледна бледото лице с гъста черна четина. — Момчетата ще останат доволни. Че то от началото на войната само ги давим отдалеч, но от близо не сме видели нито един. Когато изпращахме на дъното корабите им, мечтаехме: поне одного да измъкнем за косите, та да видим какви са те, тия фашисти:

— Сега ще се нагледате — сурово каза Агеев. — Нищо особено за гледане няма. Вие само гледайте да не го изтървете по погрешка в морето. Сега той е наш държавен инвентар.

Моряците оттласнаха понтона от камъните. Гребяха по посока към едва видимия в далечината подводник.

— Хайде, другарю Агеев — каза Медведев, като вдигна ранната си, — сега командувайте похода. На къде ще ни водите? Известна ли ви е задачата?

— Тъй вярно, известна... Искам да ви отведа на височината Чайкин клюн през ридовете, по планинските еленови пътеки, където немците, макар и да са планински стрелци, никога не ще се доберат. През пустинните места може да вървим и денем, но стигнем ли опорните пунктове — ще трябва да се крием, додето се стъмни.

Той вдигна глава, като че душеше въздуха.

— Вятърът скоро ще се промени, ще се разсее мъглата. Пък и слънцето вече изгрява. Към десет часа тука патрул от опорния пункт ще смени часовоя. Така че ще може ли да разпределим вещите — и... с пълен ход напред?

— С пълен ход напред — повтори Медведев.

Те вървяха по мокрите, плъзгави, уплетени от морска трева камъни. Морето далече закипя, рубката на подводника се скри под вълните. Бодливи телени мрежи като фантастичен храсталак се очертаваха в пролома между скалите.

— Другарю командир, моля да вървите подире ми стъпка в стъпка — каза, като се обърна Агеев. — Брегът е, виждаш, миниран, ако речеш да вървиш, накъдето завърнеш, то-

ку-виж мината ти изтърбушила червата. Ей там, по-нататък лежи умрял тюлен — като че го е карал някой да се натъкне на мина...

През теленото заграждение беше направен тесен проход. Агеев предпазливо го разшири, промъкна се сам, помогна да се провре и Медведев. Развиделяваше се все повече и повече. Ръждиви преплетени шипове отвсякъде се протягаха към дрехите.

— По-добре е телът да не се дърпа — Агеев помогна на Фролов да се промъкне, като крепеше раницата му. — Кой знае, телът може би е свързан с минно поле.

— Аз сега сам съм огнеопасен. — Фролов се поизпъна и оправи бомбите на пояса си. — Човек-торпедо! Виждаш ли, целият съм накачен с боеприпаси.

Той приятелски и широко се усмихна на Агеев, но в отговор не срещна усмивка.

Разузнавачът гледаше студено и като че извисоко. Беше ядосан за нещо. Измъкна от джоба си малка луличка с прав мундщук, без да запали, сложи я в уста, посмукна, като обърна гръб на сигналиста. Измина няколко крачки напред.

— Другарю командир, сега вече можем да не вървим на върволица, един след друг, пътят е свободен. Само една молба — встрани не се отбивайте.

Те вървяха през мочурлива клисура, покрай подскачащо по камъните поточе. Мъхнати буци пръст джмокаха под краката им. Фролов тихичко драсна една клечка, запуши

и догони разузнавача. Дима Фролов обичаше да поддържа с всички добри отношения.

— Запушете, другарю водач из пустинята. Изглежда, че нямате огън.

Агеев рязко се обърна към него. Фролов едва не се стъписа, срещнал студения му унищожителен поглед.

— Кои ви разреши да пушите, другарю червенофлотец?

— На мене ли? . . . Мислех, че може. . . Ти нали дъвчеш лулата. . . — Фролов смутено гледаше Медведев. — Другарю старши лейтенант. . .

— Сега тук командува старшината — строго каза Медведев. — Трябваше да поискаш разрешение от него.

— Щом трябва, ще хвърля цигарата, другарю старши лейтенант! — Изгубил съвсем настроение, Фролов захвърли на камъните цигарата, която сам беше си свил. — Аз исках да му услужа.

С учудване той видя, че разузнавачът се наведе, взе цигарата и я пъхна в джоба си. Но още повече го изуми неговият бърз троснат въпрос:

— Със запалка ли запалихте или с кибрит?

— Да, с кибрит. — Фролов оправя автомата си и ядно плю.

— Къде хвърлихте клечката?

Фролов погледна с негодувание. Стори му се, че разузнавачът му се подиграва.

— Не зная къде я хвърлих. . . Може ли да смятаме случката за изчерпана, другарю старшина?

Агеев се обърна към Медведев:

— Другарю командир, моля дайте заповед червенофлотецът да намери кибритената клечка.

Медведев също гледаше учудено.

— Необходимо ли е, старшина... в такова пусто място?

— Необходимо е, другарю командир. Отиваме на важна бойна операция, никой не трябва да знае, че тук сме слезли. Заповядайте да се намери клечката.

— Изпълнете заповедта, Фролов — каза Медведев.

Бавно, като изразяваше с цялата си фигура скрито негодувание, Фролов тръгна покрай мокрите камъни. Къде, на коя страна хвърли той проклетата клечка? Може би поточето отдавна я е отнесло... Проклетият заядлив разпознавач вървеше с него и също се вглеждаше в земята.

Търсенето продължи дълго.

Фролов негодуваше, но беше получил заповед и трябваше добросъвестно да я изпълни. Напрегнато се вглеждаше в острите пукнатини между тъмните камъни, още обвити в полумрак, със сребристи петна мъх.

Може би старшината е прав. Преди похода ги предупредиха, че на неприятелска територия не бива да оставят никакви следи. Но мъничката кибритена клечка на този пустинен бряг! Той си спомни, че запуши предпазливо, като криеше с длани пламъчето, макар да знаеше, че единственият неприятелски часови, който се е намирал наблизо, е обезвреден

от Агеев. А за клечката, виж, не му дойде на ума.

Колкото повече търсеше, толкова по-силно се обвиняваше. „Лош разузнавач си ти, Димка Фролов, лекомислен момък си... Създаде на другарите си излишна работа...” Той видя как Агеев най-после се изправи и се приближи до Медведев:

— Не може я намери човек в тоя полумрак, другарю командир — горчиво каза разузнавачът. — А повече тук не бива да се задържаме. Е, може пък да се размине някак си... Ще разрешите ли да вървим нататък?

— Да вървим, старшина — каза Медведев.

Те вървяха напред. Мирисът на морето, останал назад, се смени с мириса на гниещи растения. Краят на небето, зад веригата скали, се наливаше с оранжева мека светлина. Оттам, сякаш осветени отвътре, се издигаха леки облаци.

Проломът водеше нагоре, в хаоса от извисени, натрупани един връз друг, изгладени от ветровете камъни. Далечните заоблени хребети меко се очертаваха в утринното небе. Някои върхове сякаш димяха: обвиняваха ги пелени от синя мъгла.

Четиримата моряци се превизаха под тежестта на оръжието и товарите. Всеки носеше на гърдите си къс черен автомат, на гърба си — здраво натъпкана раница, на кръста — бомби и пистолети. Кулбин беше нарамил големия куфар с радиоапарата, а в ръцете си дър-

жеше резервните акумулатори. Неговата раница и неговия автомат беше метнал на гръб Агеев.

Разузнавачът вървеше напред с меки, плъзгащи се крачки, навел глава, превил широки рамене. „Като тигър по дирите на своята жертва“ — с уважение и едновременно с неприязън помисли Фролов.

Тежко му беше. Непривично опъваше шията му ремъкът на автомата, раницата го дърпаше назад, дори бомбите, с които допреди малко се гордееше, сякаш го притискаха към камъните. Две-три крачки напред, като се олюляваше под тежестта на товара си, вървеше мълчаливият Вася Кулбин.

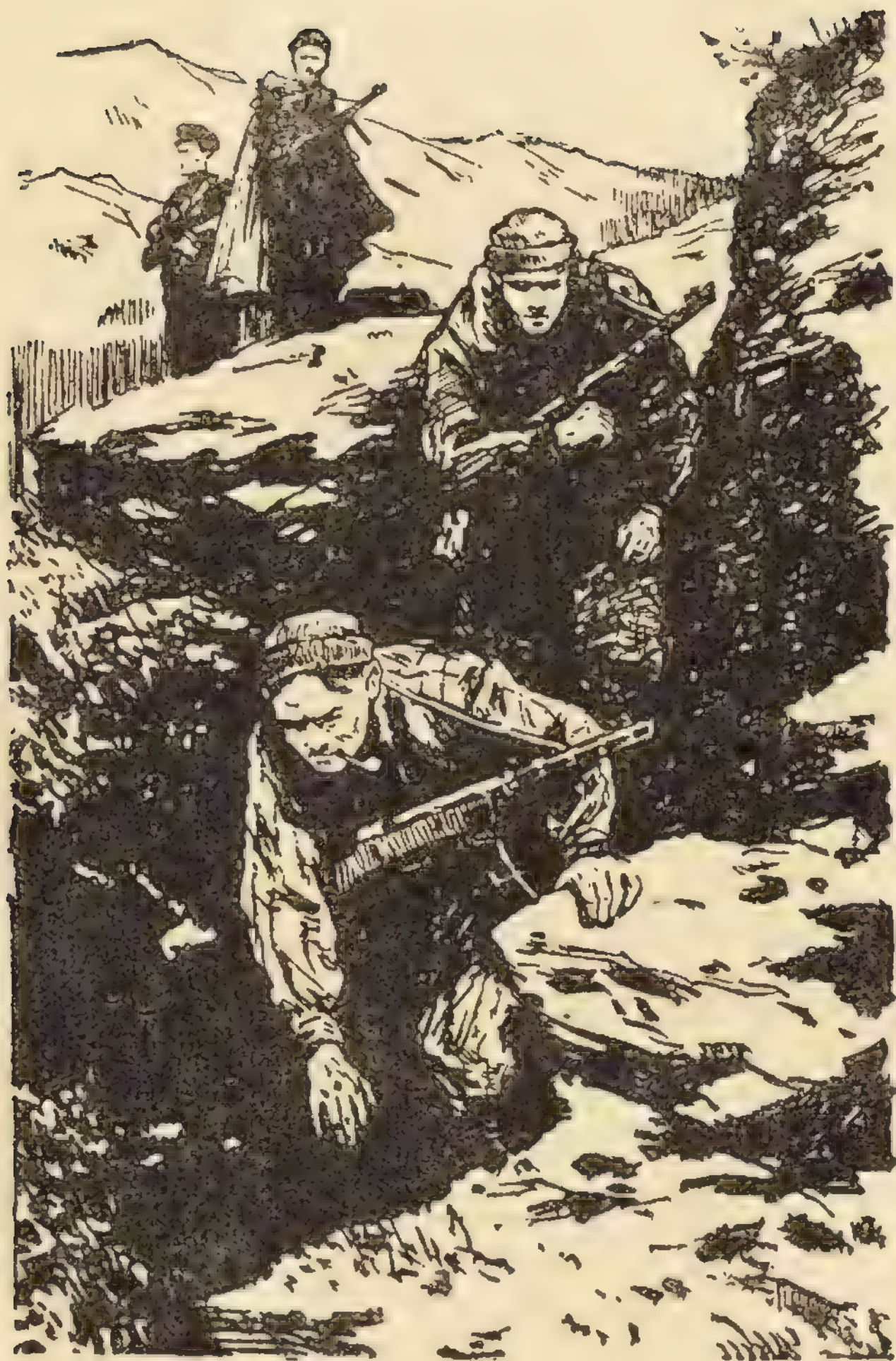
— Тежко ли е, Вася! — Кулбин само го погледна и продължи да върви, без да отговори. — Помниш ли, ние приказвахме за сушата? Ще ни излезе сега през носа тази суша.

— Защо ще приказваме сега! — Кулбин се приготви и тежко прескочи от един камък на друг. — Война! — Той дишаше зачестено, широкото му лице се покриваше с пот. — Знаеш ли пословицата: мъжът трябва да върви, докато има сили, а след това да измине още два пъти повече

— Лошо ми потръгна с тази клечка, Вася. Натърка ми носа старшината.

— Чини ми се, че го познавам — замислено каза Кулбин. — А дето те скастри, прав е... Зер в неприятелския тил се намираме, не е шега.

— Чуден тил е тоя! Аз мислех, че влизаме в самата уста на немца и ще трябва само да

пълзим зад камъните, а тук крачим изправени като у дома си. . .

Фролов полекичка се хвана за дръжката на Кулбиновия куфар, мъчеше се да върви в крак с другаря си.

— Да. . . И все пак не е точно така. . . — Кулбин дръпна към себе си куфара. — На тебе, Дима, и без това ти тежи. . . Има още много да вървим.

— Не, Вася, моите неща са по-леки. — Фролов стисна зъби, капка пот се стече под вълненото кепе, след нея друга. — Аз и сам мога!

Той чувствуваше: още десетина крачки по тоя непристъпен планински път — и ще се спъне, ще се търкулне надолу с всичките си боеприпаси. Но той крачеше заедно с приятеля си, като крепеше наления сякаш с олово куфар.

Медведев крачеше с обучена, гъвкава походка. . . Можеше ли доскоро да му мине през ума мисълта, че по свое желание, по собствена настоячива молба отново ще се раздели със своя кораб, както това стана в първите дни на войната? В онова неотдавнашно време, което му се струваше толкова далечно, от целия флот слязоха на брега моряци-доброволци, потеглиха срещу тежкия мирис на изгоряло, който идеше от мирните рибарски селища, запалени от врага. Те бързаха напред в гърмола на въздушните неприятелски армии, срещу парашутните десанти на врага, завзел планинските пътища, срещу хитлеристките орди, плъпнали към нашите полярни пристанища.

Тогава Червената армия рамо до рамо с морската нехота отхвърли тези отбрани фашистки части, накара врата да се свре в базалтовите пролуки, да залегне под защитата на скалите. И той, командирът на катера, Медведев, крачеше с автоматична пушка в ръце, сражаваше се в планините, правеше всичко, каквото можеше, за победата.

Но какво щастие беше, когато веднъж прочете под мъжливата светлина на земянката заповедта, че го отзовават, него, старши лейтенант Медведев, обратно на кораба, макар и на сушата да беше се сдружил здраво с новите си бойни другари.

Щастие бе за него да усеща под краката си разлюляната палуба, която се струва на моряка по-устойчива от гранит. И ето, той отново навлиза в планините, все по-далеч и по-далеч от свидния кораб...

— Е, как е, Кулбин? — каза Медведев, като подхвана със свободната си ръка куфара от ръцете на залитащия от умора радиотелеграфист.

— Другарю старши лейтенант... — слабо се възпротиви Кулбин.

— Стига, без приказки! Щом видя, че сте си починали, ще ви върна товара.

Агеев изведнъж се спря, отметна качулката на платнището, смъкна от главата си кепето. Медведев също сне фуражката, като остави товара си на камъните.

До едва забележимата пътека, полускрита от храсталаците на боровинките, лежеше омокрена, почти изгубила формата си, безкозир-

ка с избелял надпис на панделката „Северен флот“, а малко по-нататък — ръждясала, напълнена с вода, германска стоманена каска. Широк ръбест край на друга каска, пробита от куршум, зеленееше наблизо.

Каква ли драма се е разиграла сред тези голи норвежки канари? Как е попаднала тук безкозирката на десантника-моряк от Северно море? Где ли гният костите на участниците в неизвестната драма? Загадка! Може би разузнавачът, който е успял да проникне в неприятелския лагер, застигнат неочаквано, е решил да продаде живота си скъпо, сражавал се е тук с планинските стрелци, подхлъзнал се е и е паднал в пропастта? Пътниците знаеха едно — не се е предал в плен, запазил е честта на воин от Северния флот.

— Един ден, след разгрома на врага, тук ще издигнат паметник на неизвестния съветски моряк — тихо, тържествено каза Медведев.

Те отново се закатериха по камъните. Все по-стърмен ставаше пътят. Като великански стъпала възлизаше към небето обраслият с мъх гранит.

До една голяма надвиснала скала Агеев се спря.

— Другарю командир, тук трябва да направим почивка. По-нататък денем не може да се върви. Оттатъшният скат гледа към немските наблюдателни пунктове, пред нас е тундра, цялата местност се вижда.

— Тъкмо време за почивка — потвърди Медведев.

И той беше много уморен, струйки пот течаха по сухото му, гладко избръснато лице. Сложи на камъните оръжието, раницата и куфара на радиотелеграфиста. След като седна на една отломка от скалата, внимателно почна да разглежда знаменития северен следотърсач.

Агеев смъкна платнището, свали товара си. Той стоеше — висок с много широки рамене. Изпод смачканото кепе, нахлупено почти до чертата на тънките светлоруси вежди, гледаше кръгло лице със зорки жълтеникави очи. Когато се усмихваше, виждаше се, че между равните бели зъби липсват два отстрани — може би това правеше усмивката му сурова и малко тъжна.

На червенофлотския колан, който стягаше широката сива памуклийка, висяха кобури с тежък „ТТ“¹ и нож в кожена ножница, обкована с мед.

— Кулбин, Вася, ти ли си! — запита той, като се вгледа в излегнатия на камъните радиотелеграфист.

Кулбин се приповдигна. Взря се в лицето на разузнавача.

— Ама това ти ли си, Сергей? Ех, изменил си се ти, приятелю! Никога нямаше да те позная.

Радост озари мургавото лице на Агеев. Той пристъпи напред и раздруса ръката на Кулбин.

¹ „ТТ“ — пистолет „Тулски Токарьов“ — бел. прев.

— Казват, че ако не познаеш някого, това било на добро. А можех ли да те позная? Когато дойдохме във флота, бяхме в едно от отделенията на екипажа, от една бака сърбахме чорба.

— А нали приказваха, че си загинал... на „Мъгла“.

— Аз не съм загинал — потъмнял, тихо каза Агеев, — аз, приятелю, не съм загинал...

Сетне, сякаш отпъдил тежките си мисли, се обърна към Медведев.

— Няма ли да поискате, другарю командир, да погледнете какъв път ни предстои? Само предпазливо се приближете, за да не ни открие врагът.

Прегърбен, той тръгна към камъните на върха. После запълзя, като направи знак на Медведев също да легне. Те предпазливо погледнаха отвъд билото.

Там се виждаше надолнището: стръмно, разсечено от причудливи пукнатини и гребени на гранитните вълни. Далече започваше тундрата, тук-таме покрита с матовите огледала на блатата, с кървавочервените петна на полярните храсталаци.

И по-нататък пак се издигаха остри планински зъбери, забулени с мъгла. Един чукар, раздвоен в горния си край, залян от утринната светлина, като че се губеше в самите облаци на бледото високо небе. Точно зад него лежеше издутата морска повърхност, мъглата се извиваше като пръстен около модрия връх.

— Височината Чайкин клон! — каза Агеев.
— Не знам как я наричат норвежците, но русите от полярната област така са я кръстили. На тази височина ще ви заведе, другарю командир.

Внезапно той хвана Медведев за рамото и го натисна до камъните.

На един от околните върхове блесна, угасна и отново заблестя бяла ослепителна светлина.

— Техен наблюдател! — почти шепнешком каза разузнавачът. — С бинокъл и далекоглед оглежда местността. Стъклото блесна на слънцето. Не им е нужна тук специална маскировка. Наоколо са си свои. Виж, ако ни откриеха — добре щяха да ни наредят. . .

И сигурно тъкмо в тези минути се е пишло донесението на германското разузнаване, намерено по-късно сред трофейните документи:

„ . . . На бреговия пост 117 през нощта изчезна редник Херман Брехт. Майор Еберс смята, че Брехт е отвлечен от руския подводник, чийто перископ на разсъмване нашите батареи обстрелваха при входа на У-фиорд. Възможно е подводникът да е стоварил група руски разузнавачи, които са отишли по посока на района с особено назначение. В тази посока майорът намери кибритена клечка, руско производство, хвърлена от руски разузнавач зад линията на телените мрежи. . . ”

6. ВИСОЧИНАТА ЧАЙКИН КЛЮН

— Като че можеш с ръка да го досегнеш този Чайкин клюн! — каза с облекчение Фролов, който също погледна отгатык билото.

— Пък и не е толкова далече — спокойно се съгласи Агеев. — Ако цяла нощ вървим с пълен ход, призори може би ще стигнем. Планините са винаги такива: тръгнеш към тях, а те се отдръпват, сякаш те дразнят.

Фролов се омърлуши.

С наточения като бръснач нож, който имаше шарена украсена дръжка, Агеев разреза тънката ламарина на една консерва.

Кулбин извади галети, сложи тлъсто месо, което ухасе на дафинов лист. На всекиго раздаде по парче шоколад.

Агеев свали памуклийката си. Показаха се костеливи мускулести рамене, стегнати в закръпена на много места матроска фланелка на тесни ивици.

— Здравата сте се окъсали — пошегува се Фролов. Пошегува се не много уверено: още се чувствуваше виновен за ненамерената кибритена клечка.

Разузнавачът не отвърна. След като свърши яленето, извади от джоба си красивата мъничка лула, чийто мундщук бе покрит с множество еднообразни резки, и без да запуши, я стисна с изпръхналите си от вятъра корави устни.

Останалите запушиха. Фролов сърдечно подаде на Агеев здраво натъпкана кожена тютюница.

— Вземете си, другарю старшина. Чудесен тютюнец, просто да го гълташ.

— Няма нужда — отсечено каза Агеев.

— Запушете, доста имам. Защо напразно да смучем въздуха.

Искаше му се да се сближи с разузнавача. Беше малко засрамен от случката с кибритената клечка. Но просто се стъписа, като видя яростен блясък в белезникавите зеници на Агеев под мургавото навъсено чело.

— Оставете ме, другарю червенофлотец — каза, като че нанесе удар разузнавачът. — Не ми е нужен вашият тютюн. Вие по-добре гледайте да не направите отново боклук!

Изведнъж стана, отдели се, като смучеше незапалената си лула.

— Защо се държи той с мене така, Вася? — Фролов безпомощно погледна Кулбин.

— Не знам... Може би си го обидил порано. — Кулбин също беше учуден.

— С нищо не съм го обидил. Само му предложих тютюн за втори път. Трябва да е някой кавгаджия и грубиян!

— С една дума боцман! — усмихна се Кулбин. — Той ти се сърди, изглежда, и досега за онази клечка кибрит. Боцманите са все такива. За тях главното е дисциплината.

— Та той боцман ли е?

— Боцман е. И на „Мъгла“ беше боцман, а преди това на корабите от гражданския флот, в далечните плавания.

— Тогава за какво е дошъл на сушата?

— Ти сам го попитай...

Кулбин млъкна. Агеев се върна, наметна ожулената си на лактите памуклийка.

— Другарю командир, ще трябва да почиваме тук до мръкнало. Щом се свечери, ще тръгнем нататък. Може ли да дремнем сега?

— Почивайте, старшина — каза Медведев. — Аз първи ще стоя на пост. После ще разбудя вас...

Агеев се загърна с платнището над памуклийката си и легна под сянката на скалата.

Целия ден те почиваха, а през нощта вървяха през тундрата, по лишен и мъхове. Духаше остър вятър, под краката им джмокаше мочурливият треволък, отново ги боляха раменете под тежестта на оръжието и товара. Заваля ситен полегат дъжд. Всичко наоколо се застла с мастилена тъмнина. Четиримата вървяха — те по-скоро се отгатваха, отколкото да се виждат.

— Тъкмо време за нас — чу Кулбин гласа на Агеев. — Колкото по-лошо, толкова по-добре! Той погледна ръчния си компас — в тъмнината пламнаха и изчезнаха синкавите фосфорни чертички на румбовете.

— А ние като вървим така слепешката, няма ли да се натъкнем на немците?

— Не, тук няма да се натъкнем — обади се Агеев. — Аз самият, когато за пръв път дойдох в неприятелския тил, се чудех: каква е тая работа! Мислех си: фронтът е непрекъснатата линия, дзосове¹ и телени мрежи. Пъл-

¹ Дзос -- дървено-землено огнево съоръжение.

зешком се промъквах, от всеки камък чаках изстрел. А после вече съобразявах къде трябва пълзешком и къде може изправен да мине човек. Немците са завзели брега, наблюдават околностите от командните височини, а тундрата е пуста. . .

Небето отново просветля, взе да става тревистозелено на изток, а пътят изглеждаше като че безкраен. Виждаше се, че от четиримата само Агеев върви с обикновени, леки, плъзгащи се крачки. Кулбин се беше съвсем прегърбил под товара на радиостанцията и току се спъваше в острите плъзгави камъни. Медведев се приближи, пак взе куфара с акумулаторите.

— Другарю командир, не трябва. . . -- Радиотелеграфистът не даде куфара.

— Не спорете, Кулбин! — троснато каза Медведев. В тази излишна сприхавост се долавяше голяма умора. — Какво ще стане, ако паднете? Вие сега отговаряте не за себе си, а за радиостанцията. Ясно ли е?

— Ясно, другарю старши лейтенант! — Кулбин, винаги мълчалив, сега окончателно загуби желание за разговор.

— Старите хора разправят, другарю командир -- обърна се към Медведев Агеев, — че по тези места нямало земя, тук бушувало студеното Мурманско море. И из това море скитали разбойнически чуждестранни кораби, ограбвали мирните рибари, изпращали на дъното ладните им. И домъчняло му на морското дъно, развълнувало се то, издигнало до небето застинали вълни, а всичките

разбойнически кораби, които били в морето, така си и останали в планините. И досега още казват, че по чукарите може да се намерят разни въжа.

— Дано не им хрумне на тия планини да хлътнат обратно, щом по тях е почнала война -- подзе Фролов, — че ако питаш мене, по-добре да хлътнат, съвсем си изпотрепах краката.

Гой се шегуваше повече по навик, обикновената веселост липсваше в гласа му. И той почти се огъваше под тежестта на багажа.

Тундрата свърши, започна стръмно нагорнище. Гладки стръмни гранити на исполинска стълба водеха към просветляващото небе. Те се трупаха отляво и отдясно и образуваха дълбок пролом, по дъното на който моряците се изкачваха все по-нагоре и по-нагоре.

Леки, като пух от лебеди, плуваха над тях жълтеникаворозови облаци.

-- Ето, ние почти стигнахме у дома! — каза Агеев накрая. В далечината се чуваха тътнежи. Шум от крайбрежни вълни ли е това? Те не могат да се чуват тук, далеч от брега, на такава височина...

Тътнежите станаха по-силни.

Възлязъл на една висока гранитна преграда, Агеев се спря и почака останалите.

Бърза планинска рекичка пресичаше пътя им, блъскаше се, вдигаше нагоре облаци пясък и пръски. Тя летеше надолу, премяташе се между огладените черни камъни и на де-

сетина крачки вляво се сриваше надолу, превърната в бял ревящ водопад.

Водопадът бучеше, гърмеше и падаше отвесно върху далечните мокри скали.

А точно пред четиримата моряци, от другата страна на рекичката, се издигаше отвесна гранитна стена, обрасла от самото подножие с пълзящи брезички и храсталаци боровинки.

— Е, другари — викна Агеев през шума на водопада, — сега може да идем там, дето денем и със свещ не могат ни намери!

Пенливата вода ги облъхваше, скачаше и се биеше до краката им. Рекичката беше четири-пет метра широка. Три черни камъка със закривени краища като неправилно разположени стъпала пресичаха потока. И както винаги в подобни случаи, на хората, загледани в камъните, им се струва, че водата стои неподвижно, а напреде се движат три опръскани от разтапящата се пяна точки сред кипналата река...

— Покрай рекичката ли ще тръгнем, старшина? — викна Медведев.

Той не чу какво му отговори Агеев. Разузнавачът се наведе над ухото му:

— Защо покрай рекичката? Ще вървим направо през стръмнината!

— Ами нали оня бряг е непристъпна стена?

— Някога и аз така си мислех, другарю командир.

Агеев хвърли внимателен бърз поглед към оня бряг, стъпи на първия камък, пяна заля

ботушите му. Той запристъпя по камъните, като пазеше равновесие, и в следния миг сякаш се разтопи в отвесната зеленина на скалата.

Тримата се погледаха. Всички помислиха едно и също. Подхлъзне ли се човек, или му се завие свят, водата ще го катурне, ще го понесе към водопада, ще го хвърли долу от огромна височина...

Зеленината се размърда. Агеев, свалил товара, без походните чанти, изтича по камъните при спътниците си.

— Всичко е нормално — каза той, като потриваше ръце. — Това скривалище случайно го намерих. Бях на лов за елени, подгоних насам един. Е, мисля си, крайт му ще е тук. А той прескочи водата и изчезна. Е, мисля си, щом несъзнателен звяр минава от тук, какво остава за човека. Нищо опасно няма, тези стъпала са сигурни, само че по-добре е да не гледате във водата.

Той гледаше спътниците си със странен израз на лицето. На Медведев се стори, че в тези прозрачни дръзки очи има и страст, и скрито предизвикателство, и някакво смътно опасение. Медведев тръгна към потока.

Клокочещата белоснежна пяна трептеше до краката му, някаква непреодолима сила му пречеше да тръгне напред. Вдигна крак...

— Другарю командир! — като през сън чу той вика на разузнавача.

Той се обърна, придаде на лицето си спокоен, почти нетърпелив израз.

— Другарю командир, ще я наредим ние инак тая работа. Разбира се, ако бяхте без товар, щяхте да преминете и така, но с багажа по-добре ще е да ви се направи малко улеснение. Дръж, моряко! — Агеев подаде на Фролов края на едно бяло манилско въже. — Сега ще имаме истинска корабна стълба.

Без да изпуска въжето, той леко притича до оня бряг. Бялото опънато въже затрептя над потока.

Медведев премина свободно, като се държеше за въжето. Само първият камък леко трепна, заклати се под краката му. След него премина Кулбин, както винаги спокоен, с издута от радиопредавателя под платнището огромна гърбица. Едничък Фролов, с края на въжето в ръка, още не беше преминал стръмнината.

Стори му се, че загледан в него, Агеев насмешливо присвива очи. Той стисна зъби „Ще ви покажа на какво е способен истинският моряк...“ Като хвърли разхлабеното въже, той стъпи на първия камък...

Камъкът се поклати, но кракът стъпи твърдо. Добре! Скочи на втората остра издатина... Прекрасно...

И изведнъж кракът му се плъзна, раницата се свлече надолу, нещо го блъсна под краката, камъните и паяната се завъртяха пред очите му. Всичко е свършено. Ей сега ще го повлече водопадът, ще го хвърли надолу, върху скалите...

Но той не падна. В последния миг Агеев скокна, навесе се и подхвана падащия Фро-

лов. И двамата вече стояха на брега, с вода в ботушите, която джмокаше, с тръпки на напрежение във всеки мускул. Яростните очи на разузнавача втренчено гледаха Фролов.

— Реши да се поперчиш! Искаше да се покажеш по-храбър от всички?

— Аз, старшина, като оня ирландец. . . — Фролов се опита да се усмихне, прекара длан по бледото си лице, като се бореше с виенето на свят.

— Какъв ирландец? — учудено го погледна разузнавачът.

— Ами оня, дето го питали знае ли да свири на цигулка. Зная, отговорил, само че никога не съм хващал лък. . .

Опита се да се усмихне, усмивката застина под ледения блясък на три чифта очи.

— Ето какво, другарю Фролов — гласът на Медведев беше сух, който знае къде се беше дянал обикновеният приятелски тон, — тук не е Ирландия! Разберете, че не само себе си — целия успех на операцията рискувахте! — Фролов мълчеше, клюмнал. — Наказвам ви с мъмрене за безсмисленото ви юначество. . . На старшината първа степен Агеев изказвам благодарност.

Той тържествено стисна ръката на Агеев. Руменина от удоволствие обля бузите на разузнавача. Но в следния миг Агеев гледаше с пречишното си безстрастно изражение на лицето.

— Сега, другарю командир, ще ви покажа нашия морски пост. Само ще ви моля да не

тъпчете храстите, за да не личи, че сме ми навали оттук.

Гранитната скала пред тях се издигаше отвесно нагоре. Под долепения до камъните листак тъмнееха лилави кръгли зърна, едри като грозде. Агсев откъсна няколко боровинки, пхна ги в устата си.

— Същински градински ягоди — прекара той длан по храсталаците с боровинки и като разгърна вейките на брезичките, изчезна зад гъстия листак.

— Вървете след мене, другари!

Зад гранитната издатина, скрит отвън, отново започваше тесен, водещ нагоре пролом. Моряците тръгнаха на върволица един след друг. Падащата отгоре бледа светлина започна да се усилива. Проломът приличаше на почти отвесен, безкрайно проточен нагоре тунел. Като че той пробиваше хълма от край до край, водеше към неговия недостижим далечен връх.

Ето той започна да се разширява. Светлината горе ставаше по-ясна, тунелът се превръщаше в широка долчинка. Долчинката свиваше встрани и свеж морски вятър плисна в лицата, едва не свали фуражката на Медведев от главата му.

Те стояха на малка неравна площадка, прикрита само от една страна със скала. От трите страни — небе и вятър. Сякаш с ръка можеха да се докоснат виснешите в небето млечни облаци.

Те изминаха още десетина крачки. Неравните скали ограждаха като бариера площадката.

Страхотна шеметна пропаст зееше под краката им.

Височината, до която се изкачиха постепенно, тук, от другата страна, свършваше с отвесна стена. Тя се спускаше без наклон до самите крайбрежни океански вълни, които плискаха долу. Дори морският шум не стигаше тук.

Немците, поръбени с бяло вълни връхлитаха долу върху кривуличещия бряг и оттук се откриваше ясен простор към трите страни на света. И виецният вятър, който идеше от северозапад, като че разклащаше тясната гранитна канара.

— Това е наистина знаменит наблюдателен пункт! Тук дори може да се построи фар! — викна Медведев. — Защо тук немците не са открили пост?

Вятърът грабна и отнесе думите. Само по мърдането на устните Агеев ги разбра.

— Те не знаят пътя за тука. На това педя място отдолу не можеш да се изкатериш, освен ако откриеш моя проход. А да се открие не е така лесно. Сега, другарю командир, ще ви покажа моя кубрик.

Те се дръпнаха от края на скалата. Кулбин и Фролов стояха до оставения товар.

— Хайде с нас, моряци!

Минаха няколко крачки встрани, там, където надвисва като навес върхът Чайкин клюн. Под този навес бяха струпани грамада

плочи, като че вдигнати една връз друга от някаква стихийна сила. Но от другата страна бяха настлали равни дъски, така плътно прилегнали към камъните, че дори отблизо изглеждаха като продължение на скалата.

Зад дъските тъмнееше малка пещера

— Моля, заповядайте! — промълви Агеев като любезен домакин, който посреща знатни гости.

Медведев влезе вътрe приведен. Кулбин и Фролов го последваха изправени.

Те оглеждаха измайсторената каютка, подът и потонът на която бяха от засмолени, почернели, на места покрити с петна от морска сол дъски. Камъните на стените бяха старателно наместени един към друг, замазани сигурно и здраво.

Дъсчени широки нарове, покрити с коркова постилка, се редяха от едната страна. Имаше кръгла маса, направена от бъчонка. Светлината през входния отвор и правоъгълното мътно стъкло, поставено между камъните, падаше върху бяло-червения спасителен пояс с цифра „12“ и голям надпис „Мъгла“.

— Та вие сте цял вълшебник, другарю Агеев! — Медведев се приближи до масата, седна на леглото, прекара ръка по сухата морска трева.

Агеев широко се усмихваше.

— Направих го малко по малко, докато се укривах от немците в планините... Не напразно шест години съм бил боцман. Познавам дърводелската и въжарската работа...

Той се радваше като дете. Неговото обикновено мрачно лице светеше от гордост. Смигна към мътния правоъгълник на малкото прозорче.

— Откъде ли съм намерил такова стъкло?

— Прилича на наблюдателно стъкло от самолет — критично го погледна Медведев.

— Вярно казвате, другарю командир. Наблюдателно стъкло от бомбардировач „Ю--88“. Наш изстребител го свали, сега той ръждясва сред норвежките скали.

— И академик, и герой, и мореплавател, и лърводелец? — Фролов гледаше захласнат как е обзаведен кубрикът. — Всичко е вярно, освен че сте академик, другарю старшина. Свърши ли войната, може и за академик да учите, нищо не се знае.

Агеев не отговори. Наведе се, извади изпод нара позелениял от времето меден примус. Вътре блисна гас.

— И гориво имаме. . . Цяло домакинство! — Разузнавачът напома примуса, запали газа. — Ще разрешите ли, другарю старши лейтенант, да приготвя чай?

— Чаят си е чай — каза Медведев, — но вие, Кулбин, инсталирайте веднага преподавателя, да изпратим шифровка, че сме пристигнали на местоназначението и откриваме морския пост.

Така беше инсталирана радиостанцията на височината Чайкин клон. . .

А по-късно, когато затрептяха в етера повикванията на поста и първата шифровка се понесе сред ветровете и мъглите, сред хаоса

на хилядите други звукове, за да бъде приета в щаба на Северния флот, двама ръководители на германското разузнаване в Норвегия водеха следния разговор:

— В сектора на района с особено назначение е засечена неизвестна радиостанция. Току-що е заловена една част от шифрована телеграма. Проследени ли са ония руснаци, които слязоха в У-фиорд?

— Досега не можахме да проследим руснаците, но взети са мерки...

И плененият по-сетне телефонист на гестапото особено ясно беше запомнил думите, казани след това от единия гестаповец на другия:

— Още веднъж напомнете на майор Еберс, че за него е въпрос на чест и служебна кариера колкото се може по-скоро да издири тези руснаци.

7. ЛУЛАТА НА РАЗУЗНАВАЧА

Далеч на запад, зад синкавата преграда на скалите, се виждаше лентата на отиващ незнайно къде път. Пътят изскачаше от една стръмна клисура и отново се губеше в планините, които отделяха океана от блатистата тундра. И безкрайната набръчкана повърхност на океана напомняше отгоре неподвижна пихтиеста маса, отделена от брега със снежна ивица. Но това не беше сняг, а пяната на неспирно ревящия долу океан.

А над Чайкини клюн свиреха вечно урагани, като че розата на ветровете беше разцъфтяла тъкмо тук, на непристъпния връх. И трябваше здраво да се държи картата с ръце, да се притиска отвсякъде с парченца скала, за да не я грабне някой от връхлитащите вихри и да я отнесе направо в морето.

Рано сутринта, загърнат с платницето си върху памуклийката, Фролов припълзя към лъхашия на море и планинска влага край на скалата и като надникна предпазливо, намести се по-удобно.

Трябваше да стои — „по-точно да лежи“, както се шегуваше Фролов — четири часа дежурен и да изследва с бинокъла си всеки метър от крайбрежието. Фролов направи първото си откритие заранта на следния ден.

— Другарю командир, погледнете!

Медведев легнаше до него, вятърът брулеше лицето му, свиреше около лещите на морския му бинокъл.

— Виждате ли на височина шестдесет, наляво, курсов ъгъл четиридесет!

Медвелев гледаше, без да сменя очи. В полукръговете на бинокъла израсна пъстра плоска скала. Скала като скала. Нищо необикновено не се забелязваше в нея...

— Гледайте, другарю командир, гледайте!

И Медведев видя. Скалата бавно се раздвижи. Започна да се върти около собствена си ос.

— Оръдие от брегова батарея! — викна през вятъра Фролов.

Пък и Медведев видя сам: това не беше гранит, а оръжие, замаскирано с въртящ се щит, боядисан с цвета на камъка. . . Медведев го отбеляза на картата, получена от щаба.

Само на пръв поглед брегът изглеждаше необитаем и безлюден. Всъщност той живееше непрекъснат таен живот. Всяка негова височина беше укрепена.

— Значи не напразно ни накараха да извървим толкова път — каза Кулбин на Фролов. — Ако бяхме се опитали да слезем на сушата направо тук — здравата щяха да ни озорят!

Този разговор се водеше след дежурството на Фролов, когато сигналистът се топлеше в кубрика и пиеше горещ чай, сварен от Кулбин. Радиотелеграфистът не се доизказа. Стремително бучене от самолетни мотори взе да нахлува отвън. Фролов надникна предпазливо.

Мярнаха се тъмни очертания на крила, затрептяха витла — самолетът мина над скалата тъй ниско, че на Фролов му се стори, че е видял очилата на летеца под прозрачния калпак на кабината. . .

Фролов удари с юмрук по коляното си.

— Колко жалко е, Вася, че стоим на секретен пост! Иначе щях да го улуча с автомата и той, миличкият, щеше да се забие в скалите. Зная аз как да ги свалям — ще се прицеля на три дължини пред него.

Кулбин го гледаше с необикновена суровост.

— Какво друго може да се очаква от тебе — ти си способен и от секретен пост да стрел-

ляш. Ех, Димка, ще си спомним може би ние още веднъж клечката кибрит! Не току така още от съмнало планините бръмчат като кошери. Сигурно те ни търсят.

И наистина фашистките разузнавачи сновяха още от сутринта ниско над хълмовете. Целия ден Агеев се губи някъде в планините и се върна чак привечер. Целия ден Медведов лежа на картата до ръба на скалите и когато се стъмни, свика съвещание в кубрика.

-- Днес научихме някои и други неща.

Той гледаше пресните знаци, които покриваха картата.

-- Но нашата задача е не само да изследваме брега. Ние трябва да намерим важния военен обект, скрит в тези планини. Виждате как подстъпите към него са защитени откъм морето. Но какви са координатите на самия обект? Тях трябва да установим колкото се може по-скоро!

— Ще разрешилите ли, другарю командир?— приклепнал, Агеев посмукваше незапалената си лула.

— Слушам, старшина.

— Другарю командир, наблюдавайте пътя на запад. Аз днес, като нямаше какво да правя, цялата сутрин зяпах натам. Когато ходих на разузнаване, примъкнах се до този път. Не забелязахте ли, че по него сякаш лаят мравки? Това са хора, по-точно фашисти. А по-големите точки са навярно камиони.

Агеев се наведе над картата, прекара загоряла ръка по нея.

— Забелязах, че когато камционът отива на северозапад, не взима никого, не спира, а когато отива на изток, кажете го де, на югоизток, спира се, прибира от пътя пешеходци. Пита се защо?

— Обектът е на югоизток — ясно! — не се съдържа Фролов. — Умело сте го забелязали!

— Прибързано и невярно — мрачно го погледна Агеев. — Трябва да се търси в северозападна посока. Защо камционът натам не взима никого? Защото върви с товар, а се връща празен и затова взима пътниците, които вървят в същата посока! В северозападната посока е ключът на загадката.

— Прав сте, старшина — замислено каза Медведев. — Добре, ще трябва да се провери догадката. Утре още сутринта идете отново, другарю Агеев, на разузнаване. Изследвайте какъв е тоя район, може ли да се проникне в него.

Гласът му трепна. Кой знае, може би скоро ще се разрешат всичките му съмнения и страхове? Ако успеят да определят точните координати...

Той се мъчеше да не мечтае напразно, да не се teszi с неосъществими може би надежди. Сви отведнъж картата, стана от леглото.

— Хайде, другари, почивайте! Сега сам отивам да дежуря, а след мен ще дежури Кулбин. Легнете си, Василий Степанович, починете си. Съветвам и останалите да направят същото, докато има възможност.

Той излезе вън. Кулбин легна на нарове-
те, зави се с памуклийката и платницето.
Гъст мрак изпълване кубрика.

— Дали не е добре да си легнеш и ти, Сер-
гей? Наровете са широки, има място. . .

Агеев не се обади — нямаше го в кубрика.

— А ти, Дима?

Фролов мълчеше.

— Не искате, а? -- ваша си работа. . . Моѝ
дълг е да предложа. . .

И Кулбин бързо заспа, спокойното му ди-
шане се чуваше в мрака.

-- Спиш ли? Спи! — избъбра ядосано сиг-
налистът. Той излезе от кубрика.

Не му се искаше да ляга. Сърцето му беше
неспокойно, той се чувствуваше все повече
виновен пред другарите си. Тази проклета
клетка кибрит! Не напразно най-добрият му
приятел -- Вася Кулбин, също го смъмра. И
не напразно се държи така сурово с него
старшина Агеев. Разбира се, Агеев го пре-
зира, него -- Димка Фролов, балтийския ма-
трос, веселяка. Иначе защо отказва два пъ-
ти, когато му предложи да запуши? Впро-
чем, странно: старшината изглежда съвсем
не пуши, само смуче своята неразделна лула.

Фролов седна върху един отломък от ска-
ла. . . Вятърът промени румба си, иззад си-
вите дантели на облаците грейнаха и затреп-
тяха грамадни неспокойни звезди, далеч на
изток припламваха мъжлив отблясъци от
артилерийско сражение. . .

-- Призори изглежда, ще падне мъгла —
зачу се отзад тих, замислен глас. — Духна

утринникът и звездите блещукат много силно. . .

Фролов седеше, без да обърне глава. Върху рамото му легна широката длан на Агеев.

— Ти, моряко, не се сърди, че те постъгнах. Ти си смел момък, само че понякога правиш неща, без да мислиш предварително. А аз имам такъв боцмански навик. . . Е, хайде, дай си лапата.

Фролов стана. Високата фигура на Агеев стоеше неподвижна в тъмнината, поклащаше се само протегнатата ръка. Фролов светна от радост — колко сърлечност и приятелска топлота имаше в тия прости думи. Лявата му ръка неволно се пъхна в джоба да вземе тютюницата.

— Само не ми предлагай да пуша — бързо, почти уплашено каза Агеев, — навярно ще се скараме пак.

— Ама защо, другарю старшина?

— Първо, нощем не бива да има светлина, второ — ти обръщаш наопаки цялата ми душа. Аз съм страстен пушач, твоята почерпка е за мене като сол върху прясна рана. Как мислиш: дал съм клетва, нали трябва да я изпълня?

— Клетва ли? — Фролов беше много заинтригуван. Ето най-сетне старшината ще открие тайната си.

— Клетва! — повтори Агеев. — Та това е цяла история. Хайде да поседнем, ще ти я разкажа. Така ми е накупало на сърцето. . .

Той разстла под скалата платнището си. Звездите блестяха горе, долу се блискаше

океанът. Старши лейтенант Медведев седеше на гребена на една огромна височина, потънал в невесели мисли, а през това време боцманът Агеев почна да разправя на Фролов, който беше се излегнал до него върху платнището, историята на своя скъп кораб.

— Откъде да започна? — каза, след като помълча малко, Агеев. — Чудно ми е как не си чул нищо за „Мъгла“. Наистина, ти на север не си от началото на войната, нагледал си се на други героични подвизи... Та ето, имаше у нас в полярната област един патрулен кораб „Мъгла“, миночистач номер дваналесет. И аз бях боцман на него още от началото на войната с Финландия.

Нашият екипаж се случи сговорен, всички добри момчета. А войната ни съближи още повече. Още когато първият немец хвърли бомба върху нас, когато направихме морски десант при планинската река Западна Лица, а после в ледената вода под огъня на минометите мъкнахме ранените на борда, още оттогава се слушихме всички страшно много. От всички най-много се сприятелих с машиниста от котелното Петя Никонов.

Най-важното е, че той беше безобиден човек. И също като мене не военен моряк, а от търговския флот. Такъв един безобиден човек! И много обичахме все да майсторим нещо. През свободното си време ще сечеш в търва и ще прави някаква занатка. Правеше някакви особени капачета, верижки... А напослед-

дък, когато почна войната, взе да работи с някаква истинска ярост.

Нашият кораб ходеше денем и нощем на военни операции: ту мини чисти, ту подкрепя десант, ту дежури около остров Килдин. Ден и нощ стояхме на боен пост, а никой не искаше да спи. Много тежко и тревожно беше, налитаха ни разни мисли: немецът е навлязъл в Русия, пали градовете, откарва в плен народа, коли — като че се е върнало татарското иго. За себе си знаехме: ще издържим, за нас няма път назад, опре ли се морякът о скала — в скала се превръща, а какво става в Русия, там, сред равнините?

И тъга те гризе. Да бъдеш поне на фронта всред адския огън, за да си облекчиш душата в боя! А тук тъпчеш на пост край голите скали и ти се струва, че сам си виновен, за дето врагът напиря напред. . . И ето, една нощ, къде три часа, отиваме на патрул в океана и ме гризат същите тия мисли.

Знаеш нашата лятна нощ: светло като ден, само че светлината сякаш е по-миска и облаците на небето са като разноцветни пера. Дежурия на горната палуба. На кораба ред, палубата измита, стълбите изчистени. В друго време един боцман само би се радвал, но в тия дни и чистотата не ме радваше.

И ето излиза на палубата Никонов. Като сега го виждам: синеок, изпод безкозирката му се вият мекки къдри, над фланелката стърчи рядка брадица — за тази брадица ние го наричахме на подбив козел. Излиза и държи в ръцете си красива нова лула — току-що я

сглобил, дори не беше успял още да я натъпче с тютюн. И личи, че е много доволен от работата си. „Гледай, Серьожа, каква тънка работа съм направил!“

А лулата наистина мераклийска: ебонитов мундшук с прозрачно цигаре, чашката от червено дърво, полирана.

Изведнъж злоба обзе сърцето ми. „Ех, ти, майсторе на лули! — казвам. — Народът в Русия гине, Хитлер гази в кръв, а ти ето с какво се занимаваш тука!“

И така се случва понякога: кажеш нещо в яда си и веднага си готов да си вземеш думите обратно. Гледам, пръстите му се разтрепераха, сухи пръсти, изцапани с машинно масло, а в очите му нахлу тъга.

„Как можеш да говориш така, Сергей? Когато душата е неспокойна, ръцете търсят работа. Два месеца нямам писмо от къщи, а немците са в нашия край. В тази лула гори кръвта на сърцето ми.“

И така чудно някак го каза. Тихо, без яд. По-добре да беше ме наругал направо. А тъкмо в това време дадоха бойна тревога — главната камбана заби из целия кораб.

Петя се спусна към машината, а аз към своя боси пост — при картечницата на мостика.

Насреща ми — помощникът на рулевия, който според бойното разписание стоеше при оръдието.

„Три противникови кораба! Идат с курс към нас!“ — и затрополя надолу по стълбата.

Аз се изкачих тичешком на мостика. А на кораба като че никой не е спал. Стоят с бинокли командирът на кораба, помощникът, комисарят. Сива мъглица е прибулила морската повърхност. От юг ридовете на нашия бряг се възправят като синкава стена.

А откъм оксана, на петдесетина кабелта¹ от нас, се подадоха три дълги силуета на бойни кораби. Погледнах в далекогледа — немски ескадрени миноносци.

С ниски комини, малко по-тъмни от морската вълна, вдигнали широки пенливи гребени пред себе си, идат с пълен ход. И дългите дула на оръдията се обръщат право към нас. А какво можем да направим ние против тях с нашите две топчета?

Но чувам командирът казва, само че малко по-високо от обикновено: „Пригответе оръдията за бой! Спуснете димна завеса!”

Някакъв възторг ме обзе. Погледнах нагоре — нашият дълъг бяло-син, червенозвезден флаг се е разгънал широко на вятъра, призовава на бой враговете. Сякаш ние не сме някакъв бавен плавателен съд, а крайцер — страшилище на моретата.

Ала още не стреляме. На такова разстояние нашите оръдия не стигат. Мисля си: ще се скрием с димна завеса, ще ги оставим да се поприближат и тогава ще ги ударим. С пълен ход вървим към бреговете батарей. И трябваше ли да стане това нещо: едва спус-

¹ К а б е л т — морска мярка за дължина — $\frac{1}{10}$ от милята, равна на 185,2 м.

нахме от кърмата димната завеса и вятърът се промени, отвя дима настрана — хитлеристите ни виждаха като на длан.

И почнаха те да бълват огън с всичките си оръдия върху „Мъгла“.

Гръмна в отговор и нашето топче. Но, разбира се, снарядите му падаха във водата почти на половината път от ескадрените миноносци. А фашистите, макар и да не са никакви моряци, най-сетне се примериха в нас. Един снаряд се пръсна върху нашия борд. Аз чисто и просто оглушах. А командирът изпусна бинокъла и се облегна на рубката. Под козирката му се плъзна струя кръв.

„Ранен ли сте, другарю командир?“

Той махна сърдито с ръка: „Няма нищо, боцмане...“

И отново корабът се разтърси. Виждам, рулевиот Семьонов не може да държи щурвала. Нашата „Мъгла“ почна да лъкатуши.

„Другарю командир, рулево то управление излезе от строя...“ — докладва дежурният офицер. — „Минете на ръчно управление!“ — заповяда командирът.

Виждам: кръв залива очите му. Той я бърше с кърпичката си, а кърпичката му е набъбнала, цялата червена — просто да я изстискаш. Трябва, сецам се аз, да превържа командира, да изтичам и донеса личния си санитарен пакет — но като че съм сраснал с палубата. В ушите ми свиря, палубата потъпа в жълт дим, този дим извира все по-гъсто от кърмата. А през него святкат изстрелите на нашето топче.

Но германецът притихна. не стреля, макар да се приближава все повече и повече.

И в тоя миг някой извика: „Командирът е убит!“ И други глас след него: „Флагът! Флагът!“

Погледнах гафела¹ и изтръпнах.

Едно парче от снаряд беше прерязало фала², нашият флаг не се вееше вече по вятъра. Затова, види се, фашистите не стреляха, защото мислеха, че „Мъгла“ моли за пощада!

— И какво после? — не се сдържа Фролов. Разказът беше го завладял. Той се приближи до Агеев, вгледа се в неговото смътно белеещо се в мрака лице.

— Какво ли? — строго повтори боцманът. — Ето какво! Преди лейтенантът да даде команда: „Вдигнете флага!“, няколко моряци бяха вече на гафела.

Рулевият Семьонов беше ранен в ръката. „Помогни ми, Агеев! — казва той през зъби и тегли скъсания фал. — Виждаш ли, трябва да се спуска фалът с две ръце, а едната ми не е както трябва. . . ”

И радиотелеграфистът Блинов е също при гафела — помага да се върже фалът.

Ние в миг вдигнахме флага, той отново заплующя. И пак засвириха наоколо снаряди.

— А как стреляха нашите артилеристи? — отново не се сдържа Фролов.

¹ Г а ф е л — прът на мачтата, на който е прикрепен флагът на кораба.

² Ф а л . . . тънко, подвижно корабно въже

— Това не мога да кажа — подхвърли нетърпеливо Агеев. — В тоя час всичко се люлееше пред мене като през време на буря. Зер първото ми бойно кръщение беше. . . После разпращах момчетата: един снаряд с пряко попадение откъснал цевта на кърмовото оръдие, а с носовото беше трудно да се стреля. Секторът на видимостта не позволяваше. Така че немецът ни беше, както си искаше: и с бронебойни, и с шрапнели. Загина и комисарят. Виждам: лежи на палубата до бойната рубка, шинелът му парцалив като твоята черна — накупчен целият от шрапнели.

И заслужи вечна слава в тоя бой нашият кораб. Мъчно е да се каже кой от екипажа се отличи повече — всички се държахме като герои. В трюма, в ъгловия бункер, имаше пробойна и старшината втора степен Годунов я затъкна със собствения си гръб, докато донесат пластира. И флагът все пак се развяваше над кораба!

Преди да умре, командирът издаде заповед: да се унищожат тайните документи.

Втурнахме се ние в шурманската рубка, а от пукнатините в преградината стена изскача висок пламък. Разкъсваме картите, хвърляме ги в огъня.

И много добре помня, че рулевият Семьонов тогава ми каза: „Пелевин Сашка умря. . . Тежко ранен беше, аз му разрязах фланелката и го превързах. А той, побелял целият, кръвта му беше изтекла, шепне: „Костя, дай ми да ляга. . . “ Аз хукнах в кухнята да търся вода, а там всичко изпотрошено. . . Спуснах

се в кают-компанията. . . От шишето за вода останали само парчета стъкла. . . Върнах се при приятеля си. „Няма никъде вода, Саша. . .” Извърна се той и умря. . . Каква мъка — да се намираш на вода, а да не намериш чаша вода за приятеля си. . .”

И щом Семьонов каза това, спомних си аз, че никъде не се виждаше Никонов.

„Мъгла” почна да се наклонява, мъчно беше да се стои на палубата. Гледам, матросите спущат лодките. . . Тичам в машинното отделение. . .

Тук няма вече електричество, под краката се плиска морето. Машинистите, до коляно във вода, още се борят за живота на кораба. . . Никонов не беше между тях. . . Гледам, лежи той приклонен до тръбопровода и водата стига до гушата му.

„Петя!” — викам. Той отвори очи. . . Жив! Подхващам го, едва се покатерих по стълбите. „Мъгла” беше вече полегнал съвсем на страна.

„Ти, друже, не си губи времето с мен. Спасявай се сам. . .” — шепне Петя. — „Ние, Пьотър Иванович, ще поживеем още, ще повоюваме” — казвам му аз и го мъкна към лодките.

Но тъкмо исках да спусна приятеля си в една от лодките — до нас се пръсна снаряд; мене зашемети, а Никонов увисна на ръцете ми. Едно парче беше раздробило главата му. Така го оставих на палубата. . .

И щом се отдалечиха лодките от кораба, дългият тъмен нос на „Мъгла” почна да се

издига от водата. Той никак не искаше да потъне. Цялата кърма вече беше под водата, вълните нахлуваха в пробоините, ония, които не бяха смогнали да седнат в лодките, се хвърляха направо в морето, а нашият кораб все още гледаше с форщевена¹ си в небето и описваше с него полукръг. И после закипя водовъртеж — изчезна нашият „Мъгла“. Аз дори стиснах очи, такава скръб ме обхвана.

А когато отворих очи, виждам: по морето плуват само лодки, матроси се залавят за тях и наоколо пак се издигат фонтани вода от снарядите — ескадрените миноносци стрелят и по лодките. И се заклехме ние един пред друг — да наскочаме всички във водата и да се издавим, но да не се предаваме в плен...

Но в тоя миг забоботиха от брега нашите самолети, немците, разбира се, беж да ги няма. Пристигнахме в базата живи. И остана ми ей само този спомен от моя приятел...

Агеев се размърда и върху дланта на Фролов се озова мъничка лека лула. Тя беше топла, боцманът току-що беше я извадил от джоба или може би беше я държал през цялото време в ръката си. Като живо същество лежеше тя върху дланта на сигналиста.

— Тази лула — прозвуча тихият глас на боцмана — издяла преди смъртта си Петя Николов. Не помня как попадна тя у мен. Сигурно когато засвириха тревога, аз съм я муш-

¹ Форщевен — вълнорез, греда в носовата част на кораба, която е продължение на кила.

нал в джоб. Пристигнахме в базата, гледам — лулата.

И дадох аз тоя ден велика клетва. Заклех се пред матросите от нашето отделение на екипажа да не пуша, докато не убия шестдесет неприятели! Три пъти повече от нашите приятели-моряци, които бяха загинали на „Мъгла“. Я прекарай пръста си по черенчето...

Фролов попипа мундщука. Той беше покрит с множество дълбоки резки, направени от двете страни.

— Петдесет и девет резки! — властно каза Агеев. — Петдесет и девет неприятели са паднали вече от моята ръка. Ще убия още един и тогава ще се напуша до насита с Петъовата лула. А сега виждаш ли какво е положението: не можеш да убиеш неприятел, без да се издадеш. Дори оня часови във фиорда аз не го убих — пратих го като език в щаба. Може би затова се щурам тъй зъл.

Той внимателно взе лулата от Фролов.

— Само един спасителен пояс, който виждаш в кубрика, и тази лула са ми останали от „Мъгла“. Океанският прилив донесе пояса на този бряг. И всичко, което виждаш у мене в кубрика, ми е подарено от нашето море. И леглото, и разните въжа, и дори дрехите бяха изхвърлени на брега от потопените неприятелски кораби, като че за да мога да си построя кубрик — да живея в тила на врага като в собствена къща.

И когато гледам червената чашка, ебонита, тази лула от нашия „Мъгла“, отново виждам

кораба и Петя Николов, и родната земя, обляна с кръв, градовете и селата, потънали в лют пушек. И колкото и да съм уморен, морската ярост отново ме вдига на бой...

8. СИГНАЛ ЗА БЕДСТВИЕ

Мъглата припъпли полека и безшумно, но бързо стана пълен господар на крайбрежието. Тя се издигна от морето на разсъмване, застла брега с гъста пелена, синкавите ѝ пипала се протягаха все по-нагоре.

Като че някакво огромно белезникаво същество, лишено от форма, излезе от океана и като се вкопчваше в скалите, почна да прониква навсякъде...

„Прав беше боцманът“ — помисли си, като се събуди, Фролов. Той рече да излезе с бинокъла да дежури, но само отегчено махна с ръка.

Няколко околни върхове още се мержелееха в мъжливото небе. След това мъглата забули и тях. Само Чайкини клюн плуваше над млечните, жълтеникави пластове. Но лепкавите ивици като разстлан по камъните дюшек се повлякоха и насам.

Мъглата гъстееше, от край на скалата беше мъчно да се види входът на кубрика.

Сутринта изведнъж в мъглата се чу силно боботене. То се приближи към височината. Засили се. Прогърмя нейде отстрани. Почна да стихва бързо.

— Самолет! — каза Кулбин. Дори на спокойното му лице се изписа дълбока почуда.

— Кой е този луд, дето лети по това време?

Медведев се вгледа натам, където се отдалечаваше шумът, отекнал в скалите. Но мъглата виснеше непроницаема и равнодушна, невъзможно беше да се различи нещо.

— При тая видимост той може да се забие в някоя чука... Лети на малка височина... — Кулбин също се вгледа в пространството.

— Е, та като се забие — пада му се... Наши тук не могат да летят. Някой пиян фриц от тѣта иска да покаже изкуството си...

А в това време на десетина мили на запад по еленови пътеки вървеше Агеев, който се промъкваше в района, държан от врага в тайна.

Той напусна поста още по тъмно преди разсъмване. След като завърши разказа си пред Фролов, той полегна да си почине върху дъсчената палуба на кубрика и завчас заспа, както умеят да заспиват фронтоваците, възползувани от всяка възможност.

Но той не спа дълго. Събуди се ненадейно, като че някой го бутна или го извика. Лежеше на гръб в тъмнината и сърцето му биеше тежко и нестройно. Присъни му се „Мъгла“, пръскащите се наоколо снаряди, разклонените водоскоци, които те издигаха... Течеше кръвта на другарите, наведената палуба се изплъзваше изпод краката му... Той сам не

очакваше, че така ще се развълнува от собствения си разказ.

След като предупреди Медведев, че тръгва, той се запъти към водопада и сега се катереше по стръмните проходи, в пластовете задушлива мъгла, оставил встрани широкия планински път.

Той реши да се промъкне в секретния район по друг околен път, който минаваше високо през планината. Планините ставаха все по-стръмни и непристъпни. Тук вече нямаше шубраци, боровинки се срещаха по-рядко, дори мъх не покриваше огладените от неспирни ветрове канари. Само шиповете на някакви безлистни тръни стърчаха измежду планинските пукнатини.

Под булото на мъглата той се промъкна край немските постове. Веднъж двама стрелци минаха съвсем близо, тежка войнишка обувка се плъзна по склона, порониха се ситни камъчета и насмалко не удариха Агеев по лицето, пламъче от цигара описа черта в жълтия полумрак...

По-нататък той припълзя до един стражеви пункт. До бодливия тел ходеше часовият, стушен в късия си шинел, и тананикаше жаловита тиролска песен. Ръката на Агеев посегна да хване ножа... Да убие и този, както е убивал в предишните си походи не един враг... Но той замря и позволи на часовия да мине. Тук дълбоко в неприятелската отбрана той можеше да вдигне на крак всички охранителни части.

Не, не е тъй лесно да се направи последната рязка на лулата!

И ето той пълзеше над самата пропаст по гранитния проход, прилегнал като котка върху корнизата на многоетажна къща.

Той знаеше: избиколи ли ей тази триръбеста скала, ще се открие надолнището към низината, където води автомобилният път. Той пълзеше над самата пропаст, където мъглата поленуваше по камъните, сякаш беше тяхно плътно продължение. . . Изведнъж ръката му се плъзна по влажната скала и загуби опора. . . Боцманът замръзна на място.

Зад завоя пътеката рязко се прекъсваше. Стърчаха остри кристални ръбове. Нямаше никакво съмнение: проходът тук беше изкуствено разрушен, сапъори бяха прекъснали едва видимата еленова пътека през върха.

Агеев лежеше и събираше мислите си. Значи невъзможно е да се промъкне по-нататък. А тъкмо тук трябва да се промъкне: не напразно враговете са затворили пътя. Той източи шия. В шеметната дълбочина разцъфваше червеникавата зора. Повя вятър, отначало приятно облъхна лицето, след това тръпки полазиха по гърба на Агеев.

Агеев въздъхна с облекчение. Чакаше търпеливо, отпуснал под влажния вятър умореното си тяло, като примижаваше на слънцето, блеснало през мъглата.

Той знаеше стария морски признак: ако вятърът духа откъм слънцето, времето ще бъде тихо, а обърне ли се срещу слънцето, значи ще почне да духа по-силно и ще разгони мъ-

глата. И тъкмо сега вятърът се обърна срещу полегатите слънчеви лъчи.

И наистина мъглата се разкъса и се заиздига на облаци. Слънцето печеше по-силно гърба му. Само гърдите му мръзнеха: ожулената му памуклийка беше овлажняла цялата.

Агеев се озърна. Да можеше да се придвижи малко оттатък завоя, да погледне с крайчеца на окото си забранения район!

Попромъкна се напред още малко, едната му ръка, като не намери опора, увисна, с цялото си тяло той усещаше огромната ветровита пропаст отдолу...

По-нататък, Сергей, по-нататък! Може би ще ти се удаде да пропълзиш по ръба на отвесната стръмнина и да излезеш отново на пътеката. Горната половина на тялото му се издаде над пропастта, там отново се събираше мъгла, като че небето се беше преобърнало и висеше под краката с грамада буреносни облаци...

Примъкна се още малко — и изпод краката му се търкулна камък. Агеев се засвлича по урвата, като се опитваше да се хване за стърчащите от пукнатините шипове...

... На Чайкин клюн този ден се точеше непоносимо дълъг.

— Видимост нула, другарю командир — вече за незнаен път докладваше Фролов, — можеш да докоснеш хоризонта с ръка...

— Вървете да си починете — заповяда най-сетне Медведев. Той седеше на скалата до пролома, който водеше надолу към водопада, сложил автомат на колене и вгледан в колебливата стена на мъглата.

— Но аз вече си починах, другарю командир, стига ми толкова. Щом изкарах нощното си дежурство, легнах в кубрика и едва преди малко разтърках очи. Откарал съм го около петстотин минути.

— Вървете да спите още. Трябва да си отспите за цялата война. Легнете на леглото — там е по-удобно.

— А вие, другарю командир? Да бяхте отишли сам да подремнете. Вие дежурите повече от всички.

— Няма нищо, щом ми се приспи, ще те изгоня от леглото — усмихна се Медведев с усилие над себе си.

Фролов знаеше, че не бива да спори с командира. Той се запъти бавно към землянката. Кулбин шетаще около бучащия примус.

— Е, готвачо, какво ще сготвиш за обед?

Както винаги, Кулбин не бе разположен за приказки.

— Какво става с видимостта?

— Видимост нула. . . Дай да ти помогна. А ти си легни, почини си. На това легло, мисля, се спи особено сладко.

Кулбин замислено го погледна.

— Човек само да те пусне до яденето, ти такава ще я забъркаш! Лягай, почини си! Ако дотрябва, ще те изгоня.

— Хубаво, аз само ще мигна. . .

Фролов легна, зави се с памуклийката и тозчас заспа дълбоко.

На пладне Кулбин излезе от кубрика с две канчета в ръце. Мъглата се стелеше както преди. За да се сгрее, Медведев се разхождаше зад скалата.

— Нося ви да опитате, другарю командир.

Старши лейтенантът изви към него уморено, изпито лице.

— Какво си съчинил днес? За първо — супа от морски червей, за второ — гвоздеи с доматен сос, така ли?

Кулбин го гледаше с укор. Към всяка изпълнявана работа той се отнасяше с крайна сериозност. Сега, когато стана едновременно домакин и готвач на отреда, той преживяваше болезнено шегите над неговото кулинарно изкуство.

— За първо имаме супа от консерви, за второ — концентрат, еллена каша — важно каза Кулбин, — моля ви да опитате.

Стар флотски обичай беше преди всяко ядене да се носи на старшия помощник или на командира на кораба да го опита. И тук положителният Кулбин не отстъпваше от заведения на кораба ред.

— Хайде давай! Много ли си наготвил?

— Ще стигне. . . Това е за вас, другарю старши лейтенант.

Медведев гребна с лъжицата супа. Изведнъж усети силен глад. Изсърба половин канче.

— Отлична чорбица, Василий Степанович! Като че цял овен сте сварили в нея.

От другото канче хапна няколко лъжици каша. Остави лъжицата, обърса устните си.

— И кашата адмиралска! Вие, Василий Степанович, няма да пропаднете в живота. Ако не станете инженер, когато се демобилизирате, може да постъпите главен готвач в някой ресторант.

— Не, по-интересно е инженер, другарю старши лейтенант.

Не веднъж и не дважд беше се водил между тях тоя разговор. Но днес Медведев се шегуваше разсеяно, по навик...

— Вървете да обядвате — каза той, като се загъваше в платнището си.

Кулбин не си отиваше

... Време е да се върне вече Агеев...

— Отдавна е време — извърна очи Медведев. — Каза, че ще се върне без друго до пладне.

— Тогава оставям ви разкладката... — Кулбин искаше да каже още нещо, но се запъна — канчетата дръннаха едно о друго.

— Разбира се, оставете... — Медведев замълча. — Засега няма за какво особено да се безпокоим, старшината е опитен разузнавач.

— Аз вярвам, другарю старши лейтенант в Сергей Агеев. Но нали има мъгла: може да се е натъкнал на засада... — И двамата помълчаха. — Разрешавате ли да си вървя?

— Вървете си.

Кулбин като че се разтопи в облаците мъгла. Медведев седна на скалата...

Той ту седеше, ту се разхождаше напрегнато, нетърпеливо. Веднъж дори се спусна по

илисурата надолу, почти до самия водопад. . .
После отново седна на скалата.

И ето една неясна, висока фигура изникна откъм пролома, дойде близо.

Медведев скочи. Разузнавачът се приближи със своята обичайна плъзгаща се, гъвкава крачка. Като се спря, докосна кепето си със свита в шепа длан.

— Старшина първа степен Агеев пристигна от разузнаване.

Медведев го сграбчи за раменете, раздруска го радостно.

Нещо необикновено имаше в лицето на старшината; широките му устни, венците и лвата реда равни зъби бяха изцапани с лилава синилка като от мастило.

— Да не сте се хранили с боровинки, старшина? — Медведев не бързаше да пита за резултатите от разузнаването, като че се страхуваше от отговора.

— Тъй вярно, другарю командир! — Гласът на разузнавача звучеше отчетливо и весело, само че малко по-глухо от обикновено. — Боровинки тук наоколо, колкото щеш. Като залегнах на едно място — струва ми се, наядох се за цял живот.

— Ами разузнаването? — Медведев сподави трепета в гласа си. — Уяснихте ли нещо?

— Напразно се разхождах, другарю старши лейтенант. Не можах да се промъкна в оня район.

— Не можахте ли да се промъкнете? Никакви резултати ли няма от разузнаването?

— Тъй вярно, никакви резултати.

Медведев мълчаливо гледаше безстрастното лице на Агеев, устните му, боядисани от сока на боровинките. Разочарование и отлавношн мѣка го задавиха. Той знаеше, че боцманът се е старал добросъвестно да изпълни задачата. Но след толкова часа очакване, тревоги за живота на другаря, безсънна нощ — да получиш такъв лаконичен рапорт! Спокойствието на Агеев го довеждаше до ярост. Също както и този боровинков сок на устните. Но той се съдържа, накара гласа си да прозвучи спокойно и равно.

— Лобре, старшина, свободен сте. Не това, наистина, очаквах от вас. Починете си.

— Слушам, ще ида да си почина! — отчетливо, дума по дума каза боцманът. Отново допря ръка до кепето.

Той стоеше, без да сваля от командира прозрачните си ястребови очи. Медведев видя — през средата на мазолестата длан се простира широка кървава рязка, платът на памуклийката върху гърдите виси на парцали.

— Почакайте, какво ви е на ръката, старшина?

— Ами аз, другарю командир, когато търсех да ям боровинки, се подхлъзнах малко и трябваше да се хвана за един храст.

Той се обърна рязко и изчезна в мъглата.

Когато Медведев влезе в кубрика, боцманът седеше на леглото, разгънал на коленете си своята стара със защитен цвят памуклийка:

размишляваше как да пристъпи към ремонта ѝ. Щом видя Медведев, стана.

— Седнете, седнете, старшина — Медведев говореше меко, гледаше го със свенлива виновна усмивка. — Вие защо не си починете? Трябва да поспите след вашия труден поход...

Той особено подчерта последните думи. Боцманът гледаше изпод вежди. Медведев седеше при радиоапарата.

— Не ми се спи, другарю командир. Ето, премислям как да закърпя пак своята памуклийка...

— Добре, няма да ви преча...

Агеев отново седна на леглото, извади от джоба на панталоните си плоска кутийка, изтърси на коленете си чиленце конци и една игла. Като разгъна памуклийката с ловки пръсти, почна да шие бод след бод.

— Мене, другарю командир, винаги ме гложди нещо отвътре, когато не съм облечен както трябва...

Помълчаха. Медведев шареше с очи из кубрика. Агеев старателно шиеше.

Медведев стана, разходи се из кубрика. Вълна от безпокойство и затаена тревога отново заля мислите му.

— Слушайте, боцмане, трети ден сме вече тук, а напредваме съвсем бавно. Капитан Люлов чака информация, координатите на този обект в планините. В западна посока, където води пътят, вие бяхте вече два пъти. И какви резултати? Този район на десет мили наоколо е за нас бяло петно. Мигар е невъзможно да се промъкнем там?

— Невъзможно, другарю командир. — Агеев остави настрана памуклийката, отново се вгледа изпод вежди.

— Моряк — и невъзможно! Нима не ни учеха да не поставяме никога тия думи една до друга?

— Тъй вярно, учиха ни. Само че в този район аз съвсем не можах да проникна. — Агеев взе от масата картата, разгъна я върху леглото. — Ето тук аутострадата влиза в един тунел. Наоколо — патрули един до друг, огневи съоръжения, по скалите спирали „Бруно“, по височините — картечни гнезда. И всичко е замаскирано с цвета на скалите. Враговете оглеждат всеки метър. А от двете страни — пропасти, отвесни скали. Еленовата пътека през прохода е прекъсната, там също има пропаст.

Той замълча. Медведев разглеждаше мрачно картата.

— Трябва да се отиде отново на разузнаване, старшина.

— Слушам, трябва отново да се отиде на разузнаване. — Обида прозвуча в гласа на боцмана.

Медведев изведнъж се приближи до самия Агеев, сложи ръце на раменете му, погледна разузнавача право в очите.

— Слушай, приятелю, не ми се сърди, не се обиждай. Вярвам, че си направил всичко възможно. Само че разбери, главната надежда е в тебе. Да се опитам да отида сам — но каква полза ще има от това? На първата картечна точка ще се натъкна — и ще про-

валя цялата работа. А толкова важна е тая работа! Самият командувач очаква известия. . . Вицеадмиралът заповяда да постигнем на всяка цена успех. Непременно е да открием този обект. Там се кове ново оръжие против нашата родина, там съветските хора се измъчват във фашистко робство. . .

Той млъкна, възмущението го сграбчи за гърлото.

— А за мен. . . Може би в тази планинска каторга загиват моята жена и мойт син.

Той рязко спря, селна и облакът на масата, закри лицето си с ръце. Агеев замръзна над картата.

— Вашата жена и вашият син ли? Тук, сред планините?

— Да, подозирам, докарали са ги тук с други. . . роби. . .

Агеев бавно облече памуклийката, свали от стената колана с тежкия „ТГ“ в кобура, с ножа в ножницата, обкована с мед. Старателно закопча ремъка.

— Разрешете ми, другарю командир, отново да тръгна на разузнаване.

Медведев вдигна глава. Боцманът се вглеждаше с ново чувство в лицето му. Затова са значи така опънати тези свежо обръснати скули, с такъв трескав блясък светят хлътналите очи под черните надвиснали вежди. Медведев гледаше с мълчалив въпрос.

— Аз, другарю командир, ще взема едно въже, ще се опитам да се спусна от стръмнината. Може би наистина трябва да тръгнем двама? Само че аз ще взема не вас, а напри-

мер Фролов. Ако вие не се върнете, постът ще остане без водач. . .

В кубрика надникна Кулбин.

— Другарю командир, време е да почнем дежурството по радиото.

— Почнете.

Кулбин притегли едно столче, свали безкозирката си, нахлузи слушалките, включи апарата. Светът на звуковете нахлу в слушалките, шумеше, бучеше, раздаваха се откъслещи от заповеди, звънтяха арии и мелодии. Кулбин нагласи апарата на необходимата вълна. . .

Медведев и Агеев седяха на леглото и отново разглеждаха картата. Кулбин се наведе по-близо към апарата и се вслуша напрегнато. Рече да вземе молив и хартия. . . Остави молива. . . Заслуша се отново.

— Другарю командир!

Медведев се откъсна от картата.

— Приемам сигнал за бедствие по международния код. . . и по-нататък — текст. . . Не мога да разбера на какъв език. . . Но не е немски. . .

Медведев стана. Кулбин му предаде слушалките.

Медведев се вслуша, опрян на масата. Притегли листчето. Почна бързо да записва.

— Предават на английски, с открит текст. Гледай ти, английски летец е кацнал в сред планините. Свършило му се било горивото, забъркал пътя в мъглата. Моли за помощ.

Той предаде слушалките на Кулбин, рязко стана. От слушалките отначало идеше едно-

образен настойчив писък — сигнал за бедствие, после съскащи, блъскащи се в превара една след друга английски думи. И отново еднообразен жаловит повик.

— Само че не дава точно мястото си. . . Кацнал е на брега на фиорда. . . ама къде?

— Някъде наблизо, другарю командир.

Кулбин се вслушваше отново, записваше нещо, пак се вслушваше с най-голямо внимание.

— Старшина — каза Медведев, — трябва да помогнем. . . Ако го намерят немците, загубен е.

Агеев втренчено гледаше дъските на палубата, покрити със солени петна и смола.

— Че защо тогава шуми той по етера?

— А какво му остава да прави? Може би мисли, че е кацнал върху заета от русите земя. . . нали се е заблудил в мъглата. . .

— Наблизо до нас има три фиорда. Ако обиколим всички, ще трябва да изгубим няколко дни.

Кулбин смъкна наушниците. Скочи от столчето. Необикновена възбуда се бе изписала на широкото му луничаво лице.

— Другарю командир, установих мястото му. Открих го с радиозасечника. Той на, в същия фиорд е кацнал, съвсем близо до нас.

Наведе се над разгънатата карта и посочи, без да се поколебае, мястото.

— А не сте ли сбъркали, радиотелеграфисте?

— Не съм сбъркал! Обзалагам се на каквото желаете!

— Ще трябва да помогнем — твърдо каза Медведев. — По-добре от вас, боцмане, никой няма да направи това.

— Ами ако разкрия по тоя начин нашия пост?

— Нашия пост не бива да разкривате. Действайте според случая. Ако неприятелите са го вече заловили, тогава ясно е — не може да се направи нищо. . . Ще можете ли, ако трябва, да се разберете с него?

— Аз, другарю командир, като боцман от далечно плаване, бръщолева по мъничко на всички езици — отсечено каза Агеев.

9. ТРИМАТА

И наистина, самолетът беше кацнал на това място, което определи с радиозасечника Кулбин. Той лежеше на малка равна площадка, заобиколена с хаос от островърхи настръхнали скали. „Майсторски е слязъл в мъглата англичанинът!“ — с уважение помисли Агеев. Една грешка от няколко метра — и би се забил в тези камънаци, би разбил машината на парчета.

Наистина и сега самолетът беше повреден: единият край косо стърчеше нагоре, другият се опираше в камъните. На тъмнозеленото крило ясно се виждаха три кръга един в друг: червено в бяло и синьо, на опашката — три ивици от същите цветове. Отличителните знаци на британския военно-въздушен флот.

Но Агеев не отиде направо до самолета. Той припълзя по корем по остриите камъни. „Пак скъсах намуклийката, напразно само дето я ших. . .” — мина му за миг през ума неуместна мисъл. Легна зад един от камънаците и почна да наблюдава самолета.

Върху наклоненото крило, в поза на търпеливо чакащ, седеше човек в комбинезон. Духаше среднощен вятър, разкъсана на дрипи се вдигаше мъглата. Ясно се виждаше високата набита фигура, руменото лице в кожената рамка на шлема. Револвер с дълго дуло лежеше до него на крилото.

Летецът трепна, грабна револвера. Изправи се изведнъж на крилото и влезе в отворената кабина. Започна да трака по радиопредавателя. Летецът отново даваше сигнал за бедствие! И пак скочи на камъните, седна неподвижно с револвер в ръка.

— Хелоу! — тихо викна боцманът.

Летецът рипна. Вдигна револвера.

— Дроп юър гън. Ай ем ръшън. — Боцманът дълго обмисляше и подбираше тези думи. Дали значеха те: „Оставете револвера. Аз съм русин!” Изглежда старшината беше подбрал необходимите думи.

След като се поколеба, летецът остави револвера върху крилото.

Боцманът излезе иззад камъните. Мъчно е да се предаде оня изкълчен, откъслечен език — жаргон на международните пристанища, с помощта на който боцманът съобщи, че тук е неприятелска територия, че той е пратен да даде помощ на англичанина. Накрая Агеев,

въпреки протестното възклицание на летеца, взе от крилото револвера и го пхна в червенофлотския си колан.

Летецът протегна ръка към револвера. Агеев весело я сграбчи с твърдите си жилави пръсти.

— Хау ду-ю-ду? — изговори той фразата, с която, както се беше убедил неведнъж, започваше всякакъв разговор с английски и американски моряци.

Летецът не отговори. Освободи ръка, като сочеше с глава револвера и видимо протестираше против отнемането на оръжието му, сякаш той не е съюзник, а враг.

Свил рамене, Агеев замахна примирително с ръце.

— Донг ъндърстанд!¹ — каза той и втикна по-дълбоко револвера в колана.

И летецът престана да се вълнува. Той весело се закиска, тупна боцмана по рамото. Момченски заблестяха изпъкналите сини очи над розовите бузи, малките мустачки като бакърена жица светнаха над издутите му меки устни. Той махна с ръка: хубаво, вземете ми револвера. Той излезе добродушно, сговорливо момче, смях заблика от очите му.

Но на боцмана съвсем не му беше до смях в този критичен миг. Неведнъж, докато вървеше от морския пост насам, той обмисляше как трябва да постъпи и не можеше да се реши на нищо. Никак не му се искаше да довежда чужд човек на Чайкин клон.

¹ Не разбирам! (англ.).

Да не открие самолета? Да преброди скалите и да доложи, че търсенето не е дало резултат? Тази мисъл беше заседнала в главата му, но той я отхвърли с отвращение. Първо, заповедта си е заповед, второ, боцманът беше уверен: уловят ли фашисти англичанин, ще го убият въпреки всички международни правила, а може би ще почнат да го измъчват...

Следователно първата мисъл отпаднаше.

Пък и не можеше да се изпрати летецът сам през фронтовата линия. Това би означавало да се предаде човекът в ръцете на врага. Той не ще може да заобиколи всички патрули и укрепления на първата линия. И още преди да намери самолета, Агеев почувствува — няма да изостави той съюзника на произвола на съдбата.

Но летецът, види се, съвсем не беше уверен в това. Може би зад неговата външна веселост се криеше тревога. Той заговори убедително, като отделяше думите една от друга.

— Уит ю! Тугедър!¹ -- постоянно повтаряше той тези думи.

— Добре! — каза Агеев. — Към елонг!²

Бързо се обърна, извади от кобура своя верен „ТТ“ с късо дуло. В кабината нещо се размърда. Агеев отскочи встрани.

Под полупрозрачния капак, като се опираше тежко на козирката на наблюдателното

¹ С вас! Заедно! (англ.).

² Да вървим! (англ.).

стъкло, стоеше жена в бели дрипи. Златисти коси падаха върху бледото ѝ лице.

Така странно и неочаквано беше това появяване, че боцманът загуби способността си да говори. Гледаше жената, без да изпуска от очи и летеца, а тя гледаше към тях с големи сиви очи; тънките ѝ устни потрепваха като на дете, което се готви да заплаче. Единственото, което хрумна на боцмана, бе да каже на английски някаква въпросителна фраза.

— Аз съм руския — каза жената с дълбок, изпласан глас и притисна ръце на гърдите. — Помогнете за бога, аз съм руския...

С леко движение, което не съответствуваше никак си на сдрата му фигура, англичанинът стъпи на крилото. Жената се дръпна.

— Вие пък как сте попаднали тук? — попита я Агеев.

Англичанинът меко и внимателно хвана непознатата за лакътя, помогна ѝ да се измъкне от кабината. Каза ѝ шепнешком няколко добродушни, изпълнени с недоумение думи.

— Не разбирам какво ми говори. — Устните на жената отново загрепераха, сухо заблестяха грамадните ѝ очи.

Летецът все още я подкрепяше за лакътя.

— Как сте попаднали в този самолет? Откъде ви е взел той?

— Той дори не знаеше, че съм в неговия самолет -- бързо рече жената.

— Не е знаел, че сте в неговия самолет? — едва можа да повтори Агеев.

— Това е случай, само щастлив случай — почти шепнеше непознатата. — Когато той

кацна недалеч от бараките, аз се криех из скалите. Чувам моторен шум, спуска се самолет. Летецът се измъкна от кабината, скри се зад скалите, гледам английски цветове на опашката. Такива самолети ни бомбардираха из пътя. Какво можех да направя? Все едно, ще се мре! Промъкнах се, сврях се в опашката. Лежа. Чувам отново моторът загърмя, всичко се разклати, почнах да се удрям в стените. После престана. После пак почна. Самолетът слезе. . . — шепотът на жената стана съвсем беззвучен.

— Коя сте вие? — отсечено запита Агеев.

Жената млъчеше, стиснала бледи устни, сякаш не разбираше въпроса.

— Коя сте, как се казвате? — повтори Агеев.

— Аз. . . — тя премести от Агеев върху летеца грамадните си светли очи. — Аз съм жена на съветски офицер, той служи на север. . . Медведев. . .

— Вие сте жена на старши лейтенант Медведев? — почти извика Агеев. Обичайното му самообладание го напусна.

— Да, аз съм жена на Медведев — повтори жената като ехо.

Тя се олюля. Боцманът внимателно я подхвана и я сложи на камъните. Тя беше необикновено лека, с тънка набръчкана шия, с хлътнали бузи.

— Хев съм дринк!¹ — каза загрижено англичанинът. Отвинти окачената на колана си

¹ Пийнете мъничко! (англ.).

манерка, повдигна с широка длан главата на жената и наля в устата ѝ няколко капки. Тя преглътна, закашля се, отблъсна манерката. Седна, като се опря с мършави ръце на камъните.

— Отведете ме! — умолително погледна тя Агеев. — Те ще ни настигнат, ще убият вас, а мене отново ще мъчат...

Летецът бързо заговори. Боцманът се вслушваше напрегнато. Чакаше да чуе нещо за жената на Медведев. Но летецът говореше съвсем за друго: той също бързаше да вървят.

— Джермън, джермън¹ — рече летецът неколkokратно, като сочеше скалите.

— Ще можете ли да вървите? — попита Агеев, като изгледа със съмнение жената.

— Мога да вървя, мога! — викна тя. Скоси, олюля се, като загръщаше халата на гърдите си. Това беше именно халат — от грубо изпокъсано ленено платно.

Нейните разширени очи излъчваха силна трескава светлина.

— Никога преди не съм виждал такива очи — разправяше отсетне Агеев. — Прободоха ме право в сърцето...

Да, положението ставаше невероятно, като в приказка. Той ще заведе на поста не само летеца, ще заведе жената на командира. Какво съвпадение! Комуто и да разкажеш това, ще се разсмее, ще каже: „Посмали, манго!“

— Е, добре, щом ще вървим, да вървим! — каза накрай боцманът.

¹ Немци, немци (англ.).

Но той реши да не се връща по същия път. Зави към брега на фиорда, неловко хванал жената под ръка. Тя бързаше, като се плъзгаше по камъните. Англичанинът вървеше до тях с широки твърди крачки.

Откъм скалите долиташе плисък. Те стигнаха до синята, покрита с кипнали пенливи вълни вода, отвъд лъскавата черна линия на камъните. Мъглата се разиръсна. Грееше високо издигнатото слънце, блестеше по сивите черупки на раковините, по мократа морска трева, уплела камъните.

На едно място плитчината се врязваше дълбоко навътре в сушата. Тук морето през време на прилив се блъскаше, както изглежда, в самото подножие на отвесните канари. Летецът понечи да заобиколи мокрите камъни.

— Хелоу! — викна Агеев.

Летецът се озърна.

— Направо! — Агеев търсеше необходимите английски думи. — Стрейт ъхед!

Приливът вече започваше, малки вълни с кипнала пяна налитаха все по-близо. Агеев отново направи знак — да вървят направо по лъкатушещия оголен бряг.

Но сега англичанинът като че загуби способност да разбира разузнавача. Той старателно избикаляше песъчливата плитчина, като се катереше по скалите.

— Е, мистер, щом се страхуваш да не си намокриш краката, не можем да вървим с тебе заедно — промърмори Агеев.

Пусна ръката на жената и хвана със силните си пръсти летеца за лакътя. Поведе го

направо по камъните, макар той да се съпротивяваше. Жената тръгна след тях.

— Така е по-добре. — Боцманът пусна ръката на летеца. — А сега да вървим по-бързо. Водата се съживи, както ние моряците казваме.

Той почти тичаше по недълбоката падина, покрай отвесната тъмна канара. Вълните налитаха все по-близо, те почти притиснаха тримата пешеходци до камъните. Като че ей сега ще ги ударят в нозете и те ще трябва да вървят вече по водата. . .

Всичко е наред! - - каза най-сетне Агеев.

Той се хвана за една издатина на канарата, издигна се и се качи на издатината. Подхвана жената, остави я до себе си. Пръски от вълни шибаха по мъхнатите кожени ботуши на летеца. Той също се повдигна, застана до Агеев, загледал с усмивка надолу.

В лъкатушната плитчина, която току-що бяха прекосили, блискаха тъмносини неспокойни вълни, мехури от пяна се пукаха по камъните.

— Ол райт! — каза летецът.

— Тъй я. „Ол райт!“ — отговори боцманът.

Отново подхвана жената, изкачи я на следната издатина на канарата. Помогна на англичанина и сам леко се покатери.

Така те се катереха все нагоре и нагоре. Англичанинът дишаше тежко и вече не се усмихваше. Жената ставаше все по-бледа и по-бледа.

Те се добраха до върха на канарата. Канарата се спускаше точно над морето, подножието ѝ беше заляно от вълните. Приливът продължаваше.

— Ето на, минахме по морското дъно — погледна боцманът жената. — Малка предпазливост... Литл кошън — обърна се той към летеца. — Не разбирате ли каква е работата? После може би ще разберете.

— Той пресече канарата, легна на другия ѝ край. Дадете знак на спътниците си да направят същото.

— Сега можем да си починем. Само моля не се подавайте от скалите.

Сам предпазливо надникна през ръба на канарата.

Нищо не остана наоколо от неотдавнашната мокра мъгла. Високо в небето се издигаше полярното бледо слънце. Небето беше чисто, сякаш измито от морската вода. А морето блестеше с теменужносиви бои, приемаше онези дълбоки неизразими отсенки, които завинаги пленяват сърцето на северния моряк.

Духаше свеж вятър. Носеше мирис на море и слънце.

Насреща, долу сред еднообразните камъни се виждаше мъничък самолет с безпомощно вдигнато крило.

Летецът, който лежеше до Агеев, разкопча на гърдите си жълтия комбинезон, сне шлема — вятърът ровеше меките му коси на тила.

Жената очевидно мръзнеше в своя окъсан халат.

Агеев си свали памуклийката.

— Облечете я, другарко Медведева.

— Не ми е студено... — Тя направи слабо движение, като че искаше да се възпротиви.

Агеев наметна памуклийката върху тесните ѝ рамене.

Англичанинът бавно извади от джоба си обемиста табакера. Сложи в уста цигара, подаде табакерата на Агеев.

— Благодаря — отвърна боцманът.

Летецът не отдръпваше табакерата. Цигарите дразнеха със своя хубав свеж вид, мъчно беше да се устои.

— Благодаря, тенк — повтори Агеев. Рязко отблъсна ръката на летеца и едва не разсипа цигарите.

Англичанинът сви рамене. Щракна запалката, запуши.

— Сега — боцманът се стараеше да не гледа приятно виещия се пушек, разсейван от вятъра, — хайде, разкажете ни по-подробно, другарко Медведева, как сте попаднала в самолета.

Той реши засега нищо да не говори за мъжа ѝ. Нека изненадата бъде пълна и за двамата. Сърцето му се вледеняваше, когато поглеждаше страшно измършавялото лице, тебеширенобелите нишки в гъстите и разчорлени коси. Разбира се, не такава би искал командирът да види своята жена. А момченцето, синът? . Някакво чувство на свенли-

вост го възпираше да разпитва за това. Нека тя сама разкаже всичко на мъжа си. . .

— Какво да ви разказвам? — тя го погледна и тутакси отмахна очи. — Сама не знаая как ми се усмихна щастието. . . Тук в планините те нещо строят, някакъв завод. . . Много сме там ние — измъчени жени. . . робини. . . Аз съм бетонджийка, вчера се провиних, не изпълних нормата. . . Не изпълних нормата — повтори тя, сякаш се вслушваше в музиката на руските думи. — И ето, тази заран трябваше да ме накажат. Бой с пръчки пред всички, пред стросните робини.

Тя седна, притисна до челото си мъничка набръчкана ръка, потъмняла от проникналата в порите ѝ кал.

— Трябваше да ме бият! Вие не знаете какво значи то! Те бият до смърт. . . Тия дни убиха една жена, тя умря под пръчките. Колко страшно е. . . Не можех да понеса чакането. Нощес избягах от бараката. Промъкнах се покрай тела, покрай картечните гнезда. Но все едно — няма къде да се иде, оставащо само да се хвърля в морето. . . Около строежа охрана, в планините не можеш да избягаш — разбирате ли? Знаех: на заранта така или иначе ще ме намерят с кучетата. Реших да не се давам, по-добре да си пръсна главата в камъните. Така беше страшно — разбирате ли?

Тя казваше това „разбирате ли“ и току вдигаше очи към Агеев, притискаше ръка към челото си, сякаш за да облекчи някаква остра болка в главата.

— И ето — чудо! Промъквах се между камъните в мъглата и изведнъж сякаш завесата се разкъса, мъгла няма — и самолет. . . и всичко, което ви разказах. Когато лежах в опашката, мислех си: а може би всичко това да е сън, ей сега ще се събудя в нашата барака и всичко както преди, без никакви надежди. А после чух руска реч. Вас чух. Тогава се измъкнах навън. . .

Тя млъкна.

— Странно — провлече Агеев.

Англичанинът лежеше и съсредоточено пушеше, без да разбира нищо от техния разговор. Когато жената свърши, той изви лице към Агеев, вдигна въпросително вежди.

Боцманът се опита да му предаде разказаното от жената. Ала нищо не излезе. Летецът учтиво слушаше, опитваше се сам да си помогне, но Агеев пак не можа и да му обясни в какво се състои работата. Не можа да разузнае как е попаднал самолетът при неприятелите, в секретната зона.

„Добре — реши Агеев, — ще ги закарам при командира, там ще се изясни всичко. . .”

От време на време той се взираше от стръмнината натам, където бяха минали преди половин час — от самолета до крайбрежните камъни. Изведнъж докосна летеца по рамото, направи му знак да не се показва иззад камъните.

Той видя: иззад скалите, които обкръжаваха площадката със самолета, се мярна ниско, пъргаво същество. Зад него друго, сякаш

свързано с първото... Още една фигура се появи иззад скалите...

Агеев облиза с език изпръхналите си корави устни.

Двама планински стрелци в къси тъмнозелени шинели се приближиха до самолета. Голям копой се въртеше и подскачаше напред, като опъваше дългия ремък. Той подупи крилата, камъните край самолета и се спусна напред по следите, които водеха към крайбрежните камъни.

Англичанинът също гледаше надолу.

Съссем близо до Агеев розовееше неговото вдигнато над камъните лице.

Агеев направи знак да се снишат още повече.

— Разбирате ли, мистър, защо минахме по морското дъно?

Планинските стрелци дойдоха до самите вълни на фиорда. Спряха се там, където Агеев премина по оголените от отлива камъни. Копоят се мятеше налясно, наляво, сякаш душеше вълните. Тези вълни бяха измили следите на тримата, които сега гледаха надолу от върха на канарата.

Летецът се обърна, седна на камъните, неговата пухкава топла ръка здраво стисна пръстите на Агеев. Възхищение и благодарност бяха разлени по лицето му.

— Тенк-ю, вери мач!¹ — Той отново стисна здраво ръката на Агеев.

¹ Много благодаря! (англ.).

— Тъй я. „Тенк-ю!“ — недоволно каза Агеев. Той се отдръпна пълзешката от края на пропастта, даде знак да го последват. — А сега, граждани туристи, да продължим разглеждането на забележителностите на полярния край.

10. ЖЕНАТА, ОСВОБОДЕНА ОТ ПЛЕННИЧЕСТВО

На заранта те се приближиха до Чайкин клон.

Водопадът ехтеше, бучеше и се сригваше отвесно върху острите скали дълбоко в дъното. Носеше се надолу планинската рекичка, като се премятеше сред черните камъни.

Единствено само Агеев виждаше това. Дватамата други само чуваха нарастващия грохот на водата.

— Би керфул... Рок...¹ — току повтаряше разузнавачът, като подкрепяше за лакътя летеца.

Летецът дишаше тежко, вървеше с напрегнати несигурни крачки на слепец. На жената беше по-леко. Агеев беше я взел под ръка. Тя покорно следваше всяка негова стъпка.

А върху нейните очи и върху очите на летеца имаше плътна превръзка — боцманът беше се погрижил за това. Те не трябваше да знаят пътя за Чайкин клон.

¹ Бъдете предпазливи... Скала... (англ.).

Цялата нощ, целия последен отрез от пътя боцманът прекара в колебание, в напрегнат размисъл. Те пренощуваха сред скалите, заслонени от вятъра. Агеев цялата нощ не склопи очи.

— И злото понякога помага — казваше той по-сетне, като разправяше за това нощуване.

Той беше без памуклийка, над фланелката бе се загърнал с платнището и влагата на есенната нощ проникваше до костите му. Той ту тичаше из мрачината, ту се опитваше да се постопли, като се свиваше на кълбо сред камъните, но от студа го боляха всичките му кости. И в същото време го гнетяха съмнения, от които не можеше да се освободи.

Още отначало той реши да преведе непознатите на Чайкин клюн, без да разкрива тайния проход. Да им завърже очите? Най-проста работа! Но тук започнаха главните колебания.

Да завърже очите на съюзника значи да изрази явно недоверие ... Ех, жената е своя — ще разбере... Но чужденецът... Не е ли достатъчно да вземе от него дума, че той ще забрави тайната на прохода? По джентълменски, както те казват?

„А какъв джентълмен съм аз за него? — мислеше навъсен разузнавачът. — Ще удържи ли той думата си, дадена на един моряк? Не се знае!“

Когато наближиха водопада, той взе решение — да действа открито. Нека се оплаче, ако ще! „В краен случай ще полежа в ареста, но тайната на прохода няма да издам...“

Но никакви усложнения не станаха. Отначало летецът махна надменно глава, а после се усмихна и послушно седна на камъка. Дори сам извади от джоба си голяма снежнобяла кърпа.

— Вери уел! -- каза той хладнокръвно, като подложи розовото си лице.

„Я гледай какъв разбран човек“ — помисли със задоволство боцманът, като омота с бинта от личния си пакет кърпата върху очите на англичанина.

Жената също покорно се съгласи на тази процедура. И когато се приближиха до стръмината и боцманът я взе на ръце, за да я пренесе сред грохота на водата, тя обгърна шията му с тънки ръце, лека като десетгодишно дете.

Боцманът я остави пред входа на пролома и отново пресече назад потока. Англичанинът чакаше, леко привел гръб, с издадено напред голямо, пресечено от бинта лице.

— Ай кери ю¹! --- каза отсечено боцманът. Той все повече се възхищаваше от познанията си по английски език.

Летецът се дръпна, вдигна ръка към превръзката. Като че в следния миг ще я смъкне от очите си. Приятелски, внимателно боцманът го хвана за китката.

— Би керфул. Ай кери ю². — Стори му се, че руменото лице под превръзката малко пребледня.

¹ Аз ще ви пренеса! (англ.).

² Бъдете предпазливи. Аз ще ви пренеса! (англ.).

„Ще мога ли да го вдигна? — помисли боцманът. — Такъв здравеняк! Току виж съм паднал... И двамата — с глави в камъните...”

Като се напрегна, той сграбчи англичанина, почувствува около шията си неговите тежки, дълги ръце... „Само три крачки, само три крачки” — мислеше си боцманът, като се примерваше колкото се може по-ловко да стъпи на първия камък. В лицето му лъхаше смесената миризма на кожа, пот и някакъв задушливо-сладникав парфюм...

Той стъпи на първия камък, олюля се, тежките ръце на летеца по-силно стиснаха шията му. Надолу скачаше и ревеше яростна пяна. „Да не гледам, че ще падна...” — помисли си Агеев... И в следния миг беше вече на оня бряг, постави тежко летеца на крака..

— Ол райт — хрипкаво каза англичанинът, като си оправяше комбинезона.

Агеев разгърна листака, те се намериха в пролома. Предпазливо той поведе спътниците си по тесния пролом към върха. Сърцето му почна да бие все по-често и по-отсечено — той сам не разбираше защо. „Мигар от „физкултурата” по стръмнината?”

И изведнъж той си спомни целия вчерашен разговор с командира, мрачното от мъка лице, внезапно изтръгналата се молба. И той осъществи мечтата на командира, доведе жена му! Но в какъв вид... И къде е останал техният син? Ето от какви мисли сърцето му

биеше все по-бързо и по-бързо и той дишаше тежко.

Той зърна вече яркото небе, блеснало в триъгълника горе, проломът се разшири, ухаещият морски вятър ги лъхна в лицето. Фролов, току-що смъкнал автомата от вратата си, излезе иззад скалата, затече се насреща им със светнали очи.

Те се прегърнаха стремително, по мъжки.

— Ей, измъчихме се да чакаме! — Фролов раздруса ръката на Агеев. — Браво, че се върнахте, другарю боцман. И гледам с двоен резултат. . . Той гледаше учудено жената.

— Повикай командира! — бързо каза Агеев и сам не позна своя сякаш прегракнал глас.

Жената чакаше до него неподвижно. Тя дори не предчувствуваше своето щастие! Летецът също стоеше и чакаше — в спокойна, непринудена поза.

— Снема превръзка, снема — му каза Агеев. В своето вълнение той забрави всички английски думи и заговори на оня по детски изопачен език, на който някои се мъчат да говорят с чужденците.

И затова, когато се овладя, намери нужния израз: „Тейк оф кърчиф!“

Летецът свали превръзката и изправен примижаваше на ярката слънчева светлина. Жената също сне предпазливо своята превръзка. Нейните златисти, с бели нишки коси се разсипаха по раменете ѝ, тя беше поруменяла, докато се изкачваха, и в този миг изглеждаше млада и красива.

Медведев излезе иззад скалите, които закриваха кубрика. Приблужи се с широка бърза крачка, като подскачаше от камък на камък.

— Поздравявам ви с успеха, старшина! Ние вече мислехме да тръгнем да ви търсим. . .

Агеев мълчеше. Ей сега командирът ще се спусне към жена си. . . Трябва да се поотстра-ни и да не им пречи. . .

— Кой е този? — с бърз приятелски шепот запитва жената. — Вашият началник?

— Този ли? — Агеев се изуми. — Този? Не го ли познахте! Старши лейтенант Медведев, вашият мъж. . .

— Кого сте ни довели на гости, боцмане? — запитва Медведев, като устреми към жената тъмните си тъгуващи очи.

Около една минута всички мълчаха.

— А това. . . — боцманът отстъпи крачка назад, той говореше бавно, дума по дума, — това е гражданката Медведева, жена на руски офицер, както казва. . . Избягала от немско робство. . . Разрешете да доложа, другарю командир: операцията е завършена. Докарах летеца здрав и читав. А защо тази гражданка се назова ваша жена — нека сама разкаже. . . — Той не скриваше негодуванието си.

— Тя сякаш стъпка душата ми с подковани ботуши — призна той после.

Жената мълчеше, летецът въпросително гледаше Медведев.

— Благодаря за направеното, старшина — отсечено каза Медведев. — С гражданката ще поговорим отделно.

Пристъпи до летеца, изкозирува, бързо заговори на английски, само че, както се стори на Агеев, твърде ясно изговаряше думите. Така говорят русите, които дори добре знаят английски език.

— Добре дошли — каза Медведев, като подаде ръка. — Вие сте офицер от британския въздушен флот?

Летецът, широко усмихнат, раздруса ръката на Медведев.

— Аз съм командир на отделение от самолетоносача „Принц Уелски“. Имам честта да говоря с морски офицер?

— Да, аз съм съветският морски офицер, старши лейтенант Медведев.

— Приятно ми е да се убедя, че съветски офицери така добре владеят нашия език — любезно каза летецът. — Дявол да го вземе, аз, капитан О'Греди, не съм се надявал да срещна такова културно общество сред тези проклети планини. Дори матросът можа да се разбере с мене.

— Ние изучаваме английски език в морското училище — студено каза Медведев. — Извинете, сър, но за нас това все още не е признак за голяма култура... Освен това лично аз имам известна практика. Още като курсант имах удоволствието да посетя Портсмут с наш военен кораб, бях в Лондон на коронацията.

— Да живее негово величество кралят! — летецът се изпъна и тържествено допря ръка към шлема си. — Значи вие сте видели Лондон? О, Лондон, Лондон! — Сините му очи

мечтателно се замъглиха, той извади от джоба си кърпичка и изтри изпотеното си лице. — Но аз имам едно искане към вас, старши лейтенант.

Те тръгнаха към кубрика. Летецът и Медведев по-напред, малко по-отзад — жената с мълчаливия, вече нащрек Агеев.

— Вашият матрос. . .

— Той не е матрос, той е старшина, боцман -- поправи го Медведев.

— Добре, вашият боцман — летецът се развълнува, дебелото му добродушно лице се наля с кръв, — той ми отне револвера като на военнопленник. Аз протестирам срещу такова отношение. Моля да ми се върне оръжието

— Старшина! — извика Медведев.

Агеев дойде, застана мирно.

— Капитан О'Греди се оплаква от вас. Взе-ли сте му револвера.

— Тъй вярно, взех го — виновно каза боцманът. — Но аз го загубих, другарю командир.

— Как си го загубил?

— По-точно изтървах го, когато пренасях двамата през рекичката. Сам не знаей кога револверът е паднал от колана ми. Водата го е отнесла.

Те се гледаха един друг в очи. Медведев се намръщи, но на боцмана му се стори, че вижда одобрение в погледа на командира.

— Сега сам разбирам, че сбърках — разпери ръце боцманът. — Но което е пропаднало, не се връща. . .

Медведев се обърна към О'Греди:

— Трябва да ви се извиня. Боцманът е загубил оръжието ви по пътя. Ще му наложа строго наказание.

О'Греди все още бършеше с кърпичката лицето си. В изпъкналите му сини очи блесна гняв. Той пхна кърпичката си в джоба.

— Изтървахте кърпичката си, господин офицер, не я турихте в джоба. — Боцманът услужливо се наведе и подаде кърпичката на летеца.

Англичанинът бързо кимна. Прибра кърпичката. Широка усмивка засия пак на лицето му.

— Много неприятно. Ала не мога да се сърдя на момъка. Така или иначе той ме избави от тая планинска пустиня. С цената на револвера наистина. Но ако стане бой, ще ме снабдите с оръжие, нали така? Моля ви да не наказвате моя приятел боцмана

Медведев, явно замислен вече за друго, се обърна към жената, огледа я със суров, втренчен поглед. Под тоя поглед тя като че се смали още повече. Медведев не ѝ каза нищо дума.

Пред входа на кубрика стоеше Кулбин.

— Василий Степанович, трябва да нахраним гостите.

— Слушам, ще ги нахраним! — отчетливо отрапортува Кулбин.

— Заведете гражданката в кубрика, нагостете я с каквото може. . . Ей сега ще дойдем и ние.

Той хвана летеца под ръка и го отведе на-
страна.

— Извинете, капитане, за минутка. Не ми е съвсем ясно как е попаднала при вас тази жена.

— Не ви е съвсем ясно? — изсмя се с глас англичанинът. Иялото вродено добродушие, види се, му се възвърна. — Кажете по-добре — съвсем неясно! Обърква ви. На, главата си отрязвам, ако разбирам нещо от тази история.

Той седна до Медведев на скалата.

— Виждате ли, аз излетях на разузнаване от нашия самолетноносач, когато още нямаше мъгла. Нашият самолетноносач е на база в. . . — той се запъна. — Разбира се, между съюзници няма тайна, но предполагам, че вие сте информирани къде е нашата база? — Медведев утвърдително кимна. — И така, тази проклета мъгла ми попречи да се ориентирам. Нещо стана с уредите, бензинът се свърши. . . Реших да кацна сред планините, за да не падна в морето. . . Стори ми се, че съм над ваша територия.

— Разбирам — каза Медведев.

— Веднъж-дваж гръмнаха по мене зенитки. След това вятърът поразпръсна мъглата. Видях купчина постройки. Сполучливо кацнах на една малка площадка. До постройките, според мене, имаше около половин миля. . . Промъкнах се в мъглата. . . Напомнете ми сетне да ви разправам един анекдот за мъглата. Изведнъж чувам немски говор. Швабите бърбят: чули шума на самолет, кацнал

някъде наблизо... Проклятие — помислих си, — попадна ти в мръсна история, О'Греди. „Една зондер команда — приказваха швабите — тръгнала да дири самолета, свален от зенитките...”

— Наистина ли ви свалиха?

— Не, разбира се. Немците отвратително стрелят. Това още горе трябваше да ме направи по-внимателен.—О'Греди тупна Медведев по коляното. — Аз знам, вашите зенитчици стрелят добре и в мъглата! И така, аз си плюх на петите. Спуснах се към самолета. Ние знаем по нещичко за съдбата на хората, попаднали в плен на хитлеристите... Дотичах до самолета, запалих мотора. Полетях наслуки, на изток, правех си сметка докога ще имам бензин. Можах да сляза, без да си счупя врата...

— Мислехте, че сте прелетели фронтовата линия?

— Да, аз прелетях доста в източна посока. Ще попитате как съм решил да викам за помощ по радиото? А какво ми оставаше да правя сред тези проклети планини? Да гриза собствените си ботуши? Или да изям вашата малка съотечественица? — О'Греди отново гърлено се разсмя. — Не, предпочетох да споделя с нея неприкосновения си запас.

Той извади табакерата си, чукна по капачката и предложи на Медведев цигара. Запушиха.

— Но жената?... Как е попаднала тя при вас в самолета?

— Казвам ви, това е приказка от Шехерезада! Тя, разбира се, се е промъкнала там, докато съм скитал из мъглата. Лежала е тихо като мишка... Когато се показва навън, аз почти се уплаших — честна дума!

Медведев нервно пушеше.

— Още един въпрос. Когато вие летяхте ниско първия път, обърнахте ли внимание върху вида на сградите?

О'Греди замислено поклати глава.

— Боя се, че не видях нищо ясно... Имаше много гъста мъгла. Помислих, че са обикновени къщурки на опорен пункт.

— Бихте ли могли да покажете на картата къде се намира това място?

— Боя се, че не... Казвам ви, лутах се в мъглата. Може би само твърде приблизително.

— Добре — стана Медведев. — Много ви благодаря за разказаното... Мисля, че няма да откажете да закусите и починете...

Те влязоха в кубрика.

Жената седеше до масата, преподавателят беше преместен встрани. С плахи движения тя поднасяше лъжицата към устата си. Седнал на леглото, Кулбин гледаше жената с изпълнени от състрадание очи. Щом видя офицерите, тя скочи, поправи своя безобразен халат.

— Моля, продължавайте — меко каза Медведев. Той почувствува жал при вида на това бързо движение, на тази раболепна поза.

— Не, благодаря, аз се наядох вече. — Жената гледаше изпод вежди, опитваше се да се усмихне.

— Нахраниха ме така добре... Не помня кога съм гощавана така... Сега трябва да ви разкажа всичко, всичко... — Тя умолително долепи длани.

— Тогава да излезем оттук — без да я гледа, каза Медведев. — Василий Степанович, погрижете се капитанът да хапне и да поспи... — И добави полугласно: — Не снемайте очи от него.

Той се отстрани, като пусна пред себе си жената и излезе след нея.

Над Чайкин клюн плуваха леки облаци, слънцето гресне в зенита. Извисената на възбег скала като че подпираше небесния свод. Наоколо беше много тихо, само упоритият вятър подръпваше и развяваше халата.

Медведев отведе жената на завет. Той стоеше, без да знае как да започне разговора.

— Позволете, аз ще седна — със слаб глас каза жената. — Много съм изморена от пътя.

Но тя не сядаше, чакаше позволение. Медведев кимна. Тя приседна на един камък.

— Мислех си: ако се изтръгна от плен, това ще бъде за мене такова щастие, че сърцето ми няма да издържи... А сега... — тя неувверено се допря до ръката на Медведев. — Не ми се сърдете. Аз така съм страдала напоследък.

— Не се сърдя — отсечено каза Медведев. Пръстите ѝ се свлякоха от ръкава му. — Може би ще ми кажете истинското си име?

— Казвам се Рябова... Маруся Рябова...

— Защо сте казали, че се наричате Медведева? — с все сили той стисна запалката в джоба си, металът се вряза в дланта му, но той не усещаше болка. — Познавахте ли вие някоя си Медведева, жена на офицер?

— Познавах — тихо каза жената. — Заедно ни докараха с парахода. Аз постоянно се срещах с нея. Всички знаеха, че е жена на офицер от северния флот... Затова навярно с нея се отнасяха по-лошо, отколкото с другите... Но тя се държеше храбро... Ние всички се възхищавахме от Настя Медведева, много я уважавахме...

И когато избягах, помислих си: трябва да кажа, че съм Медведева, жена на офицер. Тогава по-скоро ще ми помогнат... — бързо-бързо добави тя и погледна изплашено. — Но нали вие пак ще ми помогнете?

— Не се страхувайте — сърцето на Медведев се бъхтеше в гърдите му. — Кога за последен път видяхте Настя?

— Настя? — повторно запита жената.

— Е ла, Медведева, моята жена... И сина ми... Нали те бяха заедно...

— Да, тя беше с едно момче... — Очите на Маруся гледаха със странен израз. — Но след парахода почти не съм я виждала. Тя работеше във вътрешните помещения.

— А момчето, Альоша?

— Вашият син? Не съм го виждала пито веднъж, както и моя. Разправяха, че държат лещата като заложенници, за да си вършим ра-

ботата добре. Но ние не ги виждахме. Само знаехме: те са някъде наблизо, те отговарят за нас.

— И все пак вие избягахте?

С мрачен укор тя вдигна очи.

— Не можех да не избягам. Все едно, щяха да ме бият до смърт. Трябваше да ме накажат пред строя. Вие не знаете какво е това наказание пред строя.

Всяка чертичка на лицето ѝ изведнъж затрепера.

— Аз и без това нямаше да видя моето момче...

Тя гледаше надолу, като дърпаше края на халата си. Мелведсв отмахна очи.

— Какво място беше това, където работехте?

— Не зная — равнодушно каза жената. — Ние само бъркахме бетон. Носехме чакъл и вода. После карахме бетона. От нашата барака всички работехме на открито...

— Искате да кажете, че другите са работили под земята, в скалите?

— Така приказваха при нас... Ние не ходехме на оная страна.

— И нито веднъж ли не сте виждали Настя? Или моето момче? Не с за вярване.

Нейните големи очи се спряха на него с предишния странен израз.

— Ние не можехме да видим никого от тях... Между нас имаше бодлив тел... Зад тела едни такива странни триъгълни чукари... Никой никога не се показваше оттам... Аз никога няма да забравя един случай...

Тя изведнѣж млѣкна. Запѣна се и неподвижно се вгледа надолу. Медведев млѣжливо чакаше.

— Едно момче... то не беше нито вашето, нито моето момче... се беше промѣкнало до телената мрежа, навярно е искало да види майка си... Може би е мислело да пропѣлзи под тела. Наблизо охрана нямаше... Аз тъкмо минавах оттам. То се хвана с ръчичките си за тела. И изведнѣж се разтърси... Виждам, държи се за тела, и се тресе. И не може да викне. Искан да се втурна към него. Изплаших се. То вече почерня и се тресеше все по-силно. Нададох вик. Дотичаха войници. Откачиха го с дълги куки, отнесоха го... Не зная какво стана по-нататък с него...

— Телът е бил с високо напрежение... Палачи! — каза през зѣби Медведев.

Той вървеше насам-натам с нервни, бързи крачки. Извади цигара и я прибра, без да запуши.

— Децата там измират — шепнешком каза тя, — аз чувах: работели под земята. Аз няма да видя никога моето момче...

Медведев като че не чуваше, само крачеше по-бързо и по-бързо. Внезапно се спря пред нея.

— Бихте ли намерили на картата това място?

— Как ще мога? — смути се тя. — Тук всички скали са еднакви. Може да сбъркам. Разбира се, ще сбъркам.

— Вас направо ли ви докараха тук, с транспорта, с парахода?

— Не, отначало ни свалиха в един мъничък залив. След това ни натовариха на камиони. . .

— Може би ще си спомните някои особености. . . Очертанията на околната местност.

— Там са еднакви, съвсем еднакви скалите. . . Освен ония триъгълни хълмове. . . А и още нещо. . . Нашият лагер беше в такова странно място. . . Наоколо пръстен от скали, сякаш в изсъхнало езеро. . . Сякаш на дъното на изсъхнало езеро. . . и отгоре, и по гребена — бодлив тел, за него беше се хванало онова момче. . . И втори ред телена мрежа долу, около земянките. . . И в тая клетка, дълбоко долу се намираме ние, руските жени. . .

— Значи вие сте живели заедно с моята жена?

Тя скочи. Вдигна ръка с безпомощно отрицателно движение. Не сваляше от него светли, мъчително светли очи.

— Вие казахте, че всички жени са живели в един изкоп. Как не сте могли нито веднъж да се срещнете с Настя?

— Не съм се срещала с нея — тихо промълви жената. — Вие не сте ме разбрали. С нея аз не съм се срещала.

— Но, нали вие казахте. . .

— Оставете ме да си отдъхна. — Тя тежко седна на камъка. — Уверявам ви — нищо не крия. . . Но аз съм така изморена. Оставете ме да си почина. . .

— Добре — каза Медведев. — Идете да си починете. . .

11. БОЦМАНЪТ ДАВА КООРДИНАТИТЕ

Медведев лежеше до края на височината, стискаше с ледени пръсти бинокъла, отново и отново разглеждаше пустинния далечен бряг.

Нечовешка мъка гнетеше сърцето му, отнемаше му дъха и силите. Когато свърши разговора с Маруся, погледна околните планини. Слънчевата светлина му се стори черна. Нещо като грохот от близки, разбиващи се в брега вълни шумеше в ушите му.

И тъй той научи най-сетне нещо за семейството си. Видя една жена, излязла от фашисткия ад — призрачно, безжизнено подобие на някогашен човек. Мигар и Настя е станала такава? . . . Ако е още жива. . . И Альоша. . . „Децата измират“ . . . каза тази жена. . .

Може би сега Альоша, изоставен, гладен, без да разбира защо го е сполетяло такова тегло, лежи в някоя каменна пещера, в студен тъмен кът. . . И е невъзможно да му се помогне. . . А тази жена го усуква. . . не доизказва нещо. . .

Медведев скръцна със зъби, удари с юмрук скалата. Болка прониза ръката му. Опомни се, отново стисна с пръсти черния бинокъл.

Сега не е време да се скърби и хленчи, трябва да се предприеме нещо, и то колкото може по-скоро. . . Той лежеше, разперил крака, загърнат в платнището, и гледаше брега, безшумния океан, с дантела от пяна край скалите.

И додето се взираше в брега и морето, като че тъмна пелена падаше от очите му, шумът

в ушите престана, мислите затекоха по-спокойно. Морето, любимото, с нищо несравнимото море, сякаш влизаше в душата му, просветляваше го, грабваше го в своя вечен безбрежен простор.

Слънцето се спускаше зад скалите. Небето покриваха нежни, налени с меко сияние пера — жълти, бисернобели, алени, розови. Водата, лилава при линията на рифовете — те приличаха отгоре на черен, едва видим пунктир, — светлееше на кръгозора, гореше с метален гланц, добиваше златен и изумруден блясък. И в сравнение с това сияние брегът изглеждаше тъмносин, забулен в мъглива пелена. Червеникави петна като спечена кръв горяха по далечните склонове. Може би Настя и Альоша гледат оттам... И не само те! Стотици други пленници на фашистите и съветските моряци трябва да им се притекат на помощ!

И той отново работеше: засичаше нови точки — по блясъка на някой бинокъл, по въртенето на някоя лъжлива скала, — нанасяше ги на картата. Тези нови точки бяха малко. Повечето пъти се потвърждаваха предишните наблюдения... Най-сетне той сви картата. Вкочанясал, пронизан цял от вятъра, той се отдръпна пълзешком от ръба на височината.

Обстановката доста се усложни. Две външни лица на Чайкин клюн... Можеше ли той да избегне това, можеше ли Агеев да не ги доведе тук? Не, трябваше да се даде помощ на пострадалите, не биваше летецът и жената

да се изоставят в планинската пустиня. . . Документите на летеца бяха в ред, разказаното от жената потвърждаваше неговите думи. . . Но отсега всеки миг трябва да бъдат нащрек. . . Трябваше за обстановката да се съобщава по радиото в щаба, незабавно да се поискат указания. . .

Изпълнението на задачата. . . Трябва да се мисли сега само за това. Още не е постигната главната цел: старшината доказва, че е невъзможно да се преодолеят пречките по пътя, който води в секретния район. . . Но може би този летец, тази Рябова все пак ще помогнат да се уточнят координатите. . . Рябова явно не доизказваше нещо, трябва още веднъж, в присъствието на Агеев, да се поговори с нея. . .

— Старшина! — повика Медведев боцмана.

Агеев се приближи със своята обичайна, плъзгаща се походка. Щом видя лицето на командира, той започна по-силно да смуче незапалената си лула.

— Как върви работата, боцмане?

— Всичко е нормално, другарю командир. Нашите гости почиват: жената се настани в кубрика, летецът под скалата, навън. Аз си побъбрих още с него. Харен мъж, добродушен — чухте ли, прости ми дори за своя револвер. . .

— Наредихте ли постоянни дежурства, както казах?

— Тъй вярно. Кулбин не се отделя от радиопредавателя, Фролов е на пост до пролома. Наближава време да се сменят.

— Виждаш ли, старшина, каква е работата — Медведев извади цигара, но погледна към боцмана, към незапалената му лула и пъхна цигарата в джоба си. — Трябва да искаме десант, да се удари тсва гисздо. Само че на́, неизвестно е разположението на този обект. Мястото му не можем да съобщим по радиото.

— За мястото му, другарю командир, аз се досещам нещичко.

Медведев вдигна глава.

— Вие нали казахте, че нищо не сте могли да разузнаете?

— Не можах да разузная, но координатите му сега точно ще назова. Летецът и жената всичко разясниха.

— Те казаха, че нищо не могат да съобщят точно.

— И все пак съобщиха всичко, което е потребно. Разрешете да видим на картата, другарю командир.

Той отведе Медведев под скалата, разгъна картата върху камъните.

— Летецът, аз чух, кацнал най-напред там, където мъглата се е разсеяла. Затова и самолетът не се е повредил.

— Вярно — каза Медведев.

— А Маруся, жената, казваше: по отличителните знаци е определила отдалече, че самолетът е английски, затова се и вмъкнала в него. Спомняте ли си, другарю командир?

Медведев кимна.

— Мъглата вчера през целия ден забулваше скалите, едва привечер се разпръсна. Вя-

търът подухна от планините, които затулят отвсякъде брега. Само веднъж мъглата започна да се вдига и това стана, когато скитах заранта из планините. Тогава подухна морянинът от брега към планините. И така духа около половин час. А този обект, казваше жената, е на бреговата линия. . .

— Мигар тя каза това? — погледна със съмнение Медведев.

— Неведнъж каза: вместо да оставам там, по-добре е да се хвърля в морето. Значи там има море.

— Да, правилно. — Медведев прекара длан по челото си. — Вие, старшина, всичко забелязвате.

— И така, дори ако вятърът духа тук от морето, мъглата още дълго се задържа в низините, те са там прикрити с ридчета. Само едно място в оня район е по-високо, равно, мъглата оттам веднага се вдига. Значи той е кацнал тук със самолета.

Агсеев уверено огради с пръст едно място на картата:

— Ето насам води едно автомобилно шосе, по-нататък пътят е закрит. Тук има едно възвишение, нещо като площадка, гдето може да кацне самолет. . . А тя на вас говори ли ви за триъгълни хълмове?

— Говори.

— Тези хълмове са до една изоставена никелова мина: рудата е извлечена. . . А мината се простира дълбоко в планината, там биха могли да разположат подземния завод. . . Ру-

да няма защо да се копае, галериите са дълбоки, виждал съм ги сам в миналото.

— Мигар вие сте ходили там, боцмане?

— Едно време. Като момче съм служил в един норвежки рибарски кораб. Ние ходехме за гренландски тюлени, ловяхме треска по цялото крайбрежие. Аз познавам тук всеки нос, всяко заливче.

Медведев стана. Очите му блестяха.

— Така значи, смятате, че можем да съобщим по радиото координатите?

— Мисля, че няма да сгрешите, другарю командир.

Медведев сложи на коляното си планшета и бързо започна да пише.

— Ето какво ще съобщя, старшина: „С визуално наблюдение установихме оръдейните точки на бреговата отбрана, на зенитните батареи. . .” Тук ще изредя всички наши бележки, направени върху картата. . . По-нататък: „Предполагаемите координати на обект Х. . .” Ще посоча указаното от вас място. . . „Чакам инструкции за по-нататъшната работа на поста. Имаме две външни лица. . .” Ще стъкмя шифровката. Нека Кулбин веднага я предаде.

Той се наведе над листа и картата. . . Агеев си отиде както обикновено безшумно и бързо. . . Вятърът шумолеше в картата, дърпаше листа от ръцете му. Но Медведев не променяше положението си. Искане по-скоро да изпрати шифровката.

Нечие деликатно изкашляне го накара да вдигне глава.

— Хелоу!

Английският летец стоеше на няколко крачки, приятелски усмихнат. Приблужи се, седна на камъка. Медведев скри картата и листа в планшета. До него се усмихваше розовото, бузесто лице, подстриганите мустачки светеха с бакърен блясък.

— Хелоу, камрад, не ви ли попречих? Но е дяволски отекчително, на тази площадка под облаците. Бих желал да зная моята понататъшна съдба. Знаете ли, в разгара на войната, когато направо от бойния самолет се преселиш в орлово гнездо над океана, искати се да имаш някакви перспективи за утрешния ден.

— Нашите перспективи са еднакви, мистър О'Греди. Докато се намираме тук, надявам се, ще ви имам за свой гост.

— Във възторг съм от такъв домакин — поклони се летецът, — но колко време може да продължи това? Извинявайте за войнишката откровеност.

— Това не мога да ви кажа с точност. Може би два дни, а може би и месец.

— Но дявол да го вземе! — летецът тупна с длан коляното си. — Аз не мога да стоя тук месец. Мене ме зове дългът. Моля ви, старши лейтенант, дайте ми възможност да премина фронтовата линия, да се промъкна при нашите.

Медведев студено го изгледа.

— Вие представяте ли си къде се намирате, капитан О'Греди?

— Представям си — викна летецът, — в зъбите на дявола, в устата на врага! Но вие

как сте проникнали тук? Ако ми дадете един от вашите хора за водач или поне карта на местността, пътя, по който сте дошли. . .

— Водач не мога да ви дам, вие сам виждате колко са ми хората. А да ви пусна сам. . . това значи да ви изпратя на сигурна смърт.

— Но ако аз искам да рискувам живота си, за да се промъкна на някой кораб?

— За вашия живот сега аз отговарям: вие сте ми гост.

— Може би по-право пленник? — Летецът рязко стана.

— Но защо пленник, мистер О'Греди?

— Аз се чувствам като пленник — мрачно каза англичанинът. — Аз съм на такава възраст, старши лейтенант, че не се нуждая от бавачка. А вашият боцман все по петите ми ходи. Взеха ми оръжието. . .

— За загубването на вашия пистолет боцманът ще понесе наказание, ако вие настоявате за това.

— Не, не настоявам — сви рамене О'Греди.

— А друг пистолет, за съжаление, аз не мога да ви дам. Всеки от нас си има лично оръжие. Да се разделим с него, значи да извършим военно престъпление. Що се отнася до бавачката — ще кажа на боцмана да не ви досажда с присъствието си.

— Благодаря, старши лейтенант — летецът изведнъж весело се разсмя, мустачките му заподскачаха над издутата му устна, над равните му зъби. — Добре тогава, да смятаме дипломатическите преговори за свършени.

Нека се надяваме, че всичко ще се подобри. Макар ние да имаме пословица: „Надеждата е добра закуска, но лоша вечеря.“

Той се обърна и бавно зави зад скалата. Медведев отново се наведе над шифровката.

След известно време старши лейтенантът влезе в кубрика.

Жената скочи от леглото, сякаш изненадана. Тя нещо кресе, пред нея лежаха парчета плат, парцали.

— Ето, Василий Степанович, предайте веднага! — подаде Медведев шифровката на Кулбин.

После погледна жената:

— Та седнете, моля ви се. Защо станяхте?

Тя продължаваше да стои и да гледа с уплаха.

— Седнете — повтори Медведев.

Тя седна на крайчеца на леглото и подви нозе.

Кулбин започна да предава по радиото, приведен над масата. Апаратът тънеше във вечерния полумрак. Медведев излезе навън.

Агеев стоеше до кубрика, замислено загледан в далечината. Синкави удължени сенки се спущаха от върховете на скалите и пресичаха площадката.

Медведев се приближи до боцмана. Оттук се виждаше пътят надолу към пролома, застаналият на пост Фролов с автомат в ръка. Недалеч от Фролов — летецът.

Медведев погледна Агеев.

— Слушайте, старшина, англичанинът ми се оплака от вас. Вярно ли е, че ходите по петите му?

— Съвсем не, другарю командир. Просто площадката тук е мъничка, мъчно може човек да се размине, затова така му се струва.

— Тогава ето какво — все пак старайте се да не се срещате. Да не се чувства тук като пленник. Наистина, аз сам дадох заповед да не се изпуска от очи и не отменявам заповедта. А това е деликатна работа, нали...

Медведев гледаше изпитателно в строгото лице на боцмана.

— Той е добър, простодушен момък, няма защо да му тровим живота. А?

Агеев мълчеше.

— Защо мълчите, боцмане?

— Аз си спомних, другарю командир, нещо за покойния си баща. Той беше рибар, живееше край морето, неук човек, ходеше през Бяло море в Саловка на поклонение. Той винаги ми показваше иконицката на Саловецката богородица, копие от иконата, която виси пред църковната порта. А на иконицката зеят две кръгли дупки, там, дето гюлетата на английските кораби са пробии Саловецката икона.

— Защо разправяте сега това?

— Ами затова, защото баща ми със своята неграмотност винаги ми казваше: „Макар че англичаните явно са се променили и ние имаме мир с тях, все пак човек трябва да си отваря очите.“ А после добави: „С мечката се

сдружи, но нека твоята ръка секирата държи." Има такава една поговорка у нас...

— Уместна пословица, старшина!

— И макар да нямам нищо против този летец, дойде ми на ум една странна мисъл.

— Каква мисъл? — нададе ухо Медведев.

— Струва ми се, че той носи чужди дрехи. Не видяхте ли как вместо да пъхне кърпичката в джоба си, я изпусна? Като че не е свикнал с тази дреха.

Медведев неспокойно прокара ръка по лицето си.

— Въобразявате си, боцмане. Странни мисли ви минават...

— Тъй вярно, другарю командир. След всички тия походи скоро зелени дяволи ще почнат да ми се привиждат. Разрешете да ида да си почина?

— Идете... Впрочем, почакайте, боцмане. Агеев се спря.

— Макар и да ви минават странни мисли, все пак предпазливия и бог го пази. Та така значи е казвал баща ви? Разбира се, по-добре би било тези външни хора съвсем да ги нямаше тука. Но щом веднъж са тук, необходимо е наистина да не ги изпускаме из очи. Вие заповядахте ли на Фролов да наблюдава също О'Греди?

— Тъй вярно, казах му.

— Тогава вие можете да си починете сега... Да не забравя, не знаете ли какво кроеше там жената?

— Стъкмява си нов костюм. Аз имах една излишна моряшка дреха — преди време мо-

рето изхвърли тук цял куфар... Аз ѝ предложих. Противно ѝ е да носи този халат...

Те се върнаха в кубрика. Жената отново стеснително скочи, позабави се, после се плъзна към изхода с тъмно вързопче под мишница.

— Исках да ви предупредя — каза Медведев, — не бива да ходите до края на площадката, могат да ви видят отдолу.

— Добре — със слаб глас каза Маруся.

— Не бива да палите огън. Имате ли кибрит?

— Нямам кибрит. — Няма да паля огън.

Агеев легна, свит в ъгъла под платнището си. Маруся се позабави, сякаш искаше да каже нещо... Въздъхна отведнъж и изчезна през вратата. Агеев стана, безшумно излезе след нея.

Кулбин бързо пишеше пред апарата.

— Другарю командир, получихме отговор на нашата радиограма.

Подаде едва белеещо се листче.

— Десант ли, другарю командир? — запита шепнешком. — Може би на разсъмване.

— Да, десант, Василий Степанович, мили! — очите на Медведев се смееха, той като че подмладя, отдавна Кулбин не беше виждал такъв своя командир. — Утре всичко ще се реши. Може би прекарваме тук последна нощ. Може би утре...

Той не се доизказа. Радост гресше в неговите очи, но той се овладя, сподави порива, който напираше навън. Неговият глас стана по-сух, по-отсечен.

— Сега, през последната нощ, ще трябва да бдим, да не я оплескаме. Идете да смените Фролов. Той май че второ дежурство кара: за всеки случай нека поставим постоянни постове тук, до радиоапарата, и до пътя за пролома... Наблюдавайте нашите гости — оттам, дето дежурим, се вижда цялата площадка... След четири часа ще ви смени боцманът. Вие вечеряхте ли?

— Тъй вярно.

— Тогава идете да дежурите.

Кулбин взе автомата и платнището си. Медведев остана сам.

Той почна да се разхожда напред-назад из кубрика. Болно, неспокойно се свиваше сърцето му, искаше му се да прави нещо, без да отлага, още сега...

В кубрика влезе Агеев.

— Другарю командир, жената отиде под скалата, изглежда новия си костюм премерва, англичанинът е с Фролов.

— Добре. Починете си.

Агеев легна, зави се с платнището. Медведев крачеше из кубрика. Погледна Агеев, който беше обърнал бронзово лице към стената. Агеев дишаше дълбоко и равномерно.

— Юнак боцман! — не можа да сдържи възторга си Медведев.

Боцманът мръдна, отвори очи — като че не беше спал, въпросително погледна Медведев.

— Нищо няма, старшина, спете.

Боцманът отново затвори очи.

В кубрика влязоха Фролов и О'Греди. Сигналистът, както винаги стремителен, бърз,

внесе със себе си отвън свеж въздух, лъх от океана.

— Изкарах дежурството... Разрешете да седна, другарю командир. — Едва различим в полумрака, той седна на леглото, взе втикатата зад ухото си цигара. — Сега нищо не ми пречи да запуша. Мистер О'Греди ме почерпи още когато бях дежурен. Аз му казвам: „През време на дежурството не се пуши, а след дежурството — на драго сърце...“ Ще запалим ли, мистер О'Греди?

Той тури цигарата в уста, посегна да вземе кибрита. О'Греди се наведе и внезапно му взе цигарата.

— Ама какво е това от вас! — скочи Фролов. Летецът пхна цигарата в джоба си. — Ние така с хората не се държим, мистер!

— Кошън! Нот лайт!¹ — каза летецът, като отделяше думите една от друга. Усмихна се, вдигнал нагоре палеца си.

Медведев погледна с укор Фролов.

— Капитан О'Греди е напълно прав. Вечер е сега, не трябва да има никакво палене. Все тия ваши истории с кибрита, Фролов!

— Но той можеше да ме предупреди по друг начин. Не да дърпа направо от устата. Той не се намира у дома си. Не са му хората тук слуги...

— Добре, ще му кажа. — Медведев не можа да сдържи усмивката си: така откровено се прояви обидата на Фролов. — Навечеряйте се и лягайте да спите. Облечете се по-добре.

¹ Внимавай! Не трябва светлина! (англ.).

Засега налага ви се да легнете въвън под скалата... Тук трябва да настаним жената, англичанина... И, виждате ли, боцманът си почива...

Но англичанинът не пожела да спи в кубрика. Обясни, че е облечен достатъчно добре, може да легне въвън, не иска да притеснява домакините на помещението... Увещанията не помогнаха... Медведев му даде платнището си...

О'Греди излезе. Медведев погледна навън. Летецът се намести под скалата, встрани от входа. Като се загръщаше в платнището, той приятелски кимна на Медведев. Притихна на камъните...

— Боцмане! — тихо повика Медведев.

Агеев се приповдигна.

— Не ви ли се ще да подишате свеж въздух? Нашият гост легна въвън. Я му правете компания.

Агеев излезе, сграбчил памуклийката.

Така бързо се спусна есенната нощ, че мъчно беше да се види Маруся, която в новия си матроски костюм приличаше на строен юнга¹.

— Легнете на леглото — меко каза Медведев. — Там има одеяло, завийте се.

Тя мълчаливо се плъзна в леглото, загърна се с одеялото.

Медведев седеше до радиопредавателя. Почти пълен мрак цареше в помещението, виждаше се само отворът на входа като мътен

¹ Юнга — дете-моряк.

правоъгълник и едва се очертаваше прозорчето отгоре. Отвън свиреше вятърът.

Жената спеше неспокойно, приповдигаше се, на няколко пъти изстена. Медведев често-често поглеждаше светещия циферблат на ръчния си часовник. . . Колко бавно тече времето. . . Мисли за Настя, за Альоша, спомени, мечти за бъдещето се въртяха като искри в мозъка му. . .

В полунощ той събуди Агеев, легнал до летеца, под скалата. Боцманът стана безшумно, отиде да смени Кулбин. Кулбин влезе в кубрика, като потропваше с крака.

— Студено ли е, Василий Степанович?

— Не е толкова студено, само че вятърът пронизва.

— Добре. Значи утре няма да има мъгла. . . Дежурството спокойно ли мина?

— Дежурството мина нормално, другарю командир.

— Лягайте, стопляйте се. Когато дотрябва, ще ви разбудя. . .

Кулбин легна до Фролов, като съдържаше неволната си прозявка. Медведев отново седна до радиостанцията, загледа се в тъмнината с широко отворени очи. . . Току поглеждаше навън и виждаше смътните очертания на спящия както по-рано О'Греди.

Чак преди разсъмване събуди Кулбин. Отпърво искаше да вдигне Фролов, но сигналистът спеше като пребит. Кулбин се пробуди веднага.

— Поседете, Василий Степанович, до радиостанцията. Ей сега ще пратя тук боцмана.

Той излезе вън. Вятърът шумолеше по камъните, отдолу долиташе глухият тътнеж на океана. Площадката водеше полегато надолу към входа на прохода.

— Дай крак — зачу се из мрака гласът на Агеев. И подир миг: — Елате насам, другарю командир.

Медведев не различи боцмана, колкото и да се взираше в мрака.

— Мигар вие ме виждате, старшина? В такава тъмнина?

— Няма, другарю командир, такава тъмнина, в която нищо да не се вижда. При това зад гърба ви е небето, вашият силует ясно се откроява.

— Има ли произшествия през дежурството?

— Всичко е нормално. Велнъж като че някой се приближи откъм кубрика, аз извиках — мълчание. Може би това беше вятърът... Той така си и скача по камъните.

— Спи ли ви се много, старшина?

— А, че не особено... Нещо ми е неспокойно в душата, другарю командир.

— Тогава нека Кулбин поспи още. Постоите до радиостанцията. Утре той ще има много работа, нека си отпочине хубавичко.

— Слушам — тръгнал вече, отговори боцманът.

Старши лейтенантът се прислони към грапавия влажен гранит, пооправи на шията си ремъка на автомата. Назъбеният гребен на урвата започна да се очертава по-ясно, небето от тъмносиньо ставаше сиво. По-отчетливо се отделяха дългите като ивици черни облаци...

Вятърът шумолеше по камъните. Притихна съвсем. После взе да духа по-силно, пронизваше до костите.

Беше вече съвсем светло, небето се наливаше с розов и зелен цвят, когато иззад скалите се показва Фролов, който закопчаваше в движение памуклийката и пооправяше кепето си. Изпъна се на две крачки от Медведев.

— Разрешете да приема дежурството, другарю командир!

— Как спяхте?

— Сънят и пиенето са такова нещо, другарю командир, че никога не стигат. Но все сънувах някой и друг сън.

— Измийте се, закусете и елате да ме смените.

Фролов коленичи до ручея, изми се, избърса се с кърпата, която извади от джоба.

— Не ми се яде, другарю командир, но на — ще ми се да запаля една цигара преди дежурството. Да се разсъня напълно.

— Как е летецът?

— Току-що се събуди, търка очи и върти из пръстите си табакерата. Поздрави ме като виновен. . .

— Добре, идете да изпушите една цигара. И на Кулбин кажете да приеме дежурството от боцмана в кубрика.

— Веднага.

Почти бежешком Фролов изчезна зад скалата.

Сега, когато утринната роса блестеше по скалите, късчета синкава мъгла нерешително се полюшваха в каменните тънки и все по-

ярко се разгаряше кръгозорът, на Медведев страшно много му се приспа. Под клепачите си сякаш имаше насипан пясък, автоматът му се струваше необикновено тежък.

Той с мъка дочака Фролов, предаде му дежурството и отиде в кубрика.

Летецът с румено лице, отспал си очевидно хубаво, приятелски му кимна, като допушваше цигарата си.

Жената седеше на един камък встрани. Тя изглеждаше по-тънка, по-стройна в своята набързо съшита матроска дреха. Косите ѝ бяха разпуснати. Отметна ги назад и се загледа неподвижно в далечината...

Медведев едва се замъкна до леглото. Като че заспа, потъна в дълбок блажен мрак, още неуспял да тури глава на възглавницата...

Събуди се от нечий настойчиви побутвания. Над него стоеше Агеев.

— Време ли е за ставане, старшина?

— А бе то не е време за ставане, вие само преди десетина минути затворихте очи. Да излезем, другарю командир.

С учудване Медведев видя: боцманът държеше в ръце сивкавобяло вързопче. Излязоха навън. Агеев отведе Медведев почти до самия гробен. Разгърна един бял халат.

— Този халат, другарю командир, дето нашата гостенка носеше, беше втикнат с единия край в пукнатината зад урвата. Развяваще се на вятъра като знаме. Нашият мистър ми го показва. Аз преди да си легна, обиколих площадката. Боцмански навик — да се огледа палубата: всичко в ред ли е? Изведнъж

той ме настига, сочи ми зад скалата. А оттам сякаш чайка маха с крило. Поглеждам през борда — халатът се вее. Добре, че почна да се развиделява отскоро, може би не са успели да ни открият.

— Кой направи това? — гласът на Медведев секна.

— Мисля, че не е англичанинът. Защо му е нужно сам да се издава?

— А къде е жената?

— Седи си в кубрика, сякаш нищо не е станало.

Медведев погледна. Жената седеше умислена на камъка. Летецът не се виждаше. Но ето той излезе от кубрика, полека тръгна зад скалата, натам, където беше на пост Фролов.

— Маруся! — повика боцманът.

Жената скочи от камъка. Приблужи се до него с неспокойни, неуверени крачки.

— Може би е нужно и него да повикам, другарю командир?

— Не бързай, боцмане, най-напред да поговорим с нея.

Летецът се скри зад скалата. Маруся се приближи и се спря, като гледаше плахо и въпросително.

12. КОГАТО ЗАМЛЪКНА РАДИО-ПРЕДАВАТЕЛЯТ

Маруся мълчеше, взряна в халата, който се намираше в ръцете на боцмана. Той сякаш привличаше погледа ѝ като магнит. Само

бегло погледна лицата на Агеев и Медведев и отново гледаше, без да сваля очи от светлите парцали.

— Къде оставихте вчера вашия халат? — тихо запита Медведев.

— Не си спомням точно — отсечено каза Маруся. -- Отнесох го нататък, скрих го между камъните. Повече не можех да го гледам. Неправилно ли съм постъпила? — тя вдигна очи и тозчас ги наведе.

— Халатът ви беше закачен на скалите като знаме! — гласът на Медведев зазвънтя като стомана. — Защо сте направили това?

Сега жената го гледаше втренчено. Чертите ѝ бяха неподвижни. Само очите, широки и светли, бяха живи върху мъртвешки бледото ѝ лице.

— Коя сте вие? — продължи Медведев. Ярост го обзе. Безсънната нощ, стаената мъка, страхът за изхода на делото усиливаха тази ярост. — Коя сте вие? Наистина ли сте рускиня?

— Аз съм рускиня — прошепна Маруся. Тя стисна длани, малките мургави пръсти с очупени нокти побеляха. — Не разбирам. . . Свих го на топка, на сбита топка, напъхах го дълбоко в пукнатината. — Устните ѝ заиграха, но очите ѝ си оставаха сухи.

— Защо искахте да ни издадете на немците? — запита Медведев.

— Да ви издам на немците? — повтори тя, сякаш не вярваше на ушите си. — Да ви издам на немците? Аз ли да ви издам на немците? Аз ли? Аз!

Дъхът ѝ спря. Тя мълчеше, вдигнала ръка загледана втренчено в Медведев. Нейното измъчено, страшно изпито лице, някога младо и красиво, цялото трепереше от мъка и обида. В това лице нямаше нито спомен от вчерашната плахост и принизеност.

Тя не можа да говори: сълзи рукнаха от очите ѝ, зарониха се по хълтналите ѝ набръчкани бузи. . .

Агеев внезапно се обърна, тръгна, почти хукна към кубрика. Маруся се сви, закри с пръсти лицето си и падна на камъните.

— Какво направиха те с нас. . . — повтаряше тя сред ридания.

Студена пот течеше по лицето на Медведев.

— Другарю командир! — раздаде се гласът на Агеев.

Нещо толкова необичайно, зловещо имаше в този глас, че дори и Маруся се озърна назад. Медведев се спусна към кубрика.

Кулбин седеше до масата в странна, неестествена поза, отпуснал глава, с едната ръка обхванал радиопредавателя. По остриганата му глава течеше струйка кръв. Агеев подкрепяше радиотелеграфиста, който беше се наклонил ниско.

— Какво има? — викна дотърчал Медведев.

— Изглежда, умрял е. . . — със стон отговори Агеев. Той се изправи, неговата корава длан беше изцапана с кръв. — Да вървим по-скоро!

Той изхвъркна от кубрика. Медведев се затича след него.

— Там е Фролов. . . Няма да го пропусне. . .

Агеев мълчеше. С рязко движение откопча кобура. Заобиколиха скалата, която заслоняваше пътя надолу към пролома.

— И той ли е убит? — задъха се Медведев.

Фролов седеше стърчен до самия пролом. Той беше оборил глава на коленете си, стиснал здраво автомата в ръце. Агеев дотича пръв, раздруса го за рамото, сигналистът почна да се навежда на една страна, без да изпуска автомата. Агеев го повдигна разкопча памуклийката му.

— Изглежда няма рани. . .

Фролов дишаше тежко, неговите неவிждащи очи бяха полуразтворени.

— Той е отровен, другарю командир. Този шпионин е упоил и двамата. С цигари: когато заранта се приближих до тях, те тримата тъкмо допушваха цигарите си. . . Другарю командир, аз ще го настигна, още до потока!

— Вървете. . . Не, почакай, братко! — Само в мигове на голяма сърдечност, на най-голямо напрежение Медведев преминаваше, без да забележи сам, на „ти“ с подчинените си. — Да не издебне и тебе. Какво оръжие има той?

— Пистолет и две бомби — взел ги е от Кулбин. . . Аз ще го догоня, ще го довърша. . .

— Гледай да не те издебне — повтори Медведев. Той се обърка — може би за пръв път в живота си: твърде неочаквано го сполетя бедата.

— Той няма какво да ме издебва — викна вече из пролома боцманът, — той сега май като заек търчи по скалите!...

Медведев вдигна Фролов. Сигналистът беше страшно тежък. „Мъртвите и изгубилите съзнание — мина през ума на Медведев — стават кой знае защо по-тежки, с цялото си тегло те се стремят към земята“. И като се олюляваше, понесе Фролов към кубрика.

Всичко се разви в един миг. Той остана на пост сам — сега, когато така беше нужна помощта на всички... Кулбин е убит, Фролов е отровен, боцманът също навярно отиде на смърт. А може би Василий Степанович е още жив?

Той положи Фролов на леглото. Сигналистът както преди дишаше тежко, винаги руменото му мургаво лице беше добило синкав цвят. Маруся се наведе над Кулбин до масата.

— Какво става с него? Наистина ли е мъртъв? — В гласа на Медведев още трепкаше плаха надежда.

— Аз нищо не можах да сторя... — Маруся вдигна обляно в сълзи лице — черепът му е раздробен.

— Разбирате ли нещичко от медицина? Простете, аз ви обидих, но за това сетне... Може би ще помогнете на Фролов?

— Аз... преди да бъда пленена... учих в санитарни курсове... Исках да постъпя в армията. — Гласът ѝ беше тих като въздишка.
— Може ли да видя какво му е?

— Разбира се, то се знае... Ако можете да му помогнете... Ето походната аптечка...

Медведев вдигна Кулбин, изнесе го навън. Василий Степанович вече изстиваше. Медведев го отнесе встрани, положи го на камъните, покри главата му с платнището. Седна до него, като се стараеше да се съсредоточи.

Настъпи слънчев, ветровит ден. Духаше от североизток. „Навярно вълнението се усилява“ — помисли си Медведев. Глухият тътнеж на блъскащите о брега вълни долиташе отдолу.

Какво да се прави? Днес ще започне десантът, необходима е корекция... Затвори очи — и изведнъж от мрака изникна лицето на виновника за катастрофата: весело, смеещо се, с кръгли очи, с червени жилчици по тях, с бакърена четина над горната бърна. „Доверих му се като глупак!...“ Медведев си спомни всичко станало — стъпка по стъпка...

Ясно, той е преоблечен гестаповец... Не напразно боцманът каза, че носи чужд костюм... Ето защо вчера отне цигарата на Фролов: искал е да го отрови по време на дежурството, а след това се е уплашил да не се издаде... А днес отрови наведнъж двамата, като отвлече вниманието ни с халата... Точно за толкова време, колкото му беше нужно, за да убие радиотелеграфиста, да развали радиостанцията... А радиостанцията? Разбира се, строшил я е.

Той се спусна обратно към земянката. Маруся се беше навела над Фролов, като се мъчеше да го постави по-удобно на леглото...

Медведев се наклони над радиопредавателя, отместен настрани и опръскан с капки кръв.

Стърчеше скъсана жица, блестяха парченца стъкло. Но запасният комплект? Успял ли е да го счупи диверсанта и него?

Не, ето го, грижливо опакован. Предвидливият Кулбин го е скрил в ъгъла, зад леглото. Медведев припряно разгъна запасните части, избърса от радиостанцията кръвта и започна да поправя предавателя.

Той се откъсна от работата само да погледне Фролов. Сигналистът спеше, дишането му ставаше по-равномерно и по-тихо. Маруся седеше на леглото, загледана в лицето на Фролов.

— Скоро трябва да дойде на себе си... Аз направих всичко, което можах.

— Благодаря! — меко каза Медведев.

Той се замисли за миг. Взе от масата заредения си автомат.

— Искам да ви възложа една задача... Умее ли да стреляте с автомат? — Тя кимна с глава. — Тук особени знания не са нужни...

Приблужи се до леглото, показва ѝ как да борава с автомата...

— Ето, вземете го, застанете на дежурство там, където беше Фролов. Ако някой се покаже от пролома, веднага изстреляйте един ред, за да ме предупредите... На близко разстояние ще улучите.

Пак долови в очите ѝ оня, още по-рано забелязан, непонятен израз. Но плахост, неувереност сега нямаше в движенията ѝ. . .

— Вие. . . не ме подозирате вече, нали? — тихо попита Маруся.

— Разбира се, не. . . — Той ядосано се намръщи. — Това е било хитро измислено от оня фашист. Той е трябвало да отвлече вниманието ни от себе си, знаел е, че боцманът непрекъснато го следи. Само че как е намерил в скалите халата?

— Когато скрих халата в камъните, стори ми се, че някой гледа отзад. Озърнах се — няма никой. Помислих, че може би сте вие. . .

Тя млъкна. Медведев виждаше, че на устните ѝ трепти някаква неизречена фраза.

Тя стоеше до изхода, като че очакваше, сякаш се готвеше да издума нещо. . . Мълчаливо излезе от кубрика.

Той отново се наведе над радиоапарата. Сменяше една част с друга, съединяваше скъсаните жици. А пред очите му стоеше лицето на Маруся, лице на девойка-старица. . . Всички те са минали през тая мъка. . . Нима и Настя? Той се мъчеше да отвлече съзнанието си другаде, да мисли за друго и отново си представи лицето на Настя, обезобразено от дълги месеци страшно робство. . .

Но образът на Настя се загуби някъде в съзнанието му. Сега той можеше да мисли само за работата, само за онова, което трябва да се противопостави на диверсията на врага!

И в същото време все по-яростно и по-бързо възстановяваше радиостанцията. Загуби

представа за времето. Ужаси се, когато погледна часовника. . .

Защо не се върна Агеев? Дали не се виждат вече десантните кораби?

Той излезе.

Полази към горния гребен на скалите, надникна. Както винаги брегът беше див и безлюден на пръв поглед, океанът страхотно буцеше, нарастваха биещите се о брега вълни, увеличи се пенливата линия покрай лъка-тушните брегове. Хоризонтът се открояваше отчетливо като приповдигната над морето черта. „Времето се застудява!“ — помисли си той по навик, като стар моряк. Но небето още беше чисто, скалите бяха топли от отвесните слънчеви лъчи.

Отново се върна в кубрика, наведе се над апарата. Главните части бяха вече заменени. Но апаратът мълчеше, той беше също мъртъв, както стопанинът му, който лежеше вън.

Всичко пропадна, постът не ще може да съобщи корекцията. Поради своята лекомисленост, от престъпната си доверчивост, той, командирът на поста, провали цялата операция, излъга доверието на флота. . . Наистина, имаше още един изход. . .

Чу дълбока въздишка зад гърба си, шумолене на суха морска трева.

Фролов, приповдигнат на леглото, го гледаше с недоумение.

— Какво става, другарю командир? Да не съм заспал на поста? В главата ми се въртят воденични камъни. . .

Медведев накратко му разказа всичко.

— Вася! — едва можа да промълви Фролов — Вася загина! Разрешете ми да видя приятеля си.

Той излезе, като се заваляше, с несигурен вървеж. Медведев пак се наведе над радиоапарата. Не, той не може да поправи апарата...

След няколко минути Фролов се върна.

Влезе прегърбен, отведнъж състарен, с очи, дълбоко хлътнали под дългите мигли.

— Лежи, като че си спи. — Фролов изхлипа, ухапа дебелата си устна. Той с все сили се сдържаше да не заплаче, но две прозрачни сълзици изведнъж се търкулнаха изпод миглите и оставиха браздулици по мургавата мъхеста кожа. — Другарю командир, нали той казваше: „Сълзите на моряка са толкова скъпи, колкото кръвта му.“ Аз бих дал за него, вярвайте ми, кръвта си... Най-добрият ми приятел... А боцманът? Мигар и той... загина?

— Не, аз мисля, Агеев ще се върне.

Фролов тъжно го погледна.

— Гледай какъв хитър вълк. Заранта дойде при мене, сякаш се извиняваше за вчерашното. „Хев ей сигарет!“ Ех, защо пък да не взема? Запушихме с Вася...

Внезапно недоумение се плъзна по лицето му.

— Но нали и той пуши с нас от една и съща табакера!

— Значи знаел е какви цигари да ви даде.

— Медведев стремително стана. — С приказки няма да се поправи работата. Радиостанцията е повредена, не можем да приемаме

сигнали, да дадем корекция... Да идем да видим — може би нашите кораби вече са на хоризонта.

Те излязоха вън. Сенките от скалите се удължаваха, вятърът духаше все по-остро. Денят приближаваше към края си.

Припълзяха до ръба на урвата. Легнаха един до друг с бинокли в ръце. В светлите кръгчета на лещите израснаха еднообразните тъмносини, с пенести гребенчета талази. Полюляваше се назъбената линия на хоризонта.

Над нея висяха продълговатите облаци. Все по-силно духаше вятърът.

— Другарю командир! — кой знае защо шепнешком каза Фролов.

— Какво искате?

— Ами какво ще правим с Вася? ... Той замълча, с мъка пое дъх. — Трябва да го погребем.

— Тази нощ ще го погребем, приятелю. Сега не можем да оставим дежурствата. Десантът може да започне всяка минута.

— А как ще дадем корекция... без радиостанцията?

— Как?

Медведев гледаше легналия до него моряк, стройните му младежки плещи, загорялата шия, руменото лице под вълненото кепе. — виждаше го като че за първи път.

Мисълта, която му дойде на ум преди малко, изглеждаше немислима, неизпълнима. Трябва ли той, смее ли той да прати на сигурна смърт и този красив, пълен с живот момък?

— Има един изход, Фролов — бавно каза той.

Сигналистът го гледаше с широко отворени кестеняви очи.

— Виждаш ли, ако не нагласим работата с корекцията, целият ни пост пропада. Корабите няма да могат да стрелят по укрепления — онези, дето ги открихме. Радиостанцията не работи. Остава ни флажната сигнализация.

Фролов мълчаливо слушаше. Медведев помълча.

— Не знам какво ще излезе от това. Но може и да излезе нещо. Чайкин клон е високо над морето, той се вижда далече и от брега, и от корабите. Аз сам бих се решил да сигнализирам, но не мога бързо.

Фролов разбра. В очите му светна обида.

— А на мене мигар не се доверявате? Аз съм първокласен сигналист, седемдесет знака пиша в минута.

— Зная... Но ти разбираш ли с какво се наемаш? Трябва да застанеш на открито място, над самата урва. Всичките им оръдия и картечници ще бият по тебе като по мишенка.

— Дано пък не ме улучат — просто каза Фролов. — Другарю командир, добре сте я наменили вие тази работа!

Той се приповдигна на камъните, гъста румена заля бузите му. И изведнъж се напрегна, изпълна се, притисна до лицето си окулярите на бинокъла.

— Наши бойни кораби на хоризонта!

Медведев също гледаше натам. В лещите блискаше безкрайният океански простор. Бре- гът се вдаваше във водата като дълги извити клещи на рак. Блещукаше и светеше назъбе- ният хоризонт.

— Вдясно, курсов ъгъл десет, другарю ко- мандир!

И наистина в посоченото направление треп- наха по вълните едва видими назъбени иви- чки.

— Да дадем корекцията, другарю коман- дир. — Фролов не снемаше бинокъла от очи. — Не се страхувайте за мене. Вася Кулбин обичаше да казва: „Морякът гълта куршу- мите, с ръце лови бомбите.”

Той погледна Медведев и се запъна. До него беше предишният сдържан, стегнат коман- дир, какъвто Фролов беше свикнал да го виж- да върху мостика на катера през бойните по- ходи. Погледът на Медведев стана твърд, а движенията му пестеливи и бързи.

Старши лейтенантът извади от планшета картата. Вятърът размяташе и подвиваше ле- ките ѝ краища. Медведев разгъна картата в една вдлъбнатинка, притисна я отстрани с парченца гранит.

— Донесете ракетния пистолет и сигнални- те флагчета!

Фролов се спусна към кубрика и се върна с един голям, старинна форма, пистолет. Втък- на в дулото му картонен ракетен патрон. От мушамения калъф извади две червени флаг- чета.

Корабите се приближаваха. Виждаха се вече очертанията на широките наведени комини, ъглите на оръдейните надстройки. Но брегът се потаи, като че в скалите нямаше настръхнали, насочени към морето батареи.

— Ракета! — заповяда Медведев.

Фролов вдигна ракетния пистолет. Тясна димна лента се изви над височината, високо в небето пламна ален парцал от пушек. Миг след това също такава ракета се извиси над флагманския¹ ескадрен миноносец.

— Пригответе се за корекция! — заповяда Медведев, без да сваля бинокъла от очи.

Фролов пристъпи с по едно развяно флагче във всяка ръка. Изправен сега на самия край на ветровитата бездна, той се виждаше ясно и от морето, и от брега. И издебнал мига, преди да започне сигнализацията, направи онѝва, което прави не един червенофлотец, загледал в очите на смъртта, без да превива гръб пред врага.

Той смъкна и хвърли на камъните вълнено-то си кепе и като извади внимателно от пазвата си, поизпъна се и юнашки накриви старата си, пропита със сол, безкозирка със златни букви и панделки, развени от планинския вятър.

¹ Флагмански кораб — корабът, на който се намира флагманът (командуващият ескадрата или флота).

13. ДВУБОЙ

— Той няма за какво да ме издебва! — викна Агеев на Медведев, като се спусна след диверсанта към изхода на пролома.

Такава беше първата му мисъл. Разбира се, мнимият англичанин ще се помъчи да не изгуби нито минута, да използва предимството от време, за да иде при своите, потулен сред скалите. Но на Агеев тозчас му дойде на ум друго съображение.

Не е вярно! Може би един неопитен враг би направил тъкмо така, но изпитаният разузнавач, разбира се, ще използва особеностите на местността, ще се скрие зад някоя скала, за да причака онези, които го преследват, и непременно да се разправи с тях.

„Това е! — мислеше, като тичаше боцманът. — А къде ли ще чака той? Разбира се, на прехода за стръмнината. Ще трябва там да се позабавя, да изляза на открито. И там той ще стреля, както се стреля на лов.“

И вместо да прескочи на един дъх пенливата вода, Агеев, изминал тичешком пролома, легна, припълзя към храсталаците край потока и без да разтваря с ръце зеленината, надникна навън.

През дантелите на листата, пронизани от слънцето, чернееха мокрите камъни, блестяха пръските на потока.

Мълчаливо на отсрещния бряг се трупаха скалите.

Агеев знаеше: покрай отвесната стена, наравно с входа на пролома, където той лежи

сега, има процеп, тясна издлатина, също затулена отвън с листак.

Без да размърдва клоните, боцманът припълзя към тази издлатина покрай стръмнината, до онова място, където урвата свиваше встрани и рекичката правеше завой.

„А може би напразно си губя времето, не мецът отдавна вече е отишъл при своите“ — мъчеше го неотстъпна мисъл.

— Не е истина! Бързай полека! — измърмори той своята любима поговорка. Напрегна се, прескочи потока, почна да се връща пълзешком, прилепен до камъните.

И срещу входа на пролома, зад първия завой, лице с лице се сблъска с притаения враг.

Диверсантът лежеше с готова бомба в ръка и гледаше към скритото в зеленина гърло на пролома.

Едно съвсем друго — напрегнато, изпънато лице, с полуоголени зъби под приповдигнатата горна устна, погледна Агеев.

Боцманът скочи напред.

Бомбата се търкулна по камъните. Агеев вдигна пистолета. Но с пъргавина, почти невероятна за такъв дебел, тромав човек, мнимият О'Греди го сграбчи за ръката. Те се залюляха над самата вода. Врагът се отскубна, изви се като змия и изчезна зад скалата.

И после — минути на стремително катерене по скалите, тичане по камъните, под слънцето и вятъра. И най-после Агеев легна ничком, жадно се напи със студена вода, която се златееше в една обраснала с мъх вдлъбнатина.

Той изтри обилната пот, която заслегяваше очите му. Повдигнал предпазливо глава, обгърна с поглед околността.

Сега пред него се простираше плоска падинка, приличаща на изсъхнало океанско дъно. Ни дървета, ни високи храсти. Същият пейзаж, какъвто е навред в тази област на вечен мраз: гранитни морени, натрупани една връз друга, ръбести плочи. Тук-там жълтеникавите клончета на пълзяща бреза плътно се притискаха към камъните.

Зад тая падинка, обхванала я в полукръг, се виеше далечната линия на планинското автомобилно шосе — същият път, който водеше към изоставените никелови рудници.

Боцманът лежеше зад голям огладен от вятъра валчест камък; от камъните лъхаше лек морски аромат на водорасли и сол. Отгоре грееше слънцето, но отдолу леденият студ вече проникваше през дрехите.

Успя ли той да пререже пътя на немеца, да прегради бягството? Агсев погледна циферблата на плоския ръчен часовник — този часовник му беше подарил адмиралът за една разузнавателна операция. . .

След като мнимият О'Греди се изскубна и се скри зад скалата, боцманът не тръгна да го преследва, а се спусна напреки по един много кратък път, който той едничък знаеше.

И ето сега той лежеше зад един голям валчест камък и оглеждаше цялата падина. Знаеше, че ако врагът не се е добрал още дотук

— а за това време той не можеше да се добере, тъй като боцманът беше дошъл до валчестия камък направо, по стръмните еленови пътеки, — той не ще може да премине през падината, без да изложи на изстрелите своето едро тяло... Агеев лежеше, запъхтян, изпотен с приготвена бомба и тежък пистолет в ръце.

Слънцето блестеше над камъните, повиснало в бледосиньото небе.

Наоколо се простираше огромната тишина на пустинята.

И ето, Агеев отново зърна врага.

Той пълзеше по края на падината, прилепен така, че почти не се отделяше от линията на плочестите блокове. Пълзеше на четиридесетина метра от боцмана и само десетина крачки го деляха от горния край на падината.

Агеев стреля три пъти подред и като се приповдигна, запрати в същия миг бомбата.

Той не улучи. Диверсантът се плъзна встрани бързо като змия. Не улучи! Бясното тичане по камъните, вълнението, умората от безсънните нощи бяха оказали своето въздействие.

Агеев погледна часовника си. Легна ничком... Високо в небето грееше слънцето, гърбът му беше затоплен, но коремът му леде-несше, леки тръпки полазваха по тялото му... Какво пък, той ще чака, докато врагът се подаде зад камъните, колкото и време да трае това чакане...

Но това чакане трая осем часа...

Слънцето вече пресичаше небосвода, неведнъж го овладяваше непреодолима дрямка, главата му се отпускате на камъните. Боцманът взе един остроъгълен камък и го постави с острия му край нагоре... И когато главата му сама се отпускате, острата болка на убождането го караше отново да идва на себе си, прогонваше дрямката...

Издад зеленикавия камък се показва кръгло кожено рамо.

Боцманът не стреля.

Рамото пошавна, изчезна, отново се подаде. Агеев мрачно гледаше. Усмихна се, стреля. Рамото трепна и се скри зад скалата.

Агеев не ставаше издад камъка.

Той познаваше хилядите хитрости на първобитната планинска война. В този двубой той залагаше не само своя собствен живот.

Агеев вдигна един клонест жълтокафяв, като че огладен, еленов рог, който намери сред камъните. Забучи рога между два камък. Завърза за него дълго и тънко въженце, което носеше винаги в джоба си. Свали кръглото си вълнено кепе, пооправи го, закачи го на горните клончета на рога.

Той размота въженцето и се отдръпна пълзешком настрана, плътно прилепен до земята, без да се показва издад камъните. И щом се отдалечи десетина крачки, взе на прицел далечната скала, където беше изчезнало рамото на врага, и внимателно придръпна въженцето.

Изпитана хитрост на северните снайпери!

Рогът помръдна, кепето като глава на жив човек кимна зад камъните. Агеев видя: иззад скалите се вдигна ръка и пистолет. Кепето трепна, пробито през средата.

Пистолетът на разузнавача екна два пъти. Оръжието на врага подскочи във въздуха и падна на плочите.

— Я гледай колко си хитър — промърмори Агеев. — Вместо рамо беше показал празен комбинезон, а? Какво ще правиш сега с простреляната си лапа?

Сънливостта му мина, сърцето му силно биеше, изведнъж се изостриха всичките му сетива. Сега крайт на врага е сигурен.

Беше лежал повече от немеца, надхитрил го беше. Сега трябваше да чака резултатите.

Но радостта му трая малко. Иззад скалите, където лежеше раненият фашист, се изви тънка колеблива струйка дим.

Тя се разширяваше, сгъстяваше се, изви-
тият кафяв стълб растеше, бавно се полюляваше над камъните.

— Своите ли викаш, гадино? — учудено, с ярост промърмори Агеев.

Той се сви на кълбо. Сърцето му биеше силно и бурно. Трябва да рискува. Не бива да губи нито минута. С огромни скокове, без да се крие повече, Агеев се хвърли към прикритието на врага.

Срещу него се завъртя във въздуха бомба, хвърлена несигурно с лявата ръка. Агеев се прилепи до камъните.

Когато взривът избухна, той отново скочи на крака. На лъкатушки стигна прикритието. Два изстрела изсвириха покрай ушите му.

Пред него без комбинезон, в розова трикотажна риза, прилепнала на тлъстите му гърди, стоеше мнимият О'Греди, като крепеше с лявата ръка окървавената китка на дясната. Страшна омраза беше изписана върху дебелото синкавобледо лице, в широко разтворените му възпалени очи.

Те стреляха едновременно, Агеев може би със секунда по-рано. Диверсантът се люшна, изпусна пистолета си, падна възник, с глава в димящия огън.

Върху брезовите клонки, които працияха, тлееше обгорелият комбинезон. Врагът лежеше, като че готов да викне, бакърените мустачки лъщяха, щръкнали над полуотворената уста, белите ябълки на очите му, изпъстрени с жилчици, гледаха в притъмнялото небе.

Боцманът внимателно стъпка огъня, огледа се, пъкна пистолета в кобура.

Слънцето както преди блестеше по камъните, както преди наоколо нямаше жива душа и цареше тишината на каменната пустиня. След грохота на боя тази тишина изглеждаше още по-чудна, още по-пълна.

Агеев въздъхна дълбоко. Седна на един камък. Внимателно измъкна от джоба си своята неразделна лула.

Извади ножа и най-напред направи върху мундщука последната шестдесета рязка. Знаеше, че трябва да тръгва, но тъкмо сега,

макар за няколко минути, му се прищя да се наслади на победата.

Той изпълни клетвата си. Унищожи убиеца на Кулбин, шпионина. Най-после има правото да попуши за свое удоволствие.

От задния джоб на памуклиите панталони той извади плоска мъничка тенекиена кутийка, пълна с тютюн. Колко дълго, колко безкрайно дълго той я носи със себе си, без да я разтвори нито веднъж! Сега той грижливо натъпкваше полираната чашка на лулата, мъчеше се да не падне нищичко на земята. С почуда забеляза, че широките му възловати пръсти ситно-ситно трепереха.

— Ех, боцмане, боцмане! Нервите ти са се разиграли.

Сложи в уста назъбения от резките мундшук, щракна запалката, смукна дълбоко и сладко до завиване на свят.

Тъкмо тогава настъпи оня миг, за който, щом почнеше да разказва по-късно, Агеев губеше настроение и дарбата си да разказва.

Той на драго сърце, с неотслабваща почуда разказваше за усещанията, които са придружавали първото смукване. Необяснимо, странно, но изведнъж му се отщяло да пуши. Той седнал със стисната между зъбите лула и усетил неочаквана слабост в коленете, болка в тялото, натъртено от камъните.

Тютюнът бил загубил за него предишния си вкус! Може би той доста дълго и често мечтаел за пушенето... Приискало му се силно да се върне на Чайкин клон, при другарите си, да научи не е ли станало още нещо лошо

през този невероятен ден. Тоя ден приключенията били достатъчно много, повече от достатъчно за един обикновен човек. . .

Може би поради това минутно отпадане на духа му враговете така неочаквано бяха заловили боцмана.

Те се промъкнали по планинския склон, откъм пътя. Агеев казваше после, че са били не по-малко от петима. „Иначе нямаше да ме хванат!“ — добавяше той с несвойствено нему мрачно самохвалство. Това били планински стрелци, здрави и ловки момчета. Те се нахвърлили върху него тъй бързо, че той дори не успял да издърпа халката на ръчната бомба, за да я хвърли под краката си и краката на враговете. . .

„Живи в плен няма да се дадем!“ — това е девизът на съветските военни моряци. Но преди да издърпа халката от бомбата, Агеев се търкалял вече със завързани ръце и крака върху платформата на неприятелския камион. Той се друсал и подскачал на завоите, до самото си лице виждал тежките подковани с налчета обуца на планинските стрелци.

Камионът летял на запад. Седнали върху бидоните за бензин, хванати един за друг, планинските стрелци развълнувано обсъждали току-що станалото събитие — пленяването на руския моряк.

Няколко пъти били произнесени думите: майор Еберс. Агеев, който знаеше двадесетина немски думи, разбрал, че става дума за застреляния от него диверсант. Значи така той е сполучил да прати на оня свят майор

Еберс, прочутия офицер от немското разузнаване! Но каква мъка, какъв срам, че се е оставил да го хванат враговете!

Платформата подскачала и се навеждала. От време на време пред погледа му се мярвало някое късче от летящия край него пейзаж.

По края на пътя се носели стълбовете за жиците с високо напрежение — ниски, наполовина затрупани с купчини камъни. Изникнала неочаквано една покрита с мъх могила на стражеви дзос... Мрежи с бодлив тел се простирали по склоновете и преграждали пътя.

И отново боцманът виждал само мръсните дъски на платформата, удрял главата си о дрънколящия страничник, задушавал се от тръпчивия мирис на бензина.

Защо не настъпвало онова, което той очаквал вече отдавна, за което мечтаел като възможно средство за спасение? Защо не започвал десантът?

Но ето, тежки тътнежи се смесили с трополенето на камиона. В небето с дяволско свирене профучал снаряд. Това свирене се сторило на боцмана по-приятно от най-хубавата музика. Глух взрив проехтял из проломите. Отново се чуло свирене и мощен грохот от морето.

— „Нашата корабна бие!“ — едва не викнал Агеев.

Той познавал свиренето на тези гласови гиоръдия. Вярвал, че по звука ще отгатне не само дали нашата, или неприятелската батарея стреля, но дори оръдията на кой кораб вли-

зат в боя. „Гръмоносний“ стреля!“ — минало му през ума в онази минута. И наистина ескадреният миноносец „Гръмоносний“ пръв започнал да разгромява немските батареи...

Сякаш учуден, камionenът забавил ход, сетне се понесъл с бясна скорост. Немците викали, сочели към морето, подскачайки върху гърмящите бидони.

След това камionenът спрял. По-ясно започнал да се чува тътенът на командата. Стреляли корабите. Отговаряли им бреговите батареи.

Стрелците наскочали през страничните. Екнала команда — стрелците се затекли някъде бързо.

Нощта се спускала вече като тъмна пелена. Ревът на стрелбата се усилвал в кървавочервеното небе, а боцманът лежал завързан, забравен от всички и напразно се опитвал да развърже възлите, които го стягали. Веднъж-дваж стрелецът, оставен на стража, надникнал в платформата. После отново закрачвал отвън...

После страничникът се отворил. Двама войници с жълти тенекени еделвайси на омачканите им шапки хванали пленника от двете страни и го смъкнали на камъните. Агеев лежал неподвижен, със затворени очи, решен да не дава признаци на живот.

— Ей този е убил майор Еберс — казал един глас и нечий ботуш ударил боцмана в хълбока. — Той знае за десанта.

— Докторът ще го съживи — отвърнал другият. — Засега ще го оставим в третия сектор.

— Там е англичанинът.

— Нищо. Англичанинът вече издъхва. За разпита ще го вземем вътре.

Вдигнали го, носили го няколко крачки и тежко го стоварили върху камъните.

Боцманът отворил очи.

Мрак, но това е незакрито помещение. Бодлива телена мрежа тъмнее недалеч от очите. Тя искри тук-таме, сухо препращава, виждат се дървени стълбове, омотани с изолация. Това било една наелектризирана с високо напрежение ограда, от ония, за които беше разправяла Маруся!

Отстрани се чуло стенание. Агеев мълчал. Стенанието се повторило.

— Кой е там? — едва разбрано запитал един глас на английски. Това било истински английски език. С нещо недоловимо се отличава от езика, на който говорят онези, които не са британци, но Агеев знаел, че това е истински английски...

— Кой е там? — повторил умиращият глас. И след пауза: — Ако се спасите, другарю, предайте на нашите: аз съм капитан О'Греди, от Дъблин. Летец съм от британския кралски флот... Заблудих се в мъглите... Разбиха ми главата, разсъблякоха ме... От два дни ми изтича кръвта... Може би от повече... Аз съм капитан О'Греди.

Гласът секнал. Зачуло се неясно мърмореене. Агеев лежал, вслушвал се. Та ето кой бил

истинският капитан О'Греди, от чийто самолет се възползувал диверсантът.

— Капитане! — повикал той тихо.

Тъмнината мълчала. Както преди долитал отдалеченият тътен от канонадата. И ето съвсем близо настойчиво затракали картечници, тряснала бомба, обадили се картечници и от другата страна...

Агеев се напрегнал, изпънал се с цялото си тяло. Възлите се поразхлабили. Той напипал ръба на един остър камък и почнал да търка въженцето, което стягало ръцете му. Веднаж-дваж въженцето се смъквало от острия ръб и той се плъзвал по пръстите, но Агеев не усещал болка.

Стреляли нашите картечници!

Той търкал въженцето, вслушвал се и се вглеждал в озаряваната от бледи проблясъци мрачина. Нещо се променило наоколо. Нещо станало с тела. Той престанал да пращи и да искри. А наоколо притичвали враговете, падали, стреляли, пак тичали. Някъде по склона бързо-бързо замигала червената светлина на автомат.

Боцманът прерязал въженцето. Седнал и размърдал отеклите си пръсти. Съвсем лесно му било да развърже краката си. Хвърлил се по корем на земята — един картечен откос, разкъсвайки телената ограда, звъннал над самата му глава.

Той пропълзял до неподвижното тяло на дълбочина. Пръстите му се плъзнали по ризата, вкоравена от засъхналата кръв. Капи-

тан О'Греди, истинският капитан О'Греди бил мъртъв. Сърцето му не биело.

Голяма дупка зсела в тела, разсечен от картечния откос. Агеев се измъкнал навън. Да, в тела нямало вече електрически ток.

Над главата му свирели куршуми, летели бавно цветни трасиращи снаряди и огнения пуктир на картечни откоси.

Боцманът отново легнал на камъните. Смъртта витаела над главата му. Отново трябвало да я надхитря, да пълзи натам, откъдето — както определял той по звука — стреляли нашите картечници и автомати. Той бързо запълзял по тъмните, хлъзгави камъни.

— Кой иде? Полундра¹! — казал отпред един троснат глас.

— Свой! — викнал Агеев. — Аз съм свой, Сергей Агеев.

— Боцманът ли?

Агеев познал гласа на приятеля си — раззнавача, сержанта Панкратов. Видял неговата набита фигура, просната на камъните, до ръчната картечница.

— Същият той, син на баща си! — Агеев здраво стиснал ръката на сержанта.

— С кого приказвате, Панкратов? — зачул се тихият, възглух, както винаги, глас на Людов.

— Боцманът Агеев, другарю капитан, изскочи отнякъде.

— Боцманът ли? — Людов припълзял поблизо, изпод качулката на платнището блес-

¹ Полундра — предупредителен вик „Пази се!“

нали кръгли очила. — Защо не сте на Чайкин клюн?

— Така стана, другарю капитан, че... Аз убих майор Еберс. Немците ме взеха в плен...

— Последната фраза Агеев изрекъл с мъка, много по-тихо, отколкото първата...

— Аха — казал Людов хладнокръвно, — значи вие сте, предполагавам, без оръжие? — Никога, при каквито и да е обстоятелства, капитан Людов не е показвал, че е учуден от един или друг факт.

— Тъй вярно, без оръжие...

— Панкратов, предайте му автомата на Тер Акопян. Тер Акопян току-що загина, боцмане... — Людов замълчал за миг. — Панкратов! Трябва да провериш изключен ли е токът.

— Токът е изключен, другарю капитан — доложил Агеев. Той стискал в ръце автомата на падналия си другар. Кръвта кипяла в снагата му, от неотдавнашната слабост нямало ни следа...

— Прекрасно — казал Людов, — тогава да се заемем със спасяването на жените и децата, орли матроси!

Как бяха попаднали орлите на капитан Людов тук, в самото сърце на секретния неприятелски район?

14. ЖЕНАТА НА ОФИЦЕРА

Когато Фролов от върха Чайкин клюн видя нашите кораби, на един от тези кораби беше капитан Людов със своите бойци. Но разуз-

навачите не пътуваха с ескадрен миноносец. Те се тълпяха по палубите на два катера-преследвачи. Малките кораби плаваха бавно, почти спрели хода си. Обстрелването на брега не беше тяхна задача.

Между тях и бреговете височини се плъзгаше страхотната редица от ескадрени миноносци, сред белоснежни пенести вълни. Широки военноморски флагове и дълги като змии вимпели се виеха на мачтите им. А над „Гръмоносний“, флагманския кораб, се вееше аленият флаг на командувания флота: три бели звездички до червенозвездното поле. И на високия мостик стоеше сам вицеадмиралът, без да сменя бинокъла от ястребовите си очи.

— Има ли сигнал от Чайкин клюн?

— Няма сигнал, другарю командущ. . .

Корабите приближаваха брега. Все по-ясно се виждаха зъбестите отвесни скали. Бучеше вятърът, блъскаше се в брезента на ветроотводите, корабът потрепваше под равномерно туптене на турбините.

Комендорите, насочили към брега дългите дула на оръдията, също се взираха в мълчаливите скали. Сигналистите, опрени върху студените перила, не сваляха бинокли от очи.

— Има ли сигнал от коригировъчната група?

— Не, другарю командущ. . .

Ясно се виждаше вече Чайкин клюн: раздвоен, въззет в бледото небе планински връх. Над него се издигна ракета, оставила след себе си диря, и в небето пламна червен дим.

— Ракета! — заповяда вицеадмиралът.

От мостика на „Гръмоносний“ се изви ракета.

— Виждам човек на Чайкии клюн! — развълнувано викна сигналистът. — Пише по нашия семафорен код: „Готов съм да започна корекцията.“

Офицерите гледаха. Мъничката фигура върху отвесната огромна скала непрекъснато махаше с флагчета.

— Отговорете — заповяда адмиралът. — „Започвам обстрелването на брега.“

Като разгъна сигналните флагчета, сигналистът на „Гръмоносний“ започна да пише отговора.

И първите гръмотевични тътнежи се чуха от морето, първите снаряди избухнаха около тайните брегови батареи...

— Забелязаха ни! — викна възторжено Фролов. — Приеха сигналите, другарю командир!

Медведев се наведе над картата на брега, разстлана върху камъните. Гледаше как се пренареждат корабите, как бледите пламъци на първите изстрели се устремиха от техните бордове, първите снаряди набраздиха въздуха.

— Обект номер едно — пренеси огъня половин кабелт вдясно... Обект номер две — къси... Обект номер три — покрит... — диктуваше Медведев и флагчетата хвърчаха в ръцете на Фролов.

И ето брегът ревна — изпод маскировъчните щитове, изпод камъните. От околните ви-

сочини заговориha неприятелските батареи. Първите куршуми задраскаха по гранита на Чайкин клон. Един картечен откос изтрака по камъните. . .

— Другарю командир — викаше Фролов, без да прекъсва сигнализацията, — ако ме умерят, да не би да се търкулна долу! . . . Няма да е хубаво.

— Аз ще те задържа! — викна му в отговор Медведев. — А ти не стой на едно място. Дадеш ли корекцията — скрий се. . . И притичай на другия край. . .

И той сам се изправи над камъните, без да се пази от куршумите. Та това беше бой — стихията на военния моряк! Онова чувство, което го обхвана изцяло, пропъди от съзнанието му всички други мисли.

— Откриват ураганен огън! — викаше старши лейтенантът, като се мъчеше да надвие вятъра и грохота на оръдията. — Пряко попадение в първата батарея. . . А сега да прехвърлим огъня по-навътре. . .

Отново изсвири картечен откос над самите им глави.

— Мини от другата страна на площадката, там няма да те досегнат!

Фролов безстрашно стоеше над пропастта и не можеше да разбере вятърът ли брули лицето му, или куршумите свирят покрай ушите му. Изведнъж той се препъна, взе флагчетата в едната ръка, прекара пръсти по лицето си.

— Ранен ли си, Фролов? — спусна се към него Медведев.

— Нищо, един куршум ме погали по бузата. . .

Всички скали пламтяха в огън, въззе се пушек на кълбести вълни. Черни стълбове вода се издигаха около маневриращите кораби. Мръкваше — димна лъжовна светлина озаряваше небето. Но Фролов, който още ясно се виждаше откъм корабите и откъм брега, неуморно даваше сигнали.

Ала ето, че той се хвана за гърдите, пристъпи към пропастта. Едното флагче падна на камъните. Медведев скочи на крака, подхвана тежко увисналия моряк.

— Ранен ли си, братко? Къде?

— Улучиха ме, дяволите. . . Като че в рамото, с шрапнел. . . Ръката ми изтръпна, не мога да сигнализирам. . .

Наоколо свиреха куршумите, мини избухваха в камъните. Фролов бледнееше. Главата му се отпусна на камъните. Моряшката му фланелка изпод куртката се накваси с кръв.

Медведев си спомни: „Маруся!“ Спусна се към изхода на пролома.

Маруся стоеше прислонена до скалата и държеше автомата в отпуснатите си ръце. Тя мълчаливо гледаше Медведев.

— Фролов е ранен — рече бързо Медведев.

— Няма какво повече да стоите тук. Помогнете му. . . Идете в кубрика. Ще го донеса там. . .

Спусна се назад. Маруся тичаше след него: бледа, с ненужния ѝ сега автомат в ръце.

— Идете в кубрика — повтори Медведев. — Виждате ли, тук падат куршуми. Почакайте там. . .

Фролов се мъчеше да се приповдигне на лакти.

— Ех, жалко, не мога вече да сигнализирам...

— Нищо, ти стори вече своето... Сега те сами могат да водят боя. Засякоха всички точки...

Отново наблизо се пръсна мина. Медведев се притисна до камъните. Озърна се: Маруся стоеше на колене до Фролов.

— Махнете се, ще ви убият — повтори Медведев.

Тя сякаш не чуваше... Нейните гъсти коси се разсипаха по раменете ѝ, лицето ѝ потъна в полумрак. Тя извади от канията финския нож на Фролов, разряза фланелката, разкъса белия личен пакет.

— Няма му нищо — тя избърса с памук кръвта, — рамото му е простреляно, месото... Ей сега ще спра кръвта... Така... Така... Трябва да го занесем в землянката...

Медведев подхвана ранения. Сред писъка и пляска на мините той го занесе в кубрика, сложи го на леглото: тук, под навеса на скалата беше безопасно.

Изтри потта от лицето си, погледна дланта си — по нея леко се стичаше топла кръв.

— Свършете с Фролов, че и аз ще дойда на преглед при вас! — бодро каза той през рамо. И чак тогава забеляза, че Маруся я нямаше в кубрика.

Изтича навън. На камъните тъмнееше проснато тяло.

— Ранена ли сте?

Тя едва се размърда. Лежеше ничком, фланелата на гърба ѝ беше разкъсана, кръв капеше по камъните.

— Да, мъничко в гърба... Няма нищо, добре е, не ме боли. Само мъчно дишам... — Тя замълча и отново едва чуто заговори. — Много се уморих от живота... Вашата жена... Настя... беше права — по-добре смърт...

— Моята жена? — Медведев се наведе близо над нея, той не усещаше и не чуваше свиренето на шрапнелите около себе си.

— Да — шепнеше Маруся. — Няма да я видите вече... Тя умря като герой... Когато ни накараха да работим тук, в планините, тя се отказа заедно с още три други жени. Тя не искаше да строи този завод... Хвърли се върху един есесовец, сграбчи го за гърлото... Застреляха я... Тя умря славно... Ние се бояхме така да умрем...

Нейният шепот ставаше съвсем неразбран, затихна. Медведев стисна тънките ѝ пръсти. Мъничката ѝ ръка се отпусна на камъните...

— Настя... — каза Медведев — Настя.

Без да съзнава нищо, като в сън, той се приближи до края на пропастта. Онова, което видя, го накара да дойде на себе си.

Настъпваше вече нощта, но целият бряг беше озарен от трепетлива, зеленикава светлина. Корабите стреляха с осветителни снаряди. Нисък жълтеникавочервен дим се стелеше над скалите, ту тук, ту там се извиваше тъмен пламък — избухваха боеприпасите на батареите. А далече, както преди, корабите

пенеха водата, озарени от светкавиците на залповете. . .

Изправен, висок, безсилен да откъсне очи от това зрелище, Медведев стоеше на края на височината. После се върна в кубрика.

Насреща му блесна възпаленият поглед на ранения.

Старши лейтенантът приседна на края на леглото.

— Как е работата, другарю командир?

— Лежи, братко, лежи. . . Работата върви добре. . . нашите издъно преобърнаха целия бряг — чуваш ли? . . .

— Значи, ще отървем скоро вашето семейство?

— Мълчи — бързо каза Медведев. — Вредно е да говориш. Ще помислим как да те свалим сега на брега. Нашата служба тук свърши. . .

Тъкмо в това време катерите с разузнавачите на капитан Людов поеха рязко курс към брега.

Те не бяха участвували в боя. Двата малки кораба лениво се полюляваха върху високите вълни. Но сега настъпи тяхното време.

Настъпил бе отлив. Тихо се удряха в скалите океанските вълни. Двата преследвача се втурнаха бързо в малкото заливче, приближиха се до скалите, праметнаха въжени стълби върху голите мокри камъни. Стълбите се вдигаха, спущаха се и се люлееха в тъмнината, но хора, загънати в платнища, притичваха един след друг на брега. Носеха леки

картечници, боеприпаси, големи ножиди-сечачи.

Заедно с първите изтича от катера, подхлъзна се на гладкия камък, но ловко се задържа на нозе един невисок човек, също загърнат в платнище. Изпод качулката блеснаха кръгли очила.

— Внимателно, другарю капитан — каза един набит разузнавач, като подкрепяше почитателно Людов за лакътя. — Ако ей това нещо се удари о камъните, от нас няма да остане ни помен.

— Няма да избухне — спокойно отговори Людов. Под платнището си той носеше малък, но доста тежък предмет. — Тази бомба е умна. Тя ще кротува, додето ѝ заповядаме.

Всички разузнавачи бяха се вече изкатерили на скалите. Катерите се отдръпнаха от брега. Досега десантът вървеше добре — не бяха ги забелязали, цялото внимание на бреговите батареи беше насочено върху боя с ескадрените миноносци.

Всичко това беше уговорено отпреди. Разузнавачите се разделиха на два отряда.

— Старшина — каза Людов, — най-напред проникнете в електростанцията, изключете тока. Хванете „езици“, научете къде са децата. В бой не влизайте, бой ще водим ние. Ще отвлечем вниманието на охраната.

Отредът на старшина втора степен Суслов се изгуби в тъмнината. Разузнавачите се катереха по скалите. Над главите им, очертали високи дъги, профучаваха корабните снаряди. Грохотът на взривовете, кървавочервеното

сияние оставаха встрани и назад. Напред беше притаеният мрак.

— Вер да?¹ — викна в тъмнината един изплашен глас.

Разузнавачите мълчаха, един от тях безшумно припълзя напред.

— Вер... — още по-гръмко захвана часовият и се задави.

Отредът отново запълзя в мрака. Шиповете на телените мрежи тъмнееха над главите им. Това беше обикновен бодлив тел, без електрически ток...

Внезапно от мрачината затрака картучница. Стреляше бързо, трескаво, куршумите чаткаха по камъните. В отговор запукаха картучниците на разузнавачите. От двете страни като разноцветен пуктир летяха трасиращите куршуми. Все нови и нови картучници се обаждаха от двете страни...

Разузнавачите се промъкваха в територията на секретния завод. Ту тук, ту там блещукаха мътни ивици — жълта светлина от откренати врати. Черни бързи сенки се вдигаха и падаха на камъните...

Нетърпимо силна светлина изведнъж нахлу отгоре. На един от близките върхове сияеше ослепителна звезда, зашарила с лъча си по околните скали. И втори синкав лъч се протегна от друг връх, втурна се по камъните.

— Включиха бойните прожектори — през зъби каза някой, — сега ще ни озорят здравата...

¹ Кой там? (нем.).

Прожекторите осветиха всичко — и странните триъгълни хълмове отдясно, и някакви си чудновати резервоари, и камионите, оставени сред скалите. Като огромни пипала пробягваха лъчите по камъните, изведнъж замръзваха, като се кръстосваха над група хора в платнища.

— Отдръпнете се пълзешком зад скалите! — изкомандува Людов.

Сега немските картечници и миномети стреляха по-уверено от всички височини. . . А след това прожекторите угаснаха също тъй неочаквано, както бяха светнали. Боят продължаваше в тъмното. Само проблясванията на картечниците и автоматите, разноцветните паяжини от следите, които оставяха куршумите, блестяха в мъглата, а от морето се носеше нестихващ оръдеен тътнеж.

Тъкмо в това време освобожденият от плен боцман се среща с бойните си другари.

15. ОРЛИТЕ НА КАПИТАН ЛЮДОВ

— Намерихме децата, другарю капитан — бързо докладваше един глас в тъмнината. — Всички бяха в три земянки, зад телена мрежа. Ох, колко са измъчени момченцата! Някои едва се държат на крака. . .

— Да се откарат на брега! — бързо заповяда Людов. — Какво, техният „език“ ли ви ги посочи?

— Тъй вярно, другарю капитан, ето го тук, на ваше разположение. . .

Нещо се размърда в мрака, замуча.

— Отлично!

Людов се вглеждаше в мрака.

— Нека ни отведе при женските бараки... Суслов, вие откарайте децата на брега. Излезте на брега и до идването на катерите заемете кръгова отбрана. Да вървим, другари, да избавим нашите жени.

Отново скалите пламнаха наоколо. Изсъскала, повисна в небето зелената лампа на една ракета. Немските картечници стреляха отдалече — охраната на завода, види се, отстъпваше. С къси пребежки разузнавачите се придвижиха към синкавочервената верига на скалите, приличаща на неравна стена. Високият планински стрелец без шапка, със завързани ръце сочеше пътя.

Ракетата угасна, отново настъпи мрачина.

— Тези скали трябва да се прехвърлят — викна Людов.

Той почти тичаше напред. Агеев, който едва го настигаше, чуваше пресекливото дишане на капитана. Разузнавачите, възлезли на височината, се спряха — шиповете на телени мрежи израснаха на пътя им.

— С такъв тел е ограден лагерът! — викна Агеев: той си спомни разказаното от Маруся. — През този тел минавал електрически ток!

— Сега той е безопасен — отвърна Людов. — Сапъори, напред!

Зачу се скърцане на рязан метал.

В небето пак пламна зелената медуза на ракета. Отстрани затрака картечница и ниският разузнавач, който режеше бодливия тел, изпусна секачите, падна на камъните... Людов, Агеев и другите разузнавачи минаха през телената мрежа, легнаха върху камъните на върха...

Пред тях в мъртвешки мъждивата светлина, в пръстена от скали, като в огромна суха щерна се простираше лагерът на робините, обкръжен с картечни гнезда, покрит отгоре с маскировъчна сива мрежа. Отдолу още една плетена стоманена ограда затваряше скупчените каменни землянки. Между тези землянки, в пръстена от бодлив тел се мяташе насам-натам тълпа в светли халати, които рязко се отделяха върху фона на тъмните камъни.

— Насам! — викна изправен в целия си ръст Агеев. Той вдигна ръка, гласът му се изгуби в огромните каменни простори. — Насам, другарки! Идем ви на помощ!

Стотици пленнички изплашено се лутаха надолу. Заплющя картечница, Агеев едва успя да се скрие зад един камък.

Разузнавачите стреляха по картечните гнезда на фашистите.

— Угасне ли ракетата, ще се спуснем долу — каза Людов. — Те...

Той не се доизказа.

Далече трясна взрив, една от скалите, които ограждаха дъното на изкопа, се разхвърча във въздуха. На нейно място възникна друга — подвижна бушуваща стена с кипна-

ла бляскава пяна върху нея. В изкопа рукна черна бучаща вода, океанът нахлуваше през огромната дупка сред скалите.

Вцепенени, разузнавачите гледаха как водата заливаше камъните, повличаше облечените в бели халати жени, изпълваше земянките. Сляпата стихия бушуваше долу сред зелена фантастична светлина. Агеев се спусна натам.

— Къде? — хвана го за ръката капитанът.

— Може би ще спася някой...

— Няма да спасиш никой... — глухо каза Людов. — Там има ограда от бодлив тел, те са предвидили всичко...

Ракетата угасна. Долу шумеше и плискаше водата. Картечниците млъкнаха — сякаш и фашистите бяха потресени от виденото. Само откъм морето, както и преди, небето се озаряваше от белите светкавици на залповете.

— Сержанте! — повика Людов.

— Аз, другарю капитан! — обади се задавеният глас на Панкратов.

— Вие и Фомин оставете с мене. Другите да се оттеглят към брега, да повикат катера и да качат децата. Качването ще командува Агеев. Да сринем това дяволско гнездо! Ако не дойдем след половин час, качвайте се сами на катера. Тръгнете без нас. Ясно ли е, другари?

— Другарю капитан, не може ли да пратите някой друг на брега? Аз с вас... — боц-

манът се стараеше да види през мрака лицето на капитана.

— Качването ще командува Агеев — повтори непреклонният глас. — Вие, боцмане, не може да останете с мене. Вие ще трябва да се върнете и на Чайкин клюн, за да вземете старши лейтенанта... Натоварете децата, вземете когото искате в помощ — и тръгвайте за Чайкин клюн! Ясно ли е всичко?

— Ясно, другарю капитан!

Мълчаливо се запускаха от скалите. Преминаха телената ограда. И до този миг боцманът не можеше да повярва на очите си. Ето защо те са държали пленничките в такъв изкоп! За да ги унищожат с един замах...

Людов с двамата разузнавачи потъна в тъмнината. Останалите тръгнаха към брега.

— Знае ли някой къде трябва да вървим? — запита Агеев.

— Карай, боцмане, зад мене в килватер¹. Ще ви изведе направо по компаса — обади се старшина Соколов.

Те тръгнаха към океана. Нясъкът на крайбрежните вълни нарастваше, в пролуките на скалите проблясваха черни припламващи от фосфора вълни.

— Полундра! — викнаха в тъмнината.

— Свой — каза Агеев.

— Минете, другарю боцман.

До самата линия на крайбрежните вълни, сред мълчаливите разузнавачи, едва разли-

¹ Килватер — строй, при който корабите плават един след друг по една линия

чими в мрака, тъмнееха мънички фигурки. Те бяха много и се притискаха една о друга.

Боцманът се наведе, взе на ръце едно момче. Костеливи леки ръчички се обвиха около врата му. Мършава бузка доверчиво се долепи до гърдите му.

— Синът на старши лейтенант Медведев тук ли е? — извика боцманът. Децата страховито мълчаха. — Тук ли е Альоша Медведев?

— Аз съм Альоша... — гласът на момчето беше нерешителен и слаб.

Боцманът взе на ръце още едно леко телце.

— Искаш ли да идеш при татко си? — Момчето не отговори, само хвана по-здраво боцмана за рамото. — Е, деца, свършиха се вашите мъки. Сега ние ще ви изпратим по домовете ви в родината. Григорий, хайде да дадем сигнал на катерите.

В ръцете на Суслов замига джобно фенерче. Всички чакаха. Заливът изглеждаше безлюден. Вълните, фосфоресцирайки, прииждаха от мрака и върху камъните пламваха гребенчета от пяна.

Кърваво мътно сияние както преди огряваше иззад скалите.

От тъмнината долиташе едва чуто боботене на мотор.

— Към брега! — раздаде се глас, усилен от мегафон.

— Слушам, към брега! — викна Агеев, сложил длани около устата си.

— По-близо не мога да дойда, ще се разбия в камъните...

Виждаха се очертанията на катера-преследвач, неговата рубка, хората, застанали до обърнатите към брега автомати.

— Ще ви предадем пътници! — Агеев искаше да нагази във водата.

До него блеснаха черните очи на Суслов.

— Почакай, Сергей, ти ще останеш на брега, ще намокриш краката си...

Суслов влезе до колене във вълните, протегна ръце. Водата биеше под нозете му, вълните нарастваха и бягаха, но той стоеше неподвижно. От борда на катера скочи висок червенофлотец, потъна до гърди в ледената черна вода.

— Подавай насам момчетата, Сергей! — каза Суслов.

Едно след друго те подаваха момчетата на катера. Катерът тръгна, изчезна в тъмнината. Боцманът по навик погледна китката на ръката си — забрави, че немците му бяха взели часовничето, когато го плениха.

— Мина вече половин час... — каза Суслов, който приседна на един камък и изля водата от ботушите си. — Мисля, че е рано да се вика вторият катер. Капитанът още не се е върнал.

— Тъкмо сега е време да се вика — каза из тъмнината гласът на капитан Людов. — Всичките ли деца натоварихте?

— Тъй вярно, другарю капитан! — Забравил войнишкото подчинение, Агеев пристъпи напред, напипа в тъмнината и здраво стисна тънката ръка на Людов. — Благодаря, другарю капитан, че здрав и читав се върнахте.

— Добре, добре, боцмане — срамежливо избъбра капитанът, — изглежда фашистите още не са излели куршуми за нас... Повикайте катера и нека натоварим най-напред тези „езици“...

В тъмнината стояха не трима, а шестима. Капитан Людов беше довел със себе си от своята експедиция трима пленници, здраво вързани, с парцали, натъпкани в устата им.

Когато катерът-преследвач вече излезе от залива и дал пълен ход, летеше от неприятелския бряг по огромните тъмни вълни, отзад сред скалите израсна небивал взрив.

Той приличаше на димящо дъгоцветно кълбо, полетяло в нощното небе. Златни, пурпурни, темснужни, зелени и сини цветове кипяха и се преливаха в него. С необикновено ярка светлина той озари безкрайната пустиня на вълните, дървената палуба на „преследвача“, командира на рулевия, тримата пленници, свити до рубката. После връхлетя силен вихър, висока вълна откъм брега вдигна катера, запрати го в пенливата клокочеща бездна.

Ето всичко, което научих за причините на чудната светлина сред планините. Записах последната фраза от разказа на Агеев, когато нашият кораб мина сигналния пост пред входа на главната база, пресече линията на противоподводничните заграждения и разузнавачите, седнали в кубрика, вече се заизкачваха на палубата, готови да слязат на брега.

— Ще ме освободите ли, другарю капитан, запита Агеев, след като разказа бегло с няколко думи как се е върнал на Чайкин клюн, как с помощта на Медведев и другарите-разузнавачи е довел при своите ранения Фролов. . .

Капитан Людов въпросително ме погледна.

— Едно не ми е ясно — казах, като турях в джоба си молива, — как е можал така да рискува този майор Еберс? Да се промъкне сам при враговете си, в чужда униформа. . .

— Да, разбира се, Еберс е рискувал — замислено каза Людов, — но не забравяйте: той беше техният най-добър разузнавач, неговото по-нататъшно поприще е зависело от изхода на тази работа. И той е започнал така сполучливо: намерил кибритената клечка, той се натъква на следите на отряда, използва прекрасно възможността да попадне на Чайкин клюн. . .

— Но такава верига от съвпадения. . . — казах аз с привлечен глас.

— Но мигар ние отричаме ролята на случайността? — погледна ме капитанът. — Диалектиката казва: необходимостта си проправя път сред множество случайности.

— Подобна дързост е безразсъдна. Как може опитният диверсант да се предаде всъщност в ръцете на враговете си?

— Вие не сте съвсем прав — вежливо се усмихна Людов. — Разбира се, майорът е бил съобразителен. Когато англичанинът кацва на строителната площадка, майорът е разбрал, че случаят му идва сам на помощ. Но

не забравяйте, че неговият риск по същество е бил минимален.

Аз гледах Людов с недоумение.

— Планът му е бил много по-прост, отколкото е излязло в действителност — продължи капитанът. — До самолета в засада са чакали планински стрелци с копой, те трябвало да тръгнат по петите на Еберс, до самия морски пост. Първото поражение майорът претърпява, когато боцманът, за да заличи следите, е минал по морското дъно и се е избавил от копоя. Спомняте ли си, тъкмо тогава майорът за пръв път решава да пусне в действие отровните си цигари. Но, както знаете, боцманът не пушел... Какво е трябвало да прави? Агеев е проявил бдителност, майорът останал без оръжие, трябвало е, така да се рече, да се преустройва в хода на работата. И Еберс се преустройва нелошо. Дори съвсем непредвидения случай — появяването на нещастницата в самолета — той е съумял да използва.

— Но забележете, че тъкмо въз основа на онова, което е разказал Еберс за кацването на английския самолет, боцманът е съумял да установи координатите на завода. А цялата история с Чайкин клон ни учи да бъдем още по-бдителни, да се учим да предугаждаме всички ходове на врага.

Виждате ли, въпреки всичките си добри качества, старши лейтенантът се оказал, аз бих рекъл, в отделни случаи, доста простодушен човек. Затова пък нашият приятел боцманът от самото начало не е изпускал из очи

майора. И на майора му дошла на ум последната блестяща идея: да упои с цигарите си наведнъж двама от враговете си, а с помощта на халата — макар и за пет минути — да отвлече от себе си вниманието, за да изпълни превъзходно разработения си план. И трябва да се каже откровенно — в този план е било предвидено всичко, освен едно. . .

Капитан Людов сложи тясната си ръка върху широкото рамо на Агеев.

— Той не е предвидил — почти нежно каза Людов, — че влиза в двубой с най-добрия разузнавач от Северния флот. И не само с най-добрия разузнавач, но и с руския, съветския моряк, който се бори не от жажда за награди и повишения, а от безгранична любов към родината и свещена омраза към врага. . .

Нашият кораб приближи кея. Все по-тясна ставаше изпъстрената с нефтени петна ивица вода между дъсчения пирс и борда на един стар кораб. Агеев се отдели от нас, застана до стълбата. Такъв го запомних завинаги: строен, висок, със зорки жълтеникави очи, блеснали изпод светлите вежди. Кръглото, опалено от вятъра лице се усмихваше, пробитото от Еберс кепе беше килнато на тила, неразделната лула стърчеше из устата му. Види се, боцманът още не беше загубил вкуса към пушенето. . .

След няколко дни аз срещнах старши лейтенант Медведев.

Вървах по главната улица на нашата северноморска база — по гранитния булевард, който води към моста до стадиона, откъдето

се виждат морето, стоманените мостици и леките вимпели¹ на корабите.

Старши лейтенантът излезе от една дървена двуетажна къща — както винаги изправен, малко бавен, нахлупил до веждите старата си старателно изгладена фуражка с кокарда, позеленяла от морската вода. Той не беше сам. Водеше внимателно за ръка едно слабичко, бледо момче в новичък червено-флотски бушлат², с безкозирка, също нахлупена до очи.

Бащата и синът вървяха по улицата, унесени в някакъв увлекателен разговор. Когато мина покрай мене, Медведев допря до козирката си широка мургава ръка. Същото движение направи с ръка малкият Медведев, момчето с недетски сериозните, тъжни очи, спасено от фашисткото робство, видяло там много чудни и страшни неща.

Те вървяха по улицата на тихото полярно градче спретнато и прилично, сякаш нищо изключително не беше се случило с тях. И спокойно светеше над тях неяркото септемврийско слънце, и плющяха на вятъра алените вимпели, и морските вълни равномерно прииждаха към скалите. Също така те се бият в безлюдния норвежки бряг, където в каменните им дълбочини е кинял таен живот, а сега лежат грамади от развалини, пенливата

¹ В и м п е л — дълъг, тесен, раздвоен на края флаг, който се издига на мачтите на бойните кораби и означава, че даден кораб е в строя.

² Б у ш л а т — къс моряшки шинел.

вода блиска мястото на унищожения неприятелски обект X.

И аз знаех: нито за минута не се прекратява героичната работа на нашите хора. Отново тръгваха кораби в океана да се сражават с враговете на родината. От планинските летница излитаха наши летци да пресрещнат врага, дошъл да бомбардира. Бойците от морската пехота умираха сред голите скали и с кръвта си постигаха недалечната велика победа.

И героите-разузнавачи тръгваха за нови походи, влизаха в двубой с разузнаването на врага и отбиваха със своето мъжество, проницателност и ентузиазъм неговата пъклена и зловеща работа. Ала може би само за някои от тези двубой ще мога аз да разкажа на читателя по-нататък.

Мълчанieto е крепост на мъдростта — обича да казва мойт приятел капитан Людов.

Северен флот — Москва

1943 — 1946

СЪДЪРЖАНИЕ

	стр
1. Пламък на Муста Тунтури	5
2. Морски лов	16
3. Град в планините	30
4. Специална задача	45
5. Човекът с платнище	62
6. Височината „Чайкни клон“	82
7. Лулата на разузнавача	95
8. Сигнал за бедствие	112
9. Тримата	127
10. Жената, освободена от пленничество	141
11. Боцманът дава координатите	159
12. Когато замлъкна радиопредавателят	178
13. Двубой	192
14. Жената на офицера	206
15. Орлите на капитан Людов	216

Умоляват се читателите да изпратят своите отзиви и бележки за тази книга на адрес: Държавно военно издателство, ул. „Ив. Вазов“ 12 — София, като посочат възрастта, професията и адреса си.

Редактор: Д. Н е н ч е в
Художник: Ю. П. Р е б р о в
Худ. редактор: К. М а й с к и
Техн. редактор: Г. Ч е л е в
Коректор: Л. Ч а л ъ к о в а
Формат: 16° от 71|100 .

ЛГ-IV $\frac{1}{4}$ -1956 г.

Дадена за печат на 20. III. 1957 год.

Тираж 10,000 екз.

Издателски коли 8·63 — Печатни коли 14·50

Изд. поръчка № 1073 — Техн. поръчка № 427

Кн. тяло 3·45 лв., подв. 1·90 лв.

Печатница на Държавното военно издателство при МНО

- "Знаменна пам'ятка"
- "Не менше ніж 100 років"
- "Не менше ніж 100 років"

ТОМУТЪ * КОМАНДЪ ОТЪ КОРАБА, ИЛИ